

ALGEMEEN EN HANDELSBLAAD.

ABONNEMENTSPRIJS VOOR 3 MAANDEN: Voor Amsterdam... f 7.50. Voor de overige Steden des Rijks f 8.50.

Dingsdag 24 Januarij.

UITGEVERS-DIRECTEUREN, GEBROEDERS DIEDERICH.

Briefven franco aan het Bureau Handelsblad.

PRIJS DER GEWONE ADVERTENTIËN: Van EEN tot ZEVEN regels, behalve de 35 c. zegelgeld... f 7.5.

INHOUD VAN DE JONGSTE ZONDAGS-EDITIE.

BERIGT. ENGLAND. Ministerraad, Benoemingen. Aanstaande zitting van het Parlement. Overvoer van landverhuizers. Adres aan Lord Russell. Protest van den Braziliëschen gezant.

DE VRIJHEID DER HANDELS-SCHIEPVAART IN OORLOGSTIJD.

De tweede grond waarom wij niet genoeg hebben gezien, dat ook Amsterdam aan de demonstratie van andere handelssteden ter gunste van de vrije scheepvaart in oorlogstijd heeft deel genomen, is: dat het belang van Nederland niet minder dan het algemeene belang der handeldrijvende wereld daardoor zou worden bevorderd.

oorlogs-contrabande alleen bestaat in voorwerpen van oorlogs-materieel, op deze of gene wijze omschreven. Men zal namelijk moeten kiezen, of deze rationele beperking van het begrip van contrabande aan te nemen, of dit uit te strekken tot hout, ijzer, levensmiddelen en brandstoffen.

Wat de kansen betreft van de voorstellen te zien aannemen, wij gelooven, dat die zeer gunstig zijn, mits de meest deegzaam inzende regeringen het ijzer smeden terwijl het heet is.

Moge Nederland's Regering weldra gelegenheid hebben om hare stem ten gunste van beschaving en handelsverkeer te doen hooren! Zij was het die Japan voor den wereldhandel heeft doen openen, zonder zelfs voorkoer voor zich zelf te belingen.

BUITENLAND.

Engelsche Post.

LONDEN, Zaterdag 21 Januarij (des Avonds.)

De Globe zegt, naar alle kenteekenen de hoop te kunnen koesteren dat de zitting van het aanstaande Parlement meer krachtige maatregelen zal zien tot stand komen, dan in het vorige zittingjaar het geval is geweest.

In den Times wordt, naar aanleiding van een gerucht, dat Rusland zich in de zaken van Italië aan Oostenrijk zou aansluiten, met veel grond betoogd, dat het hoogst onwaarschijnlijk is, dat het schismatische Rusland zich tot verdediger der Katholieke kerk zou overwerpen.

De correspondent te Milaan van den Times, schrijft aan dit blad, dat de Sardijnische minister van binnen, zaken een brief heeft ontvangen van een Italiaan, die eene betrekking te Weenen of aan het Oostenrijksche hof bekleedt, en waarin gemeld wordt, dat de Keizer van Oostenrijk niet ongeuegd is om Venetië aan Sardinie te verkoopen, vermits hij inziert, dat deze bezitting een lastpost voor hem is.

De regering heeft het bevel uitgevaardigd, om overvrijd 8 regimenten infanterie naar huis te zenden en tegen 1 April verwacht men, dat al de corporen der militia zullen worden ontbonden.

Ofsehoon het gouvernement het grootste vraagstuk van de aanstaande organisatie des Indischen legers nog niet voor goed heeft beslist, gelooft men toch algemeen, dat het voornemen bestaat, om de sterkte der Europeesche regimenten in Indië aanzienlijk te verminderen.

De generaal-majoor Eyre, bevelhebber van het garnizoen te Chatham, dat tegenwoordig verscheiden duizend man sterk is, heeft het voornemen om eerstdaags met nagenoeg die geheele macht, in verschillende afdelingen, die vesting te verlaten en verscheiden mijlen landwaarts in te rukken, ten einde de troepen in alle opzichten aan oorlogstoestand te gewennen.

Blijkens den laatst bekend gemaakten weekstaat der bank van Engeland is de circulatie der biljetten sedert de vorige opgaaf met 221,820 £ vermeerderd en de voorraad van haar muntmateriaal met 339,631 £ vermeerderd.

In de afgelopen week heeft de invoer van kostbaar metaal eene waarde van 485,400 £ en de uitvoer 555,899 £ bedragen.

Het ongeluk aan kap. Harrison, den gezegevoerde van de Great Eastern, te Southampton overkomen, is daaraan toe te schrijven, dat hij, met eenige officieren en matrozen in eene boot naar den wal willende gaan, een deel opzetten en daarmede, voornamelijk bij het ontstijgende weder, dat heden ochtend heerschte, onvoorzigtig omging, althans een rukwind wierp de boot om en tien personen lagen met den dood te worstelen, waarvan de meeste werden gered, doch de Heer H. was niet weder in het leven terug te brengen.

In den afgelopen nacht is in Black Horsebridge, Deptford, de tea-rafinaderij van den Heer Burgess door brand vernield, waarbij de eigenaar zelf en een der arbeiders het leven hebben verloren.

Naar luit van eene bij het gouvernement ontvangen telegrafische depeche uit Calcutta, dd. 18 Dec. was den vorigen Zondag-nacht aldaar brand ontstaan in de legerplaats van den gouverneur-generaal; de tenten van Z. Exc. en vele andere goederen waren door de vlammen vernield, doch persoonlijk letsel was niet geleden.

Met de Indus zijn te Southampton kisten met kostbare goederen van Alexandrie aangebragt, komende uit Indië en China; daaronder bevinden zich verscheiden met shawls ter waarde van 12,880 ruppijen, 1300 b. zijde ter waarde van 130,000 £ en vele andere meer.

In den loop van het jaar 1859 hebben te New-York plaats gehad 208 branden, die een gezamenlijk verlies van 16,058,000 doll. hebben veroorzaakt; brandschade beneden 10,000 doll. is hieronder niet begrepen.

In datzelfde jaar is uit Californië te New-York aangevoerd eene massa goud ter waarde van 38,877,650 doll. tegen 36,766,820 doll. en 34,234,858 doll. in 1858 en 1857.

Van wege de Portugesche regering is bekend gemaakt, dat tot de maand Oct. 1860 op de Kaapverdische eilanden allerlei voedingsmiddelen vrij van regten kunnen worden ingevoerd.

Duitsche Post.

WEENEN. 20 Jan. Met het oog op de jongste gebeurtenissen zegt de Ostdeutsche Post in zijn laatste nummer het volgende: Hoezeer onze regering volkomen gerechtigd is om voor de stipte naleving der gestelde bepalingen, waarvoor zij zoo groote offers heeft gebracht, des noods het zwaard te trekken, is het niettemin zeker dat ieder, die een vriend van Oostenrijk verdient genoemd te worden, den opregten wensch koestert, dat de regering met waardigheid den loop der zaken afwachte, zonder daarom het oog te sluiten voor hetgeen er gebeurt.

Ten opzichte van den brief van Keizer Napoleon, gedagteekend 5 Jan. jl. zegt de half-officiele Austria onder andere het volgende: Het is niet zelden, dat meer is de zekerheid, waarmede Keizer Napoleon om zyne wederzijdsche ontkenning der tegenwoordige verwickelingen handelt, welke zoo niet dat dat hij een nieuw uitperspek van vrede aankondigde, als dat hij eenmaal over Frankrijk zal uitstreken, zal ongetwijfeld de groote en wakende invloed uitoefenen en dit te meer, dewijl de vrede van het verleden van dat oogenpunt af hangt. Te regt mag men derhalve verwachten, dat de onzekerheid toe...

welke de gemoederen zoolang in onrust heeft gehouden, door een meer vredelievenden geest zal vervangen worden.

Voor eenige dagen, zoo wordt uit Pesth gemeld, werd in den nationalen schouwburg opgevoerd een der beste drama's van wijlen den zoo uitstekenden tooneellichter Obervik. Het stuk heeft de strekking, om de Hongaren en de Serviers nauwer met elkander te verbinden. De voorstelling van het bedoelde stuk heeft schier onophoudelijk aanleiding gegeven tot de luideste ontboezeningen van goestdrift, zoolvan van de Hongaarsche als van de Servische toeschouwers. Talloze bouquetten en kransen, gesierd met de Servische en Hongaarsche kleuren, werden den tooneelspeler, die de titelrol vervulde, toegeworpen als een bewijs van hulde aan zijn uitnuttend spel en tevens als een bewijs, dat de toeschouwers volkomen instonden met de woorden aan hem, als prins Brankowitz van Servie, in den mond gezegd. Dit feit staat niet geheel en al op zich zelf; ook in andere opzichten openbaart zich die geest naar vereniging. Zoo is dezer dagen de landhuishoudkundige vereniging te Temeswar ontbonden, niet uit gebrek aan ondersteuning der zaak, maar omdat bij hare oprigting het beginsel op den voordrag was gezet, dat het Servische element daarin niet mocht worden vertegenwoordigd.

Op den 9den jl. stierf de laatste afstammeling van den baron van der Trenck, in den ouderdom van 87 jaren; de barones van Kuschieke, geboren van der Trenck, was zoo arm, dat zij op kosten der gemeente is begraven.

BERLIJN, 22 Jan. (des Ochtends) Men verneemt, dat in de rijks geschut gister met zeer veel ijver wordt gearbeid aan de vervaardiging van stukken geschut met getrokken loop, en dat in den aanstaanden zomer al de regimenten artillerie met dergelijk geschut zullen gewapend zijn. De commissie belast met het onderzoeken en beproeven er van, is dagelijks bezig. Men verzekert, dat aan de uitstekende verwachting, welke men omtrent hunne draagkracht en de juistheid van het schot heeft gekoesterd, volkomen is beantwoord.

Van eene gewoonlijk goed onderrigte zijde wordt verzekerd, dat reeds den 10den dezer maand door onze regering eene nota betreffende de Holsteinsche kwestie naar Weenen is gezonden, waarin zeer uitvoerig de denkwijze van ons kabinet weenen dat vraagstuk is uiteenzet. Zij komt geheel en al overeen met de beginselen, ontwikkeld in de jongste troonrede, gehouden door den Prins-Regent.

De commissie, belast met het onderzoeken der kwestie nopens de versterking der Oost- en Noordzeekusten, heeft hare zitting eergisteren gesloten. Nu zal het opnemen der meest geschikt geoordeelde punten waarschijnlijk zeer spoedig plaats hebben.

Wat betreft de wijziging in de wapening der infanterie, daaronder verneemt men, dat het zijdegeweer waarschijnlijk zal worden afgeschaft, in de plaats daarvan zal de bajonet in de scheede worden gedragen en de officieren met revolvers gewapend.

Uit Petersburg wordt medegedeeld, dat de Keizer de voorgestelde reorganisatie der marine en hare vermindering heeft goedgekeurd, onder bepaling echter, dat zij niet voor 1861 in werking zal treden. Van den spoorweg, door de groote spoorweg-maatschappij aangelegd, zal weldra het eerste perceel ter lengte van 51 wersten (ongeveer 30 Nod. mijlen), van Psokoff tot Ostroff, voor het verkeer worden geopend. Nog wordt uit die stad berigt, dat de commissie, belast met het ontwerpen van een reglement voor de fabrieken, na het hooren van deskundigen het voorstel aan de regering heeft gedaan: dat gemeen kinderen op fabrieken zullen mogen aangenomen worden voor zij hun 12de jaar hebben bereikt; dat zij van het 12de tot het 16de jaar niet langer dan 6 uren per dag zullen mogen arbeiden; van hun 14de tot 16de jaar gedurende 12 uren lang aan den arbeid zullen mogen deel nemen en eerst na hun 18de jaar des nachts zullen mogen werken; wijders dat beide geslachten in afzonderlijke lokalen zullen moeten arbeiden en allen gedurende hunne jeugd de school bezoeken.

FRANKFORT, 21 Jan. Men verzekert, dat de Keurbeisische regering met betrekking tot het vraagstuk nopens de constitutie, de zaak sleepende zal houden, tot dat de bondsvergadering uitspraak daarin zal hebben gedaan; dewijl deze waarschijnlijk zal berusten op het beginsel, dat de Hessische constitutie van 1832 als grondslag der wijzigingen zal strekken, welke behooren te worden gemaakt, zal de Hessische regering, naar men verneemt, langs dien weg al de moeilijkheden, welke tusschen haar en de vertegenwoordiging zijn gerezen, uit den weg ruimen, door zoodanige wijzigingen in de constitutie te brengen als door de bondsvergadering zullen worden verlangd.

Met medewerking van een groot aantal naburige grondbezitters, is hier eene landhuishoudkundige maatschappij tot stand gekomen.

Volgens berigten uit Weenen, spreekt men in de financiële kringen aldaar van eene nieuwe loterij-leening; deze leening zal buitengewone voordeden aan de deelnemers verschaffen, naar men verzekert.

Fransche Post.

PARIS, Zaterdag 21 Januarij.

Men zegt, dat de leden van den geheimen raad den titel zullen ontvangen van minister van staat zonder portefeuille.

Men leest in de Patrie: Verscheiden Engelsche dagbladen melden, dat het verdrag tusschen Engeland en Frankrijk geteekend is. Wij kunnen te weten, dat de onderhandelingen met kracht worden voortgezet, maar het verdrag is nog niet geteekend.

De Heer Saint-Marc Girardin heeft in het Journal des Debats eenige artikelen geschreven onder den titel: Situation de la papauté en 1860, welke bijzonder de aandacht hebben getrokken. De schrijver zegt, dat in den Romeinschen staat radicale hervormingen ingevoerd moeten worden. Het aantal diplomatieke nota's, zegt hij, daarover met den pauselijken stoel gewisseld, is zeer talrijk, en alle regeringen van Europa hebben van den Paus hervormingen gevorderd en de misbruiken van zijn bestuur aangehouden. De schrijver verklaart zich evenwel tegen de conclusie van de brochure Le Pape et le Congrès, omdat zij niet ten doel heeft om de misbruiken van het Romeinsche bestuur te doen ophouden, maar om die te doen drukken op eenige duizende of honderd duizende inwoners, in plaats van op eenige miljoenen. Verder toont hij aan, dat de Paus eene wereldlijke magt beoefent te bezitten; de Pausen zijn ook niet altijd onafhankelijke vorst en geweest, zij zijn het later geworden. Het verlies der wereldlijke magt zal overigens het Pausdom geen schok toebrengen. Zal hij dan aan de eischen tot afstand van de Romagna, tot het invoeren van doortastende hervormingen in het overige gedeelte van zijn gebied voldoen? De schrijver antwoordt daarop in zekeren zin ontkennend. Zoolvel voor het een als het ander is het, volgens zijne zienswijze, te laat. Buitendien, niemand kan thans op staatkundige gronden zeggen, war de Paus al of niet moet doen. Het eenig raadzame is, volgens den Heer Saint-Marc Girardin, dat de Paus zich lijdelyk onderwerpe aan den loop der gebeurtenissen. Feiteljk is dit hetzelfde als gehoorzamen, maar als geestelijk vorst is eene lijdelyke onderwerping voor hem verkiezlijker, want het is de eenige magt, welke men niet kan overwinnen.

Men meldt uit Rome, dat de eerediogen, die aan den Keizer der Franschen en den Koning van Sardinie aangeboden zullen worden, gered zijn. Deze wapens zijn ware meesterstukken. Zij zijn vervaardigd door den wapensmid van het Vaticaan; de kosten zijn geslekt door eene inschrijving, welke volgens den uitdrukkelijken wil van den Paus uit vrijwillige bijdragen moest bestaan. De degenen zullen, zegt men, weldra naar de plaats hunner bestemming gezonden worden.

De Paus heeft den brief van Keizer Napoleon, opgenomen in den Moniteur, beantwoord. Pius IX verklaart, dat toen hij de Pauselijke waardigheid heeft aanvaard, hij beloofd en gezworen heeft de integriteit van den Kerkelijken Staat te zullen handhaven en dat hij dien eed niet wil breken. Dientengevolge zal hij nimmer zijne toestemming geven tot de afscheiding van de Romagna. De Paus voegt er bij, dat zijn weerstand tegen elk plan van afscheiding niet voortspruit uit een denkbeeld van eerbied, welke hem is opgelegd, grootheid, maar dat hij slechts dien plicht vervult, waarvan hij slechts de beoogende is de integriteit van de bezittingen der kerk, waarvan hij slechts de beoogende is, te handhaven. Hij verklaart ten slotte, dat hij een beroep doet op de regtvaardigheid van God, waaraan vroeg of laat de Pausen roekenschap van hunne handelingen moeten geven.

Men wil weten, dat de graaf de Cavour zich alleen belast heeft met de portefeuille van binnen, zaken, om een zetel in het kabinet open te houden voor den Heer Farini, die zijne portefeuille zal aanvaardigen, zoodra de nationale vergaderingen van Emilia en Sardinie zullen zijn bijgeekomen.

BLADZ. 9.

— Uit Verona wordt van 16 Jan. het volgende geschreven: Gisteren had zich eene groote menigte naar den schouwburg begeven, waar eene voorstelling ter benefice van den eersten komiek gegeven werd; de menigte was echter slechts uit welwillendheid jegens dien acteur gekomen en was voornemens de zaal weder te verlaten, zoodra de gordijn zoude zijn opgehaald. Aan de deuren van den schouwburg waren soldaten geplaatst, die het publiek wilden beletten te vertrekken; de menigte drong echter door de soldaten heen, onder het geroep van: **Leve Italia! Leve Victor Emanuel!** (Dit voorval heeft waarschijnlijk aanleiding gegeven tot het in staat van beleg verklaren dezer stad, gelijk gisteren per telegram is gemeld.)

— Men schrijft uit Nizza, dat de Griekse kapel, gebouwd op kosten van de Keizerin-Weduwe van Rusland, den 14den dezer met groote plechtigheid is ingewijd.

— De jongste berichten uit Marokko loopen tot 19 Januarij, zij melden dat de Moeren op de hoogten, welke de stad Tetuan omgeven, in observatie staan, maar niet in de vlakke durven afdalen, welke door de troepen van O'Donnell is bezet. Deze maakt toebereidselen voor het beleg van Tetuan. Het oorlogs-materieel en de levensmiddelen worden ontscheept en er worden werken aangelegd, om de belegeraars tegen de aanvallen van het vijandelijke observatie-leger te beschermen.

Belgische Post.

BRUSSEL, Zondag 22 Januarij.

De kamer van vertegenwoordigers heeft gisteren de nieuw gekozen leden uit Leuven toegelaten. De rapporteurs der commissie voor de geloofsbriefen heeft gezegd, dat de commissie met genoeg had gezien dat de kiezers hunne stemmen hadden uitgebracht op de reeds den 14den Junij jl. gekozen personen. Een lid der commissie deed opmerken, dat de commissie ter dezer zake niet had kennis te geven van haar genoeg en ongenoegen, maar slechts de deugdelijkheid der geloofsbriefen had te onderzoeken. De Heer Dumortier stelde voor te verklaren, dat een gedeelte der commissie de verkiezing met genoeg, het andere gedeelte die met ongenoegen had gezien. Dit verwekte algemeen gelach. Op uitnodiging van den Heer Dolez heeft de rapporteur de uitdrukking, door hem bevestigd ingetrokken.

— Gisteren had de inschrijving plaats van de leening van 45 miljoen frs. Het bedrag dat ter openbare inschrijving was overgelaten bedroeg 30 miljoen. Te Brussel is ingeschreven voor 296,089,200 frs., te Antwerpen 124,590,000. Te Luik en Huy 10 miljoen, te Bergen in Henegouwen 3,700,000 frs., te Leuven 2,025,400 frs. enz. Het totale bedrag der inschrijvingen in het geheele land is in ronde sommen 450 miljoen.

— Te Brussel zal dit jaar eene algemeene tentoonstelling van beeldende kunsten plaats hebben. Een koninklijk besluit bepaalt, dat zij den 1sten Augustus zal geopend en den 30sten September zal gesloten worden. De organisatie en directie is opgedragen aan eene commissie, door den minister van binnenl. zaken te benoemen.

BINNENLAND.

AMSTERDAM, Maandag 23 Januarij.

De Gemeentestem N°. 434 behelst een hoofdartikel over de verkiezing te Dordrecht (van den Heer Sander tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal), waarvan, na uitzetting van de informaliteiten, die bezaan zijn, de slotsom is, dat de verkiezing van den Heer S. behoort te worden vernietigd.

In de *Leeuwarder Courant* komt voor eene oproeping van sollicitanten voor de vacante betrekking van openbaar onderwijzer in de tweede school te Makkum, waarbij de voorwaarde gevoegd is, dat de aanstelling zal geschieden voor den tijd van vijf jaren. Zoodanige benoeming komt velen voor te zijn in strijd met de wet op het onderwijs. Een openbaar onderwijzer, eenmaal benoemd en aangesteld, kan onder geene andere bepalingen worden geschorst of ontslagen, dan op grond van art. 22 alinea c, d, e, f, g en h, en met goedvinden van de daarbij bepaalde autoriteiten.

Met groote belangstelling hebben wij kennis genomen van eene dezer dagen bij Gebroeders Belinfante te 's Hage uitgekomen nieuwe brochure van den heer A. D. van der Gon Netscher over de kwestie van vrijen arbeid en immigratie in West-Indië, een vervolg op de beide vroeger geschriften van denzelfden schrijver, die door veeljarig verblijf op het eiland Demerary, uit eene rijke ervaring, als grondeigenaar, magistraat en lid van het wetgevend ligchaam der kolonie opgedaan, zoowel als door opzettelijke, naauwgezette studie, alleziens bevoegd is, niet slechts om over de uitkomsten der emancipatie en immigratie in de Britsche kolonie een deugdelijk oordeel te vellen, maar ook om bij de behandeling dierzelfde onderwerpen, met betrekking tot de Nederlandsche West-Indische bezittingen, de regering en de natie met zijne ondervinding en wetenschap voor te lichten.

Dit nieuwe boekdeel van 148 bladz. behelst hoofdzakelijk eene critiek van West-Ind. rapporten, door de anti-slavery-sociëty in Engeland medegedeeld, en door de Ned. Maatschappij ter bevordering van de afschaffing der slavernij vertaald en verspreid omtrent de kwestie, die op den titel van het boek is vermeld, alsmede van enkele andere geschriften over dit onderwerp. Onderscheidene bijlagen strekken voorts ten behoeve, dat alleen eene krachtig doorgezette immigratie in staat is geweest om in Britsch Guyana en elders in de behoefte te voorzien aan vrijen arbeid, die door de emancipatie was ontstaan. De geachte schrijver dringt er dus ook met de meest overtuigende bewijsgronden op aan, dat bepaaldelijk in Suriname de emancipatie met immigratie hand aan hand moet gaan, en hij ontwikkelt zoowel aan het slot van zijn betoog op bl. 53 en volg., als in eene afzonderlijke bijlage op bl. 136 en volg., de grondslagen, waarop emancipatie en immigratie in die kolonie behooren te worden tot stand gebracht. Op dit gedeelte der brochure, waarmede wij over het algemeen zeer goed kunnen instemmen, hopen wij nader terug te komen, als wij het aangekondigde nieuw ontwerp van wet omtrent de emancipatie zullen kunnen in behandeling nemen. Moge de Minister van Koloniën inmiddels met dezen voorarbeid van den heer v. d. Gon Netscher zijn voordeel doen.

* 's GRAVENHAGE, 23 Jan. Eenigsteren tegen den avond, ten gevolge van een hevigen rukwind is een geleete van den steiger van het nieuwe gebouw voor het departement van koloniën als ook een nieuw gemetselde muur, omgewaaid, waarvoor een werkman naar beneden is gestort, die belangrijke hoofdwonden en kneuzingen heeft bekomen, welke gelukkig niet van bedenkelijken aard zijn.

(VERVOLG DER BERIGTEN ZIE BLADZ. 5.)

INGEZONDEN STUKKEN.

Aan de Redactie van het Handelsblad.

1. Hoeveel tijd wordt er gebruikt om een brief van Amsterdam naar Maastricht te vervoeren?

2. Waartoe dienen te Amsterdam de patrijke brievenbussen? De reiziger, die met den eersten trein uit Amsterdam vertrekt komt, indien hij over Ruhrort gaat, zelfs in den regel ondanks den ijsgang, nog denzelfden avond te Maastricht. Is de scheepvaart niet gestremd, dan kan hij met voordeel den weg over België nemen.

De overtocht heeft dus in ongeveer 12 uren plaats. Hoe lang denkt de Nederlandsche burger, dat zijne brieven noodig hebben, om denzelfden weg af te leggen? Ongeveer 3 x 24 uren!

— Ja maar, wie weet welke onvoorziene omstandigheden van ijsgang en anderszins in het spel zijn geweest, die de oorzaak werden, dat een enkele brief van den klager zoo lang onder weg is gebleven?

— De klager heeft drie brieven voor zich liggen, welke de postmerken dragen Amsterdam 26, 27 en 28 December Maastricht 29, 30 en 31 idem.

en neemt nu de vrijheid te vragen, welke verschrikkelijke gebeurtenissen te land of te water, toch in die dagen wel hebben plaats gegrepen, waardoor de postgeneenschap op zulk eene onbegrijpelijk wijze gestoord werd?

— Waren uwe brieven ook met NA POSTTIDJ gestempeld, dan zouden de drie dagen ten minste tot twee kunnen versmelten?

— Zoo is het! Zij waren met dien stempel voorzien, en dit maakt juist het 2de punt mijner klacht uit.

De twee eerste brieven zijn te Amsterdam vóór 5 ure 's nam. in de bus gedaan, welke ten 5½ ure geleidigd wordt; de laatste brief was reeds vóór drie ure daarin.

— Bezorgt men de brieven aan het groot postkantoor, dan heeft men tot 6½ ure tijd, daar de trein van 7.15 's nam. ze medeneemt, en uwe brief prijkt niet met het den afzender beschuldigende NA POSTTIDJ. In dit geval is uwe brief van den 26sten reeds (!) den 28sten te Maastricht, of wordt ten minste, met het stempel van dien dag voorzien, daar 's morgens bezorgd.

— Dan vraag ik, waartoe dienen de bussen te Amsterdam, wanneer men brieven, die vóór 5, zelfs vóór 3 ure 's nam. daarin zijn gedaan, toch, als te laat bezorgd, tot den volgende dag laat wachten?

— Mijnheer ik verzeker u, dat dit met de brieven voor Parijs of Londen, zelfs voor Rotterdam niet plaats heeft.

— Ik kan de waarheid van deze bewering niet beoordeelen, ik weet alleen, dat de bussen te Amsterdam bij den handel in een slechten reuk staan. Doch ik neem aan, dat zij gelijk hebt, dat de groote stelen zich op dit punt niet hebben te beklagen, maar hierdoor verliest mijne klacht niet aan geldigheid; intezendeel, ik meen, dat de inwoners, dat de handel van Maastricht op dezelfde heuseche behandeling mogen aanspraak maken als die van meer aanzienlijke steden.

Moge de aandacht van den Minister van Financien op de hier aangegeven misbruiken gevestigd worden, dan vertrouwen wij, zal dit goede dragen voor vele steden van den 2 + den rang.

ADVERTENTIEN.

25 JARIGE HUWELIJKS-VEREENIGING VAN
J. E. HERDESSCHER, EN
J. C. LANGENBERG, KOOL.
PERALONGAN (EILAND JAVA), 16 November 1859. (1446)

Heden beviel voorspoedig van eene welgeschapen **DOCHTER**, A. C. H. KOEK—HAGEN.
AMSTERDAM, 21 Januarij 1860. (1445)

Bevallen van eene welgeschapene **DOCHTER** A. SCHUDEL, geliefde Echtgenoot van
C. F. JULIUS JR.,
HILVERSUM, 21 Januarij 1860. (1419)

Voorspoedig bevallen van eene **DOCHTER** S. VIS—PRINS.
WORMERVEER, 22 Januarij 1860. (1423)

Door 's Heeren goedheid is heden zeer voorspoedig van een' welgeschapen **ZOON** bevallen, Vrouwe E. S. TYNDALL—BETH, hartelijk geliefde Echtgenoot van
MR. F. J. TYNDALL.
's HAGE, 19 Januarij 1860. (1377)

Bevallen van een **ZOON**, K. DE VOOGT Geb. VAN WIERINGEN.
MIDRECHT, 21 Januarij 1860. (1442)

Na een langdurig lijden overleed in den ouderdom van ruim 47 Jaren de Heer **GERRIT BENNINK**, diep betreurd door zijne nabijwone Kinderen—
AMSTERDAM, 20 Januarij 1860. H. J. RIBBERS.
(1447) Exec. Test.

OPROEPING VAN ERFGENAMEN.

Indien er nog in leven mogten zijn **KINDEREN** van **BERENDIENA VEENHUIS**, Geboren te Aalten in Gelderland, Gehuwd geweest te 's Gravenhage (zijnde de Naam van den Echtgenoot Onbekend) dan worden dezelve opgeroepen zich binnen 14 dagen na heden aan te melden bij den Notaris **MR. B. A. ROELVINK**, te Aalten, ten einde inlichtingen te verkrijgen aangaande eene hun aangekomen **ERFENIS**.
AALTEN, 20 Januarij 1860. (1401)

EXTRACT-VONNIS.

Bij Vonnis der Arrondissements-Regtbank te Sneek, gewezen den 20sten Januarij 1860, is van af dien datum **JAN HARTMANS WIJBRANDS**, Koopman en Scheepstimmerman te Stavoren, verklaard te zijn in staat van Faillissement, en zijn in dat Faillissement benoemd tot Regter-Commissaris de Ed. Achtb. Heer **MR. MARCUS VAN HELOMA**, Lid der Regtbank, en tot Curator **MR. BOUWE SJOERDS STIENSTRA**, Procureur te Sneek. **MR. B. S. STIENSTRA**, Curator. (1413)

De **HOUDERS DER COGNOSSEMENTEN** aan Ordeur over **GOEDEREN**, aangebragt van Marseille, Genua, Messina, Palermo en Malaga, per het Ned. Stoomschip *Rotterdam*, Kapitein **K. J. KLASSEN**, geelieven zich bekend te maken bij de Cargadoors
JOHNS. OOMS & C. te Rotterdam. (1408)

Genootschap: Tollens.

WOENSDAG den 25sten JANUARIJ 1860, GEENE VERGADERING. (1420)

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ.

OPENBARE AANBESTEDING onder nadere Goedkeuring van het Departement van Koloniën in 12 Perceelen, van:

- 1000 Stuks **MANEKAMMEN.**
- 25000 " **HAARKAMMEN.**
- 1000 " **PAARDEKENS.**
- 2500 " **HOSPITAALDEKENS.**
- 42000 N. El **BLANK LINNEN.**
- 4250 Stuks **ROSKAMMEN, ASCHSCHOPPEN, enz.**
- 4000 " **PERKAMERTEN OMSLAGEN** voor Zakboekjes.
- 2000 " **ROSBORSTELS.**
- 25000 " **SCHOEN- en KLEERENBORSTELS.**
- 12500 " **KOPEREN KNOOPPLAATJES**, voor Soutspieles.
- 250 " **BEDKOETSEN** voor Hospitales.
- 2000 " **LEDIKANTEN** " Kazernes.
- 100 " **LEDIKANTEN** " Officieren.

De Voorwaarden van Levering liggen ter inzage aan het Departement van Koloniën en voorts op elken Werkdag van 10 tot 3 Ure, ten Kantore van de Directie der Nederlandsche Handel-Maatschappij te Amsterdam en van hare Agenten te Rotterdam, Dordrecht, Schiedam, aan den Helder, te Leeuwarden en Middelburg, alwaar de Inschrijvingsbiljetten verkrijgbaar zijn, welke op Dingsdag 7 Februarij e. k., des Middags ten 12 Ure, vrachtvrij moeten ingeleverd zijn, aan het Locaal der Maatschappij, te Amsterdam, waarna onmiddellijk tot de voorloopige toewijzing zal worden overgegaan.
AMSTERDAM, 23 Januarij 1860. (1444)

NED. RHIJNSPOORWEG

HERBESTEDING

van **EIKEN** of tegen bederf bereide **BEUKEN** of **GREENENHOUTEN** Dwarsleggers.

De **DIRECTIE** maakt bekend, dat op 6 Februarij 1860, des Voormiddags ten 11 ure in een der Localen boven het Goederen-Magazijn, op het Station te Amsterdam, Publiek zal worden **AANBESTEED**:

De Levering van 5000 Stuks **EIKEN**, of tegen bederf bereide **BEUKEN** of **GREENENHOUTEN** DWARSLEGGERS.

Het Bestek en de Voorwaarden zullen van den 24sten dezer af ter lezing liggen en verkrijgbaar zijn aan alle Hoofd Stations van den Rhijn-Spoorweg, terwijl inlichtingen van af heden te bekomen zijn op het Bureau van den Ingenieur der Maatschappij te Utrecht.

AMSTERDAM, 19 Januarij 1860. **DE DIRECTIE.** (1273)
NB. Bij de aankondiging der Aanbesteding stond **Greenenhouten GE-CREOSOTEERDE** Dwarsleggers, moet zijn als boven.

De **ONTVANGER** der **REGISTRATIE** en **DOMELIENEN** te **WEESP**, zal op Dingsdag den 31sten Januarij 1860, des Middags ten 12 Ure, in het Logement de *Roskam*, te Weesp, in het openbaar Verkoopen: **HAKHOUT** en **BOOMEN**, staande langs den Grooten Weg der 1ste Klasse, en wel:

Het **HAKHOUT** tusschen Muiden en de Hakkelaarsbrug, langs de Zuidzijde van den Weg. En
346 Stuks **WILGENBOOMEN** en 90 Stuks **YPENBOOMEN**, tusschen de Hakkelaarsbrug en Naarden, aan de Noordzijde van den Weg, meer bepaald tusschen de Mijlpalen, N°. 17 en 19. (1382)

TE KOOP

CHINA'S-APPELEN EN CITROENEN,

direct van Palermo aangebragt: de **CHINA'S-APPELEN** a/ 6 en 7, en de **CITROENEN** a/ 8½ en 9½ per grote Engelsche Kist. China's Appelen de gewone Kist / 5 en 5½; alles naar kwantiteit Zeestuks en a contant zonder korting.
Adres: **LENNERSAN & C.**, te Rotterdam. Brieven francs. (1396)

Heden zijn verschenen bij **GEBR. BINGER**, Warmoesstraat, J 606, te Amsterdam:

HET HOF VAN ROME EN HET EVANGELIUM

EEN STEM UIT ITALIE,
DOOR DEN MARQUIS **ROBERTO D'AZEGLIO.**
Gr. 8°. PRIJS 35 CENTEN.

NAPOLEON III EN DE GEESTELIJKHEID

DOOR **HIPPOLYTE CASTILLE.**
PRIJS 30 CENTEN.

Deze Brochure is vertaald naar de authentieke uitgave, van welke men zegt dat de Proeven door den Keizer zijn nagezien.

Zaterdag 21 dezer is verzonden het Derde Nummer van:

DE NEDERLANDSCHE SPECTATOR.

Redacteur: **Dr. M. P. LINDO**, en vaste Medewerkers: **Dr. R. C. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK**, **M. F. A. G. CAMPBELL**, **Mr. J. DE WITTE VAN CITTERS**, **J. J. CREMER**, **F. A. T. DELPRAT**, **Ch. BUSKEN HUET**, **A. ISING**, **G. KELLER**, **L. MULLER**, **P. J. B. C. ROBBIDE VAN DER AA**, **DE OUDE HEER SMITS**, **J. TIDEMAN**, **MR. S. C. SNEELLEN** VAN VOLLENSHOVEN, **Mr. VOSMAER.**

INHOUD: Vreemde Zangers en Nederlandsche ooren. — Berigten, Mededeelingen, enz. — Spiritisme, II, door **LODEWIJK MULDER**. — Brief aan zijn Kleinzoon na Nieuwjaar, door **DEN OUDEN HEER SMITS**. — **J. J. CREMER**, de Betuwsche Neef (vervolg). — **Correspondentie.** — **Advertentien.** — Tevens is verzonden N°. 3 der 52 Platen: *Hoe men tegenwoordig in Nederland slaapt.* — Prijs 3, Franco per post 3,15 per drie maanden. Advertentien kosten 10 Cents per regel.

Bij **ACTE**, den 20sten Januarij 1860 voor den **MR. BRUNO TIDEMAN** te Amsterdam verleend, is de Heer **LEON JOHANNES DE GIJSELAAR**, in de plaats van den Overleden **PIETER CHRISTIAAN DE GIJSELAAR**, met goedkeuring van den Commisaris van de **BRANDWAARBORG-MAATSCHAPPIJ** te **AMSTERDAM**, overeenkomstig de Acte van Oprigting, en die Maatschappij derhalve van Heden af gehandeld en getoekend worden door
A. HULSEN
(1381) EN **L. J. DE GIJSELAAR**

HUIS MET DE HOOFDEN
TE AMSTERDAM.

C. F. ROOS, **G. DE VRIES** Jz. en **W. J. M. ENGELBLOED** zullen op Dingsdag den 31sten Januarij en Woensdag den 1sten Februarij 1860, ter Plaatsse voornoemd, Verkoopen: Eene zeer fraaie en nuttige Verzanding:

SCHILDERIEN,

door onderscheidene voornam Meesters, als: **Albano**, **E. de Blos**, **Bosboom**, **H. Bourse** (te Gempt), **J. Gezelschap**, **Th. Gudin**, **H. G. Min**, **Jadin**, **M. van Hove Bz.**, **H. F. C. ten Kate**, **H. Koek**, **Lieste**, **Meinard**, **W. J. J. Nuijen**, **B. P. Ommeganck**, **Potter**, **R. Schelfhout**, **Schmidt**, **Stevens**, **Verboekhoven**, **Vetten**, **Verlaet**, **schuur**, **Watteau** en anderen.

En op Donderdag en Vrijdag 2 en 3 Februarij: Eene zeer belle Collectie

ANTIQUITEITEN,

KOSTBAARHEDEN, waaronder heerlijke **PAARLEN** en **JUWELLEN**, Ivoorwerken, **Japansche**, **Oost-Indische** en **Saksische PORCELENNEN**; **Glaswerk**, antieke **KANTEN**, **Mineralen** en **Voorwerpen** van natuurlijke Historie, en eindelijk enige **MUZIK-INSTRUMENTEN**.

De Catalogussen zijn aan de binnen- en buitenlandse adressen zonden, en te verkrijgen bij de Directie voornoemd. Particuliere bezigtiging van af Woensdag 25 tot Zaterdag 28 Januarij en voor het Publiek Maandag 30 Januarij 1860.

Voorloopige aankondiging van Publi-ken Verkoop
VASTE GOEDEREN, onder **Twello** en **Apeldoorn**.

De Erfgenamen van den Heer **JOHNS. KERKHOVEN** zijn voornam in de maand Augustus dezes jaars, op nader te bepalen dag en uur door het ministerie van den Notaris **MR. J. N. EVERTS**, te Twello, Verkoopen:

1°. Onder Twello:
a. Het **LANDGOED HUNDEREN**, bestaande uit kapitaal **HEERENHUIS** met 23 Kamers, Keuken, ruime Kelders, Mangelkamer, enz., waarbij **BLOEMENKASTEN** en **BRUIJBAKKEN**, **STALLEN** voor Paarden en ander Vee, **TUINEN**, **BOOMGAARD**, **WANDELEN** met Lanen van zware Eiken-, Beuken- en andere Bomen en **AKKERMAALSBOSSCHEN**, **BOUW- en WEIDELANDEN** met Grachten en Vijvers doorsneden; de **HUIZINGE VOORBOEREN** het **ERF KLEIN-HUNDEREN**; de **KATERSTEDEN** **POELTORE** en **VICARIE**, alsmede het **HUIS DE STAART**, op den hoek van het Dominestraatje te Twello; verder eenige **GRASSTUKKEN**, genaamd **DE RONDE HOEK**, **MARTENSTEDEN**, **DE BREIJDE** en **HET VOERSTUK**, alles te zamen groot 42 Bunders, zeer gunstig gelegen nabij het Dorp Twello en op bijna afstand van Deventer, aan den Straatweg van Deventer op Apeldoorn den Grindweg op Terwolde; voorts eene **DUBBELE BANK** in de vormde Kerk te Twello.

2°. Onder Apeldoorn:
b. Het **LANDGOED HET WOLDHUIS**, bestaande in **HEERENHUIS** met 4 Kamers, Keuken, Kelder, **SCHUUR** en **STALLEN** benevens 4 bijbehorende **BOEREN-ERVEN** met ruime **WONINGEN**, **BOUW- en WEIDELANDEN**, **HEIGRONDEN**, **DENNEN- en AKKERMAALSBOSSCHEN**, opgaande Eiken, Beuken, enz.; gelegen op de Straatwegen van Apeldoorn op Zutphen en op Deventer, groot 34 Bunders.

c. Het **LANDGOED DE MIEEN** en **DOGGERSBANK**, Straatweg nabij Apeldoorn, bestaande uit **BOERENWONING** en **WEIDELANDEN**, **AKKERMAALS- en DENNEN BOSSCHEN**, groot circa 87 Bunders.

d. De **KATERSTEDEN DE VENNEBOOM**, met bijbehorende **NENBOSCH**, **BOUWLAND** en **VEENPLAS**, groot circa 94 Bunders, gelegen langs den Straatweg van Deventer op Apeldoorn, op ruim afstand van haastgemelde plaats.

e. Een stuk **VELD** met Dennen bezaaid, genaamd **HET SPRING** **LERVELD**, aan de noordzijde van den genoemden Straatweg groot circa 43 Bunders.

f. Een stuk **GROND** met Dennen bezaaid, aan de oostzijde van Straatweg van Apeldoorn naar Beekbergen, met Dito stuk daarnaast de Kanaalbeek gelegen, groot het eerste circa 5½ Bunders, het tweede 34 Bunders.

g. Eene **AANDEELEN** van verschillende grootte in de **Land** de **Ordermark** en de **Wormermark**.

Na gedane annonce zullen bij den Notaris gedrukte boekjes, met naauwkeurige omschrijving dezer Goederen, verkrijgbaar worden. In de maand Mei e. k. zal op **HUNDEREN** eene fraaie verzameling van **WARME KASPLANTEN** en andere **BLOEMGEWASSEN**, verkocht worden.

VOORLOOPIGE ANNONCE.

Men is voornemens in de maand Augustus 1860, op nader te bepalen dag en plaats, tegelijk met de Goederen van de Erfgenamen van den Heer **JOHNS. KERKHOVEN**, door het ministerie van den Notaris **MR. J. N. EVERTS**, te Twello, Publiek te Verkoopen:

Het Buitengoed VELDWIJ

genaamd, zeer aangenaam gelegen onder Twello, aan den Rijske-Straat van Deventer op Apeldoorn, op ¼ uur afstand van Deventer, onmiddellijk aan het Landgoed **HUNDEREN**, en meerdere **BOUW- en GOEDEREN**, bestaande uit een **HEERENHUIS** met 5 Kamers, **soort** en welingerigt **BOERENHUIS**, **TUIN** met Goudvischkom, **Vruchtboomen**, fijn **Plantsoen**, opgaande Bomen, **Wandelingen**, en **WEIDELAND**, te zamen groot circa 5 Bunders. Gedrukte Publicatie zullen, na gedane bekendmaking, bij voornam Notaris verkrijgbaar zijn. (1378)

Voor 3½ Cent per Week

kan men bij den Uitgever **H. C. A. CAMPAGNE** te Tiel, en verder bij alle Boekhandelaren inteeke-

nen op het **EVANGELISCH PENNING-MAGAZIJN**, Maandschrift met spreiding van Evangelisch licht en aankweeking van Evangelische onder alle standen. Dit **TIJDSCHRIFT**, waarvan 70 met roem bekend Predikanten den inhoud leveren, is het **GOEDKOOPSTE** dien aard hier te Lande bestaat.

Den eersten van elke Maand verschijnt eene Aflevering van 2 druks. Bij de 1ste Aflev. van iederen Jaargang wordt eene keuring gevoegd, terwijl bij de laatste Aflev. Titel en algemeene Omslag worden afgeleverd. De prijs per Jaargang, die door den Uitgever laag gesteld is, met het oog op een aanzienlijk debiet, bedraagt ƒ 1.80 per Jaargang of nog geen 3½ Cent per Week.

De 1ste Aflevering ziet het licht, met eene Plaat voor-tellende: **WANDELENDE OP DE ZEE.**

TENTONSTELLING VAN PHOTOGRAPHIE, HELIOGRAPHIE, STEREOSCOPEN, TOESTELLEN, ENZ.,

DOOR DE **Vereeniging voor Volkslijt, LOCAL HOOGESLUIS, W 664.**

Dagelijks te bezichtigen van 10 (Zondags van 12) tot 4 Ure. Toegankelijk voor de Leden der Vereeniging voor Volkslijt met éne Dame, op vertoon van hun Diploma, en voor de Houders van Ingewisselde Coupon-Bewijzen. Entree voor het Publiek Woensdag en Zaterdag 50 Cents, de overige dagen 25 Cents de Persoon. (1339)

Allen, die iets te vorderen hebben van, verschuldigd zijn aan, of onder zich hebben, behorende tot de Natatenschap van den Heer JAN FREDRIK FRANSSEN, gewoonde hebbende te Amsterdam, Brouwersgracht bij den Kortjes Singel, en aldaar den 19den December 1859 overleden, worden verzocht daarvan opgave te doen voor den 1sten Februarij 1860, te Kantore van de Notarissen, G. SCHIMMEL en Mr. C. J. DIEMONT, te Amsterdam, Fluweelen Burgwal bij de Agnietenstraat. (1375)

Allen, die iets te vorderen hebben van, verschuldigd zijn aan of onder zich hebben, behorende tot de onder het voorregt van Boedelbeschrijving aanvaardde Natatenschap van den Heer GERARDUS JACOB VAN EDE, gewoonde hebbende te Amsterdam, op de Weesperstraat bij de Keizersgracht en aldaar den 30sten November 1859 overleden, worden verzocht daarvan voor den 1sten Februarij 1860, opgave te doen ten Kantore van de Notarissen G. SCHIMMEL en Mr. C. J. DIEMONT, te Amsterdam, Fluweelen Burgwal bij de Agnietenstraat. (1376)

Bij Vonnis van de Arrondissements-Regtbank te Alkmaar, dd. 12 Januarij 1860, is het faillissement van GOZEWIJN VAN BEEK gehomologeerd en de Gefailleerde gerehabiliteerd. De Curator, W. VAN DER KAAJ. (1328)

OPROEPING VAN SCHULDEISCHERS.

De Schuldeischers in het faillissement van THEODORUS FRANCISCUS BROEKHUYZEN, Winkler, wonende te Amsterdam, worden oproepen, om te verschijnen op de Tweede Bijeenkomst van Schuldeischers, welke zal gehouden worden op Dingsdag den 21sten Februarij 1860, des Voormiddags ten Tien Ure, in het Local der Tweede Kamer van de Arrondissements-Regtbank te Amsterdam, in het Paleis van Justitie aldaar. AMSTERDAM, 20 Januarij 1860. De Curator in het faillissement, Mr. A. J. T. RIETSTAP. (1338)

RANGSCHIKKING.

De Belanghebbenden worden verwittigd, dat de algemeene Rangschikking der Schuldeischers in het faillissement van W. O. GEHRELS, met de bewijzen is nedergelegd ter Griffie van de Arrondissements-Regtbank alhier, ten einde aldaar, gedurende 14 dagen ter visie te liggen. AMSTERDAM, 21 Januarij 1860. De Curator in het faillissement, M. C. VAN HALL. (1373)

J. F. WISCHERHOFF en C. J. DE LANGE, Makelaars, te Rotterdam, als Lasthebbenden van hunnen Meester, zullen in publieke Veiling presenteren te Verkoopen, op Donderdag 26 Januarij 1860, des Middags ten 12 Ure, in het Notarisshuis aan de Geldersche Kaai, Ca. 500 Kisten prima soort JAPANESE SOJA, in Kruijkes. (342)

Liggende en te zien als bij Notitie zal worden aangewezen. Nadere informatie bij genoemde Makelaars. (342)

Men zal op Zaterdag 28 Januarij 1860, des Namiddags ten Vijf Ure, te UTRECHT, achter Sint Pieter, in het Openbaar Verkoopen: Eene Kapitale Dubbele **HUIZINGE**, met **ERF, GROND EN TUIN**, te UTRECHT, aan de Noordzijde van de Zuilenstraat, Wijk A, N° 574. Bestaande in een ruim, met Marmeren Stenen bevolend Voorhuis, negen 200 Boven- als Benedenkamers, waarvan de meesten Behangen, Geplafondeerd en van Stookplaatsen voorzien, twee Keukens, Provisie- en Dienstbodenkamer, voorts ruimen Zolder en spatieuze Kelder, met uitgang aan de straat. Te aanvaarden 1 Februarij 1860. Breeder bij Billetten en nader onderrigt ten Kantore van den Notaris BORRET, te Utrecht. (141)

TE KOOP OF TE HUUR:

Een in de Stad Oldenzaal, Provincie Overijssel aan de Hoofdstraat gelegen hecht gebouwd ruim **HEEREN-NAJBHEID** der Badplaats **Benheim**, met deszelfs schoone Omstreken, niet ver van den Hanoverschen Spoorweg, in verband met alle Hooflijnen, is onder zeer aannemelijke voorwaarden te Koop of te Huur. Nadere informatie te bekomen sub N° 100 Bureau Handelsblad, alsmede bij den Heer G. WILLEMSSEN, te Oldenzaal. (1298)

VERKOOP VAN LANDGOEDEREN.

Ten overstaan van den Notaris H. P. TJEENK WILLINK te Boreulo, zal ten Huize van Meij. de WED. MARTENS, aldaar, op Woensdag den 14den Maart e. k. ingezet en 14 dagen later, zijnde den 28sten diernaand, telkens des Voormiddags ten 10 Ure precies, verkocht worden: De Rentegevende **HAVEZATHE DE HOEVE**, liggende zeer nabij Boreulo; aan den Grindweg van Deventer over Boreulo naar Groenlo en bij dien van Boreulo naar Ruurolo op Zutphen en bestaande in IIE-EN-BUHHUIS met STALLING, drie BOEREN-ERVEN, twee DAG-SCHEN, OPGAANDE BOOMEN en omstrecks 30 Bunders VELD-GROND, alles te zamen groot 154 Bunders. (1209)

De Veiling geschiedt in massa, ondermassa's en Perceelen. De Boomen, die afzonderlijk ter zelfder Plaats en Ure, den 21sten Maart zullen worden geveild, kunnen door den Kooper van den Grund worden genaast. Inlichtingen zijn te bekomen bij voornoemden Notaris. Brieven franco.

Openbare Vrijwillige VERKOOPING.

De Notarissen JAN VAN DER HOOP Jac. Zn. en WILLEM SIMON BURGER Wz., residentie te Rotterdam, als lasthebbende van hunnen Principaal, zijn voornemens om op Donderdag den 26sten Januarij 1860, des namiddags ten 5 Ure, in het Notarisshuis aldaar, in het openbaar te Veilen en te Verkoopen:

ONDERSCHEIDENE EGTE, STERKE EN ZEER GUNSTIG GESTUURDE GEBOUWEN EN OPEN GRONDEN,

thans te zamen uitmakende éene sedert weinige jaren nieuw ingerichte **ZELDOEK-FABRIJK**, staande en gelegen aan de westzijde van de Sint-Crispijn- of Broederlaan, nabij de Kruijkade te Rotterdam, strekkende voor van de Lan en van Arie den Heel, tot achter ter halver alrot van de Nadorstlaan, Wijk 15, N° 110, Kambler, Sectie B., N° 3396, 3397, 3398, 3399, 3400, 3477 en 3504; ter grootte van 44 Roeden, 60 Ellen. Grondbelasting over 1859 f 96,82. Te aanvaarden, den 1sten Maart 1860 of vroeger.

Zijnde op het gemelde Onroerend Goed aanwezig éene uitmuntende **WELPOMP**. Hetzelve is gelegd zeer nabij of langs éene der door het Gemeentebestuur van Rotterdam geprojecteerde nieuwe Straten, en bijzonder geschikt ter Behouwing, tot het aanleggen eener Blokkerij en vele andere einden.

De Veiling en Verkoop zal geschieden eerst in 74 Perceelen, zoolang die, na gedane uitmeting, zijn vermeld op éene Kaart, waarvan de afveiling verkrijgbaar zullen zijn, en daarna in diverse Combinatie; dom zullen volgen, voor zoolangzige Aandeelen, als bij de Veilings-Comditien zal worden vermeld.

Zoowel afzonderlijken als bij Gecombineerden Verkoop, zullen onder den Koop begrepen zijn al de Vaste Betimmeringen van **HOUT-KOPEREN KETEL**, in het Perceel N° 8 aanwezig.

De **WIEFGETOUWEN** en alle losse **WERKTUIGEN** blijven aan den Verkooper.

Derde Gedeelten zijner Kooppenningen, op het door hem gekochte als Houthoek, kunnen gevestigd laten tot éene Rente van 4 1/2 pCt. 's jaars en onder beding eener convenante jaarlijsche Aflossing.

Nadere onderrichtingen zijn te bekomen ten Kantore van de genoemde Notarissen, en zullen de te veilen Perceelen, behoorlijk afgekakend, drie dagen voor en op den dag der Veiling van 9 tot 5 ure kunnen worden bezigtigd, mits men voorzien zijn van een Permissie-bijlet, daartoe door de gezegde Notarissen af te geven, (627)

Tegen het einde der Maand Maart verlangt men éene **ZIT-KAMER**, en éen **SLAAPVERTREK**, benevens Huuselijk Verkeer, in de nabijheid van den Amstel of de Utrechtschestraat. Aanbiedingen onder Lett. Z. 100. Franco, Bureau Handelsblad. (1264)

Tegen Februarij kan op een **KANTOOR GEPLAATST WORDEN**, éen Fatsoenlijk **JONG MENSCH**, liefst R. C., van onbesproken Gedrag, kennis bezittende der Fransche en Hoogduitsche Talen, alsmede der gewone Kantoorwerkzaamheden. Eigenhandig geschreven Brieven bevattende Ouderdom, en bij wien men Informatie kan bekomen, Franco te bezorgen, onder Lett. A. C., Bureau Handelsblad. (1271)

Une **DEMOISELLE** de bonne famille et d'eculte Wallon, ayant subi un examen Provincial dans les langues Hollandaise et Française, l'Histoire, la Géographie et le Piano, pouvant produire des témoignages satisfaisants, desire se voir replacée en qualité de **GOVERNANTE EXTERNE**, auprès d'une famille distinguée. On est prié de s'adresser aux initiales C. N. chez J. T. F. STEENBERGEN, Libraire, Utrechtschestraat, Z. 2. (1259)

MANUFACTUREN.

Men verlangt tegen Primo Februarij of Maart éene **JUFVROUW**, P. G., goel bekend met bovengenoemd vak, als ook met den Verkoop van **MANTELS** en **MANTILLIES**. Opgave van betrekking en informatie onder Lett. P. P. met franco brieven adres den Boekh. J. J. VAN BREDERODE, te Haarlem. (1161)

SECONDANT.

Men verlangt aan een bloeiend **INSTITUUT** in Overijsel met 1° April 1860 of vroeger: Een **SECONDANT**, P. G., bekwaam om het Onderwijs der Wiskunde in de hoogste Klassen op zich te nemen en tevens de lagere Klassen in de Moderne Talen te onderwijzen. Salaris buiten de gewone verplaging f 300. Men adresseer zich met gefrankeerde Brieven, onder de Lett. A. Z., aan A. VAN DEN SIGTENHORST A. Jz., Boekhandelaar te Almelo. (939)

NOTARIAAT.

Voor **HEEREN NOTARISSEN**, welke éene **VERWISSELING** van **STANDPLAATS** wenschen, bestaat daartoe, onder de vereischte goedkeuring, gelegenheid. Stipte geheimhouding wordt verzekerd en ook verlangd. Men adresseer zich met Franco Brieven, onder Lett. A. Z., bij de Boekdrukkers DE ERVEN H. VAN MUNSTER & ZONN, Warmoesgracht, LL 58. (309)

Lees met attentie.

Personen, lijdende aan **HUIDZIEKTEN** of **UITSLAG**, gepaard met éene onvrediglijke jeuking, **UITWENDIGE KLIEREN**, **ONKLAARE HOOFDEN**, verouderde en open **WONDEN**, **RHEUMATIEK**, **WATERZUCHT**, **KOORTSEN** en **VALLENDE ZIEKTEN**, kunnen genezen worden door de middelen, die onder Gods zegen daartoe zijn goed bevonden, en zelfs door Geneeskundigen met goed gevolg worden aangewend, zoodat het dan ook te betreuren is, dat de genezing dezer kwalen nog wordt tegengegaan, niet-tegenstaande Geneeskundigen voor hunne Patienten van die middelen gebruik maken, gelijk door bewijzen kan worden gestaafd.

Groot is het getal der Personen, bijna uit alle steden en plaatsen in ons Vaderland, welke soms na jaren lijdens door die middelen radikaal van hunne kwalen zijn genezen. Deze zijn ook zeer erkentelijk wegens hunne herstelling, maar zien ongaarne hunne namen in de dagbladen vermeld. Veelvuldige bewijzen van herstel kunnen echter ten allen tijde worden overgelegd, terwijl de middelen aan de gezondheid niet de minste nadeelige gevolgen veroorzaken. Verkrijgbaar met franco Brieven, duidelijke opgave behelzende van de kwalen der lijdens, of persoonlijk bij C. VAN DEN BERG EN ZONN, op den Haarlemmerdijk, 12de huis van de Oranjestraat, U. U., N° 223, te Amsterdam. (1276)

MANTELS EN SORTIES.

VERDERE OPRUIMING!!! Gewone **MANTELS** f 3.50 tot 10; Gekleede f 12 tot 18; extra fijne f 20 en hooger. Nog fijne Stof voor Sorties, waarvan dezelve tot uiterst **LAGHE PRIJZEN** worden geleverd. **KINDERMANTELS** prijzen evenredig. **J. C. NOOTEBOOM DELGORGE**, Heerengracht bij de Heisteg, KK 118. (1365)

LOOD-, ZINK- EN IJZERERTS-MIJNEN IN RIJNPRUISEN,

die zowel wegens haren rijken inhoud als hare gunstige ligging in de nabijheid van den Rijn en de Spoorwegen, tot het aanleggen van **SMELTERIEN** geschikt zijn, zijn wegens deeling tot zeer billijke prijzen te koop. Nadere inlichtingen zijn op Franco Brieven te bekomen bij C. STÖCKER in Dusseldorp. (867)

AVIS AUX CONSTRUCTEURS DE NAVIRES ET AU COMMERCE DES BOIS EN GÉNÉRAL.

Dans la 1re quinzaine du mois de Mars 1860, il sera procédé à GEET-BETZ en Brabant (près Tirlemont) et à HALEN en Limbourg (près Wiert) à la vente publique d'une tres grande quantité de **CHENES** de la plus forte dimension (3 à 5 m. de circonférence) de la plus belle venue et tout particulièrement propres à la construction navale. Jusqu'au jour de la vente qui sera fixée et annoncée ultérieurement, par la voie des journaux, tous renseignements pourront être obtenus rue d'Arenberg, 13, Bruxelles, chez M. DE RIJCKMAN DE BETZ, qui recevra également toutes propositions pour la vente de gré à gré (affr.). (44)

SPOTPRIJS!

Voor f 8 in plaats van f 26.60:

EUGENE SUE,

DE VERBORGENHEDEN DES VOLKS, OF GESCHIEDENIS VAN **EEN ARBEIDERS-GEGLACHT DOOR DE EEUWEN HEEN.** 8 Deelen rijiaal in Octavo of groot Formaat, te zamen 1936 Bladzijden **MET 38 UITMUNDEnde GEGRAVERDE PLATEN;** à f 8 zijn slechts weinige exemplaren van bovenstaand werk te bekomen. Het kan bij alle Boekhandelaren besteld worden. (464)

JOHN GOSNELL & Co's SELECT PERFUMERY.

John Gosnell & Co., Perfumers to Her Majesty, (Sole Successors to Price & Gosnell), invite attention to the superior quality of their FASHIONABLE PERFUMERY, and elegant NOVELTIES for the Toilet. The following are highly recommended: **JOHN GOSNELL & Co's FASHIONABLE PERFUMES FOR THE HANDKERCHIEF:** Queen Victoria's Bouquet—Prince Albert's ditto—Jockey Club Perfume—Guard's Own—Military Bouquet—The Bride's Bouquet—Love Charm—Fountain Perfumes—Toilet Vinegar—New Perfume—Frangipanni—Eas. Bouquet, &c. **TREBLE DISTILLED LAVENDER WATER.** **J. G. & Co's Real Old Brown Windsor Soap—Johnstone's Patent ditto—Glycerine, Almond, Honey, and Transparent Soaps.** **J. G. & Co's CHERRY TOOTH PASTE—AMBRASIAL SHAVING CREAM.** Instantaneous Hair Dye—Golden Oil—Genuin Bears' Grease—Unequaled Cold Cream. **THE PATENT TRICHOSARON HAIR BRUSH.** Ivory, Tortoise-shell, and Fine-tooth Combs—Nail Brushes, Tooth Brushes, Hat and Cloth Brushes, Razor Straps, and every requisite for the Toilet, of the best manufacture. To avoid Counterfeits, the name JOHN GOSNELL & CO. is affixed to each article. The following Agents are constantly supplied with genuine articles from J. G. & Co's Manufactory, 12, THREE-KING COURT, LOMBARD STREET, LONDON: Wed. Vander Hulst; A. & J. Brandon; Bodenheim; Riethel; Etienne; &c., &c., Amsterdam.—Concke, &c., Rotterdam.—Rensburg als; Fillet; Minigh, Dufour; &c., &c., Hageu—R. D. Brandon; &c., Utrecht. (776)

SCHILLER, ein Welt-Dichter.

EIN VORTRAG VON E. MARCUS.

Gr. 8vo. Prijs 40 Centen. (1262)
 Uitgegeven bij GEBROEDERS BINGER, te Amsterdam.

KOFFIJHUIS.

Er wordt ter overneming aangeboden, om desverkiezende dadelijk te aanvaarden, éene **TAPPERS- en KOFFIJHUISSHOUDERS-AFFAIRE**, met **BILLARD** en netten **INVENTARIS**; het Huis is er bij te Huur. Adres Franco Brieven, Lett. B., bij den Boekhandelaar J. A. VAN ZIJL, te Haarlem. (1332)

VOOR SCHOLEN EN PRIVAAT-ONDERWIJS: Wordt uitgegeven bij G. THEOD. BOM, Kalverstraat E 10. LA MORALE DE L'ENFANCE

ou quatrains moeaux, à la portée des Enfants et rangés par ordre méthodique, par Cn. G. MOREL DE VINDE. Prijs 60 Ct. (325)

Bij F. C. BÜHRMANN, Vijzelstraat over de Munt, is uitgekomen: **AARDRIJKSKUNDIGE BESCHRIJVING VAN DE KAAP DE GOEDE HOOP**, naar officiele beschieden, zijnde een **GIDS** voor **LANDVERHUIZERS** naar en voor **HANDELAAREN** op de Kaap-Kolonie, door A. C. BROEKHOVEN (Kaapsch Hollander). 266 bladz. Prijs f 1.95. Ter Perse: MIRECOURT, **NAPOLEON III**. Prijs f 0.80. (1214)

Bij G. THEOD. BOM, Kalverstraat, E 10, te Amsterdam, worden uitgegeven: **CHARADES IN PRENTJES**, met de daarbij in Rijm behorende **Deviezen in Beeldspraak**, door J. SCHENKMAN EN J. W. A. HILVERDINK.

VIER BLADEN gedrukt in vier Kleuren, ze kosten 20 Cents per Blad, op ieder Blad 40 a 50 Stuks. Voor Banketbakkers per Boek 75 Cts. Wie éene vrolijke partij wil geven, waar veel gelagchen wordt, vergeet vooral niet dit artikel te doen rondlienen. Ingevoonden bij **PISTACHES** en **KOZAKKEN** is het te bekomen bij alle Banketbakkers hier te Lande, die er de Nieuwigheden op nabouden, even als de **UVELELLEN** met de **Blaauwe DEVIEZEN** van J. SCHENKMAN. De Deviezen worden uitgegeven bij G. THEOD. BOM, Prijs per Blad 10 Cents, per Boek 40 Cents. (439)

AMOR & HYMEN.

LIEFDE EN ECHT. ONTHULDE GEHEIMEN VOOR DEN MAN EN DE VROUW. Een huisehijke schat voor Gehuwden en Ongehuwden. Naar het Hoogduitsch door Dr. F. WEISZ. Prijs f 0.90. In alle Boekwinkels te bekomen of te bestellen. (441)

Vorrätig in der WILH. GILBERS'schen Buchhandlung in Amsterdam (Warmoesstraat). **Deutsche Dichtwerken in neuen Original-Ausgaben:** SCHILLER'S GEDICHTE f 2; GÖTHE'S GEDICHTE f 2.80; GÖTHE'S FAUST f 2; FREILIGRATH'S GEDICHTE f 2; LENAUS GEDICHTE 2 Bde. f 3.20; UHLAND'S GEDICHTE f 2; GEIBEL'S GEDICHTE f 2; KINKEL'S GEDICHTE f 2.40. (1223)

CUPIDO.

AARDIGE STUKJES IN PROZA EN POËZY, VOOR JONGELUI, zoo Ongetrouwd als pas Getrouwd. f 0.50. 160 Bladz. in Octavo. Prijs. Wordt heden uitgegeven bij G. THEOD. BOM, Kalverstraat E 10, te Amsterdam. (524) Brieven en bestellingen franco. De gelden in postzegels over te zenden.

In den Muzijkhandel van BRIX VON WAHLBERG, te Amsterdam, Kalverstraat, D 11, is uitgegeven en bij alle Muzijk- en de voornaamste Boekhandelaren des Rijks verkrijgbaar gesteld: **LIEDEREN-ALBUM,** 24 der meest geliefkoosle **COUPLETEN** en **COMIQUE SCÈNES**, gezongen en voorgedragen in de *Salons des Variétés* te Amsterdam. PRIJS f 1. BRIEVEN FRANCO. (1347)

NAPOLEON. DE PAUS.

1° **NAPOLEON III EN DE GEESTELIJKHEID.** Tweede Druk. Prijs 30 Cents.
 2° **FRANKRIJK, HET KEIZERRIJK EN HET PAUSDOM**, uit een Volkenrechtelijk oogpunt beschouwd door VILLEMAIN. Tweede Druk. Prijs 35 Cents.
 3° **DE PAUS EN HET CONGRES.** Vierde Druk. Prijs 30 Cts.
 4° **ANTWOORD OP DE BROCHURE DE PAUS EN HET CONGRES**, door COLOMAN, Graaf MAILATHI, te Weenen. Tweede Druk. Prijs 25 Cents.
 5° **NAPOLEON III**, zijn leven en Lotswisselingen tot op den tegenwoordigen tijd. Derde Druk. Prijs 90 Cents. (1152)
 Uitgaven van H. NIJGH. Alom te bekomen.

Door J. M. E. MEIJER, te Amsterdam, is uitgegeven en alom verzonden: **DE TWEEDE ONVERANDERDE UITGAWE VAN BETRACHTINGEN BIJ HET ZIEKBEDDE**, door H. D. Hermes, PROFESSOR TE BRZSLAU.

Uit het Hoogduitsch vertaald en met Aanteekeningen vermeerderd door Mr. W. Bilderdijk. Prijs f 1, ter verspreiding de 12 Exempl. f 10.

JOHANNES CALVYN'S GULDEN BOEKSEKE, OVER DEN REGT CHRISTELIIKEN WANDEL. Uit het Hoogduitsch (tweede druk). Prijs f 0.40, ter verspreiding de 12 Exempl. f 4. Dit uitmuntend Werkje, waarin de Godzalige Hervormer de ware Vruchten van een Opregt Geloof beschrijft, zal ongetwijfeld met graagte ontvangen worden. (934)

15 Ct. ENGELSCH! 15 Ct. WOORDENBOEKJE

Om het Engelsch te leeren SPREKEN, hoofzakelijk voor de **GOEDE UITSpraak**, door A. J. HILLEBRANDS. Tweede druk. PRIJS 15 CENTS. 20 Exempl. op éens besteld f 2.50.

MALEISCH!

VERZAMELING VAN EENE MENIGTE NOODZAKELIJKE ZAMENSPRAKEN MET INLANDERS in de laag Maleische Taal, zoo als dat alles door den lageren Maleijer wordt gesproken en verstaan, door ROORDA VAN EYSINGA JR. PRIJS 50 CENTS. Bovenstaande Werkjes worden uitgegeven bij G. THEOD. BOM, Kalverstraat, E 10, te Amsterdam. Aanvragen en Gelden in Postzegels franco. (463)

OPENBARE AANBESTEDING
van het BOUWEN, met de LEVERANTIE van al de
benoedigde MATERIALEN, van een
ACHTKANTEN
WIND-VIJZEL-WATERMOLEN,

tot de droogmaking der Veenplassen in den Zuidpolder van Delfgauw,
gelegden in de Gemeenten Vrijenban en Pijnacker, op Dingsdag den 31sten
Januarij 1860, des Voormiddags ten Elft Ure, in de Herberg de Prins,

uit de hand te koop.
Een ruim en logeabel HEERENHUIS bevattende 15 appartementen,
waaronder velen van Stookplaatsen voorzien, met HUIS en ERVE, in-
gerigt tot KOSTSCHOOL.

Mr. G. E. JORDENS, Notaris te Deventer, zal ten huize van den
Kastelen A. DULJEM aldaar, op Zaturdagen 28 Januarij en 11 Februarij
1860, des Avonds ten 7 uren, bij inzate en toelag veilen.

De aanwijzing in loco zal geschieden op Vrijdag den 27sten Januarij
1860, des Middlags ten Twaalf Ure, terwijl nadere inlichtingen, alsmede
inzage der Teekening en Exemplaren van het Bestek a/f 1 kunnen ver-
kregen worden bij den Fabrijk-Landmeter van Delfland J. P. VAN DEN
BERG Jz., te Delft, en bij den Architect en Landmeter P. A. KOREVAAR
te Vrijenban. (1232)

Eene Snel- en ROZIAN-AZIJNMAKERIJ, met al de tot
deze behorende KUIPENS, KOPEREN KETEL, staande- en liggende
FUSTEN, klein FUSTWERK, enz.; benevens PLETMOLEN, in den
woord al de voorwerpen tot deze Fabrijk behorende en daarin aangewe-
zen wordende.

De gemeente Gebouwen, op een ruim ERF gelegen, ziju mede bijzon-
der geschikt tot het uitoefenen eener groote Fabricazaak, of wel voor eene
buitengewone ruimte behoevende Inrigting van anderen aard.

In de maand Junij of Julij aanstaande, zal in Veiling worden gebracht:
DE AANZIENLIJKE
STOOM-SUiker-RAFFINADERIJ,

gelegen te Amsterdam, op de Looijers- en Baangrachten, met de daarbij
behoorende GEBOUWEN, WONINGEN en PAKHUIZEN, mis-
gaders de kapitale MACHINERIE, KETELS en verdere VASTE
GEREEDSCHAPPEN.

De gemeente Gebouwen, op een ruim ERF gelegen, ziju mede bijzon-
der geschikt tot het uitoefenen eener groote Fabricazaak, of wel voor eene
buitengewone ruimte behoevende Inrigting van anderen aard.

TE HUUR,
om met P. Mei a.s. of naar verkiezing eerder te aanvaarden: Een aanzienlijk
HEERENHUIS, bevattende zes behangen zee Boven- als Benedenkamers,
allen voorzien van Stookplaatsen, enz., Dienstboden- en Provisiekamer,
Keuken, Kelder, Regen- en Wellwaterpomp en voorts alle mogelijke Ge-
makken, Stalling voor een of meer Paarden en uitgestrekte Tuin en Boom-
gaard, gelegen in een der voornaamste Dorpen van Noord-Brabant, in de
nabijheid van Breda. Te bevragen bij den Boekhandelaar G. G. DE VOOGT,
te Breda, onder de Lett. S. C. Brieven Franco. (1024)

TE HUUR TEGEN 1°. MEI a. s. OF EERDER
VOOR 120 's JAARS:
Een riant uitzigt hebbend HUIS, met MOESTUIN, op
een der beste standen in het Dorp Gendringen (Gelderland), alwaar eene
florissante Jongen Heeren Kostschool is, bevattende zes Kamers, waarvan
vijf behangen, Keuken met Pomp, Kelder, twee Zolders, Schuur en Bin-
nenplaats. Brieven franco, Lett. G., aan het Hulp-Postkantoor aldaar. (1291)

Door Veranlering van Woonplaats wordt uit de Hand
TE KOOP aangeboden, eenige PERCELEN met eenen grooten TUIN,
gelegen aan het Water, welke al de vereischen heeft tot het oprigten eener
Fabrick kunnende des verkiezing met Primo Mei of eerder aanvaard
worden. Te bevragen met Franco brieven onder Lett. W., bij den Boek-
handelaar A. C. MOESMAN, te Utrecht. (1289)

MEN VERLANGT TE HUREN tegen 1°. Mei aanstaande, in de
omstreken van Utrecht, Zeijst, Driebergen of Oosterbeek: Een GEMEEN-
BILDEERD OPTREK, met 5 a 6 Kamers, benevens de Kost.
Voorts gebruik van TUIN, en in de Buurt gelegenheid tot Stalling van
Vier Paarden. Reflecterenden gelieven zich met Franco Brieven te ad-
dresseren onder Lett. M. W. bij den Boekhandelaar C. M. VAN GOGH,
Leidschestr., te Amsterdam. (1255)

HET SLUISSCHE WEEKBLAD,
NIEUWS- EN ADVERTENTIEBLAD VOOR HET
4°. DISTRICT VAN ZEELAND.

In de maand Februarij aanstaande zal bij J. SCHIANSMAN, Boek-
drukker te Sluis in Zeeland, verschijnen het 1°. Nummer van een nieuw
Weekblad, onder den titel van: HET SLUISSCHE WEEKBLAD,
NIEUWS- EN ADVERTENTIEBLAD VOOR HET 4°. DISTRICT
VAN ZEELAND.

Het Prospectus is op Franco aanvraag gratis te bekomen; wordende
HH. Boekhandelaars en Postdirecteuren in het Rijk beleeftelijk verzocht
zich met het aanwinnen van Abonneenten te willen belasten. De prijs
van dit Weekblad, hetwelk verschijnen zal iederen Vrijdag, is voor alle
Gemeenten in het voormalig 4°. district van Zeeland, franco per Post
1.15 per drie maanden en voor de overige plaatsen des Rijks 1.50.
Advertentien van 1-5 regels 0.75, voor iederen regel daarboven 0.12,
alles behoudens het zegelrecht voor iedere plaatsing. De Advertentien in
het eerste- of proefnummer worden geplaatst enkel tegen betaling van het
Zegelrecht. (1300)

VOOR PREDIKANTEN EN HUISGEZINNEN.
De Boekhandelaar FREDERIK MULLER, te Am-
sterdam, heeft uitgegeven: Een tweeden zeer
verbeterden en met vele Aanteekeningen
vermeerderden druk van:
HET NIEUWE TESTAMENT,

Vertaald en met Aanteekeningen opgehelderd, door
G. VISSERING,
Doopsgezind Predikant te Jisp.

Niet alleen is de Tekst op talloze plaatsen herzien en anders vertaald,
maar deze uitgave is vermeerderd met 96 bladzijden ophelderende Noten,
allen in kleine letter gedrukt. De zeer goedkope prijs dezer uitgave is:
Ingenaaud f 3.25
In netten linnen band met rugtitel 3.65 (1363)

Tot het verrigten van BOODSCHAPPEN en behulpzaam te zijn in
eene WIJNKOOPERIJ, wordt verlangd een brave knappe JONGEN,
tevens goed kunnende rekenen en schrijven. Zich eigenhandig schrift-
lijk te adresseren Franco onder de Lett. V. V., bij den Boekhandelaar
H. A. WINKELHAGEN, Singel hoek Middenklooster, Amsterdam. (1293)

Een Fatsoenlijk BURGERMEISJE, P. G., 22 Jaren oud, bewijzen
zoo van geschiktheid, als van goed ordelijk gedrag kunnende overzezen, zag
zich gaarne als Assistentie voor de HUISHOUDING of ter verzor-
ging van KINDEREN, geplaatst bij eene Familie, welke naar de Over-
zeesche Bezittingen of naar eenen der Kaapsche Vrijstaten vertrekt. Adres
franco onder Lett. O bij den Boekverkoop J. C. SPIJKER Az., Re-
guliërsplein X 359 te Amsterdam. (1296)

Een JONG MENSCH, welke ruim 5 Jaren in het Vak van MA-
NUFACTUREN is werkzaam geweest, zag zich gaarne tegen Mei of
vroeger in zoodanige Betrekking geplaatst, kunnende de beste getuige-
nissen van goed Gedrag en Bekwaamheden produceren. Hierop reflek-
terende, vervoerme zich met Franco Brieven, onder Lett. S. B., bij
den Boekhandelaar F. J. SCHIMMEL, Nieuwe Rijn, te Leyden. (1233)

Voor een MANUFACTUR-WINKEL, in eene der
Steden ZUID-HOLLANDS, vraagt men eene JUF-
VROU, bekend met het Vak, die zich zonde moeten
belasten met den Verkoop van Huis. Goede getuigschriften worden verlangd;
Salaris naar bekwaamheid. Adres met Franco Brieven, onder het Nummer
888, aan het Advertentie-Bureau H. NIJGH, te Rotterdam. (1272)

Men verlangt in een GESTICHT te Amsterdam EENE NAAI-
MOEDER, Ongehuwd, of Weduwe zonder Kinderen, van de Protes-
tantsche Godsdienst, bij voorkeur Doopsgezind, tusschen de 30 en 40
Jaren. Men addressere zich met franco Brieven, onder Lett. W., bij
J. H. EN G. VAN HETEREN, Boekverkoopers, Hartenstraat, K. K.,
N°. 601. (1288)

HH. LEERLOOIJERS.
Een JONG MENSCH, oud 25 Jaren, van de beste Getuigenissen
voorzien, en grondig bekend met den Handel en Bereiding van alle
LEERSOORTEN, wenscht zich als REIZIGER, treeds vroeger in der-
gelijke Betrekking werkzaam geplaatst te zien; ook is hij niet onge-
negen den tijd, dien hij niet op REIS is, in de Fabrick werkzaam te
zijn. Adres met Franco Brieven onder Lett. S. bij de Boekhandelaars
HERMS, COSTER & ZOON te Alkmaar. (1236)

ATTENTIE.
Eene WEDUWE, zonder Kinderen, circa 45 jaren oud, P. G., van
beschaafde opvoeding en opgeruimd humeur, wenscht tot Assistentie in
eene HUISHOUDING geplaatst te worden, de Huis-houding voor
een enig Heer waar te nemen of bij eene Dame tot Gezelschap te zijn.
De beste informatie ziju te bekomen, terwijl eene goede behandeling
beven Salaris zal gelden. Reflecterenden gelieven zich met gefrankeerde
Brieven te vervoegen, onder Lett. A. G., bij den Boekhandelaar J. SCHIEN-
MAN, te Zutphen. (1228)

MULDER'S LEESBOEKJES,
EERSTE EN TWEEDE STUKJE.
Worden van Heeren Boekhandelaars pr. C. terug verlangd, door den
Uitgever H. C. A. THEME, te Nijmegen. (1297)

FABRIEK
UITSLUITEND IN BASULEN.
PRIJZEN (Nos. 100 200 300 500 700 1000)
f 18. f 20. f 22. f 28. f 33. f 48.
Voor de soliditeit wordt minstens zes Maanden ingestaan.
Te bevragen bij J. VAN DER PAS, te Tilburg. (1225)

OCGASIE-PIANINO'S.
Bij de Ondergeteekenden ziju voorhanden: Eene zoo goed
als nieuwe 7 Octaafs PIANINO, sterk en rond van toon,
f 290; eene Dito 7 Octaafs PIANINO f 275, alle met vijf jaar garantie,
alsmede PIANINO'S voor Oost- en West-Indien, met Certificaat van
oorfoning. (1287)
Heerenmarkt, N°. 274, te Amsterdam.

LEES DIT.
Wegens aanhoudende ziekte behoort presentert men in eene der meest
welvarende Noord-Hollandsche Steden UIT DE HAND TE KOOP: Eene
florissante AFFAIRE in KOLONIALE en VEREWAREN, met
modern ingerigt WOONHUIS, voorzien van ruime goet behangen en
Geplafonneerde Woonkamers, Keuken, Kleer- en Pakzolders, mitgaders
fraai aangelegde BLEDTUIN, benevens twee tot gezegde Affaire
behoorende kapitale PAKHUIZEN, terwijl de Inventaris des-verkiezende
tegen Taxatie kan worden overzomenen. Reflecterenden vervoegen zich met
Gefrankeerde Brieven onder Lett. A. bij den Boekhandelaar P. J. PERSIJN,
te Hoorn. (1239)

PHOSPHATE DE FER
ping en is bijzonder voor zwakke gestellen geschikt. Het geneest in korten tijd bleekzucht, witten vloed, zwakheid, maaziekten, onvruchtbaarheid,
zenuwandoeningen, schrotuluse ongesteldheden, vroegtijdige uitputting, moeilijke menstruatie, moeilijken overgang der levenstijperken, vermagering,
en bloedarmoede. Het is het beste versterkingsmiddel voor ligelamen, die door uitputting of te zwaren arbeid veel geleden hebben en het
toevoegsel bij de Huile de Pré de Marie voor de genezing der borstziekten.

TE AMSTERDAM, bij VLOTH, Apoth., Hoofd-Depothouder; te Alkmaar, bij BRONGERS, Koopman; te 's Gravenhage, bij de Apothe.
RENESE en SNABILITÉ; te Rotterdam, bij de Apothe. VAN SANTEN ROLFF & CLOOS; te Tiel, bij FAASSEN, Apothe.; te Utrecht,
GROOTENDORST, Apothe. (1316)

Door GEBR. BELINFANTE, te 's Gravenhage, is verzonden het Eerste Blad van den vierden Jaargang van
GEÏLLUSTREERD STUIVERS-MAGAZIJN.

TIJDSCHRIFT VOOR IEDEREEN.
Sedert het STUIVERSMAGAZIJN het licht ziet en daaraan een in ons Land nimmer geëvenaard debiet ten deel viel, zijn er die menen
dat dit debiet door den Titel werd veroorzaakt.

Dit blijkt het geval niet te zijn, want ieder jaar groeit het getal Geabonneerden aan. Geen stand in de Maatschappij waar het GEÏLLU-
STREERD STUIVERSMAGAZIJN geen toegang vindt, en zij, die wegens den geringen prijs een voor-ordel tegen de nieuwe Onder-
handen, ziju daarvan terug gekomen, sedert het bleek, dat de inhoud ook voor den meest beschaafden Lezer eene aangename leetuur
dat, wat keuze en vorm der bijlagen betreft, het GEÏLLUSTREERD STUIVERSMAGAZIJN eene waardige plaats inneemt naast
de beste Tijdschriften. Het voornaam onderscheid is, dat de inhoud VEELZIJDIGER en RIJKER en de prijs VIER à VIJFMAAL LAGER
de aanschaffing daarvan voor iedereen mogelijk is.

Op den voortdurenden bloei van het GEÏLLUSTREERD STUIVERSMAGAZIJN bedacht, hebben de Uitgevers door de komst
eene geheel nieuwe, zeer fraaie Letter, die zonder te klein te zijn toelaat den inhoud nog uit te breiden, aan het uiterlijke en innerlijke
Magazijn eene verbetering aangebragt geheel in het belang van de Geabonneerden. Zij hebben het daarbij echter niet laten blijven. Als
wordt bij het eerste Vel gratis aan de Intekenaars verzonden een
UTILITEITS-ALMANAK.

Daarin komen, behalve een nette KALENDER, vele wetenswaardige en algemeen nuttige opgaven en mededeelingen voor, zoowel van
den ALMANAK, als MUNTEN, MATEN en WEGTENS, in Nederland, de Kolonien en het Buitenland; voorts een AFBSTAN-
WIJZER, de jongste STATISTIEKE OPGAVEN betrekkelijk Nederland en zijne Overzeesche Bezittingen, en andere Staten; eene
dingstafel van den honderddeeligen kwik tot den lucht-thermometer; eindelijk eene GESLACHTKUNDIGE TAFEL van het KONINK-
HUIS VAN ORANJE-NASSAU.

Ten einde de belangrijkeid van het Tijdschrift nog te verhoogen, zonder evenwel aan den inhoud van hetzelfde te kort te doen, heeft de
verleden jaar met goed gevolg aan den wensch, haar kenbaar gemaakt, gehoor gegeven, om een
BIJBLAD tot het STUIVERS-MAGAZIJN
uit te geven, mede tot een ZEER GERINGEN PRIJS, in welk BIJBLAD onderwerpen van meer wetenschappelijken aard populair behan-
worden. De reeds verschenen Jaargang moest ten bewijze strekken, van welk een degelijken aard de stukken over de Vaderland-sche Geschied-
en de Natuurwetenschappen, enz. ziju, dank de medewerking van zeer bevoegde Schrijvers op dit gebied, welke ook voor den nieuwen
verzekerd blijft; grondrijkeid van studien en een fraaie, sierlijke stijl, gaan hier gepaard. (1312)

CORK STEAM-SHIP-COMPANY.
ROTTERDAM EN LIVERPOOL.
HET SCHROEFSTOOMSCHIP
ALBATROSS, Kapitein HENRY C. RAYNES,
vertrekt van ROTTERDAM naar LIVERPOOL
ZATURDAG 11 FEBRUARIJ.
De Agenten P. A. VAN ES & Co.

UIT DE HAND TE KOOP.
TE AANVAARDEN PRIMO MEI EERSTKOMENDE.
Een bijzonder goed onderhouden en zeer aangenaam gelegen ZOM-
en WINTERVERBLIJF, met deszelfs logeabele HEER-
HUIZING, met TUINMANSWONING, STALLING, LOODS-
BLOEMENKANT, enz., alles zeer fraai en op Engelse manier
gelegd, gelegen in de nabijheid van Amsterdam aan de Weesperzijde.
aanvragen bij den Makelaar J. A. SIEWE Jz., Waal, N°. 55. (1280)

HEEREN FABRIKANTEN in DAKPANNEN, STEEN-
TIGCHELS ENZ. worden verzocht opgave te doen van hunne
tegen welke zij genegen ziju, Franco Rotterdam Partijen van bov-
noemde Artikelen te leveren. Adres onder Lett. A. M. bij den
D. J. P. STORM LOTZ, Oppert Wijk 6 N°. 245 te Rotterdam. (1281)

HEEREN FABRIKANTEN.
IEMAND, gezegd de voornaamste Provincien BREIZENDE
goede Rechten bezittende in het Vak van GAREN en BAND,
zich gaarne belast met het OPNEMEN VAN COMMISSIEN
een Binnen- of Buitenlandsch Huis, hetzij tegen genot van Provinc-
Vast Salaris. Reflecterenden gelieven zich Franco te adresseren
Lett. A. Z., aan de Boekhandelaars JOIL NOMAN EN ZOON, te
Bommel. (1231)

IEMAND, de Provincie Friesland bereizende, zag zich gaarne
met het OPNEMEN VAN COMMISSIEN voor een solid Huis
ellinerenden vervoegen zich met Franco Brieven, onder de Lett. L. C.
den Boekhandelaar J. HILARIUS, te Leeuwarden. (1286)

MEN VRAAGT tegen 1 April een bekwaam BANKETBAKER
BEDIENDE, van de P. G. en bewijzen van capaciteit en goed
gedrag kunnende overleggen. Adres met franco Brieven bij den
J. C. MILBORN, te Middelburg. (1288)

BEDIENDE GEVRAAGD.
Openen KOOPMANS-KANTOOR wordt een JONGSTE BEDIEN-
verlangd, die vier Reken en goed Schrift. Men gelieve zich
eren met Franco brieven onder Lett. D., bij den Kantoor Boekver-
J. J. WILCHERS, Oude Leliestraat bij het Singel. (1290)

Arnhem.
Er wordt in de Stad of omstreken van ARNHEM tegen Maart, 1860,
Mei, TE HUUR GEVRAAGD: Een BUITENVERBLIJF of
den Prijs van f 900, met te boven gaande. Verzoeken Brieven Franco
Lett. A. A. A. bij VAN TUBERGEN EN KRUYSMULDER,
toorboekverkoopers, Rokin bij den Vijgendam. (1286)

à / 50 per Kwartaal,
kunnen nog een twee KOSTLEERLINGEN geplaatst wor-
een. bloogd Prof. INSTITUUT, alwaar de Jonge Lieden van
Militaire Academie, de Marine, de Academie te Delft, den Handel-
worden opgeleid. Franco Brieven, onder Lett. E., bij den Boek-
T. E. SLOT, te Arnhem. (1277)

PUIKE ENGELSCH E
CHLOORKALK OF BLEEKPOEDER,
in Vaten van 250 a 300 Nederlandsche Ponden, tezen den Prijs
f 7.25 per 50 w Netto. Te verkrijgen bij D. SCROTMAN
te Dordrecht. (1290)

OPREGT GEMEENDE
Huwelijks-Aanvraag
IEMAND van de R. K. Godsdienst, tusschen de 30 en 40 jaren
wenschte gaarne in kennis te komen met een MEISJE of WEDU-
zonder Kinderen, die pl. m. f 3000 kan aanbrengen, om zijne Zaak
op dit oogenblik een goed bestaan oplevert, te kunnen favorizeeren;
DAME, welke hiertoe genegen is, kan zich onbeschoofd adresseren
Lett. H. T. B. bij de Boek- de Wel. BORLEFFS EN TEN HA-
te Amsterdam; op stipte geheimhouding kan men vertrouwen en de
kiezende de Brieven kosteloos terug ontvangen. (1284)

Bij den Bekk. H. C. A. CAMPAGNE, te
Tiel ziet het licht:
HET LANCET.

MAANDSCHRIFT voor PRACTISCHE GENEES. HEEREN
VERLOSKUNDE. Eerste Jaargang N°. 1 Prijs per Jaar f 6.
Dit MAANDSCHRIFT, dat bestemd is
eene lang gevoelde behoefte te voorzien, is geheel
Practischen aard en strekking. Het bevat uiter-
Mededeelingen en Ziekte-Geschiedenissen, uit de
en beste Buiten- en Binnen- Journalen geput, die op Practisch
belangrijke ziju. Elke Afl. bevat 100 Kolommen Compresen Drukt
roijaal 8°. N°. 2 verschijnt 15 Februarij e. k. Men Abonneert zich bij
Boekhandelaars, alsmede direct bij den Uitgever. (1280)

van LERAS,
Ap., litt. hum. Dr.
Dit nieuwe ijzerhoudende middel, dat reuk, noch
van IJzer heeft, krachtiger werkt dan PILLEN
KERBOONEN en SROOP, veroorzaakt nooit

AMSTERDAM, Maandag 23 Januarij.

Naar men verneemt is de baron L. van Bylandt, grootmeester van Z. K. H. den Prins van Oranje, door Z. M. den Keizer der Fransen benoemd tot Grootkruis der orde van het Legioen van Eer en de kolonel van den Bosch, adjudant van Z. K. H., tot officier der orde.

In het Weekblad van het Regt komt eene nota voor over de wetgeving in West-Indië, waaruit blijkt, dat de ontwerpen der staats-commissie worden gedrukt, en spoedig het licht zullen zien.

Het Weekblad van het Regt bevat onder elkander twee tegenstrijdige vonnissen van kantongeregts alhier. Het eerste is van het kantongeregts N. 1 alhier, waarbij beslist is, dat het door een apotheker verkoopen van een door een ander vervaardigd zamengesteld geneesmiddel, met aanwijzing van het gebruik en afgifte van een boekje, handelende over het geneesmiddel en de ziektegevallen, waarin het moest aangewend worden, is geene strafbare handeling, en in het bijzonder geene uitoefening van eenen anderen tak van geneskunde, dan waartoe de beklagde bevoegd was. Het tweede is van het kantongeregts N. III alhier, waarbij beslist is: Het door een Apotheker verkoopen van een door een ander vervaardigd zamengesteld geneesmiddel is strafbaar, en moet worden gequalificeerd het verkoopen van een zamengesteld geneesmiddel door eenen daartoe onbevoegden persoon. Het daarbij voegen van eene gebruiksaanwijzing van eenen buitenlandschen apotheker of geneesheer is geene uitoefening van een anderen tak van geneskunde, dan waartoe de beklagde bevoegd was.

Gelijk bekend is heeft de Heer Jhr. Mr. J. J. de la Bassacour Caan voor eenigen tijd het eerste gedeelte van het eerste deel eener *Handleiding tot de kennis van het Administratief Regt in Nederland* het licht doen zien, waarin het geheele policedict van den staat werd behandeld, uitgenomen het onderwijs, daar dit onderwerp toen spoedig eene nieuwe regeling zou ondergaan. Sedert is de wet op het Lager-Onderwijs tot stand gekomen en als aanvulling van gemeld eerste gedeelte van zijn werk, heeft de schrijver dezer dagen bij de Boekhandelaren Gebr. Belinfante te 's Gravenhage, eene aantekening op de wet op het Lager Onderwijs het licht doen zien, die echter ook afzonderlijk verkrijgbaar is.

In deze aantekening geeft de Heer Caan vooraf eene geschiedkundige schets der schoolwetgeving in Nederland, wijst vervolgens de grondslagen aan van de tegenwoordige wetgeving, en gaat daarna tot meer bijzondere toelichting der wet van 13 Augustus 1857 over. Die toelichting is voornamelijk geput uit de officiële stukken, uit de discussien en uit de ministeriële missives. Het werk is eene nuttige handleiding voor allen die met de uitvoering der wet zijn belast.

De plaats gehad hebbende volkstelling binnen de gemeente Steenwijk heeft doer blijken dat op 31 December 1859 de bevolking bedroeg 4061 Personen.

In 1859 zijn te Goes geboren 235, levenloos aangegeven 11, overleden 154, huwelijken 65, echtscheidingen 2. De wettige bevolking bedroeg op 31 Dec. j. 5774. De feitelijke 5718 zielen.

In het afgelopen jaar zijn te Nijkerk geboren 252, overleden 174, (behalve 11 levenloos aangegeven), huwelijken 53.

Te Elburg geboren 60, overleden 84, (behalve 4 levenloos aangegeven), huwelijken 15.

Te Bellingwolde geboren 112, overleden 99, huwelijken 28.

* 's GRAVENHAGE, 22 Jan. H. M. de Koningin heeft heden morgen de goddiensstoening in de Grote Kerk, onder het gehoor van den Wel-Ede. Heer Ds. Molenaar, bijgewoond.

— Heden middag zal er bij H. M. de Koningin-weduwe familie-diner plaats hebben.

— De graaf Eberhardt van Wurtemberg heeft gisteren avond bij H. M. de Koningin-weduwe zijne opwachting gemaakt.

* 's GRAVENHAGE, 23 Jan. Z. K. H. Prins Frederik is heden morgen ten 10 ure uit de residentie naar Berlijn vertrokken. H. D. en H. H. K. H. Prinses Frederik en Prinses Maria worden den 8sten der volgende maand van daar in deze residentie terugverwachtd. H. D. zullen zich na een kort verblijf alhier naar het eiland Wight begeven.

— In de zitting van den Hoogen Raad van heden is behandeld de zaak van Koopmanschap en medeplichtigen, die door het hof van Noord-Holland wegens oplichting waren veroordeeld ieder tot 5 jaren gevangenisstraf, enz. De advocaat Mr. Meijer Bing heeft twee cassatie-middelen voorgedragen. De conclusie van den advocaat-generaal Mr. Karseboom is bepaald op 31 Jan. e. k.

ZWOLLE, 20 Jan. Op 31 Dec. II. bedroeg de wettig gedomicileerde bevolking te Zwolle 18,921, de feitelijke bevolking 19,128.

— Naar men verneemt is op Dingsdag j. een transport bedelaars, ten getale van 28 man, van Amsterdam naar Zwolle per beurtschip verzonden, onder geleide van vier rijksveldwachters te Amsterdam, bestemd naar de Ommeerschans. Even buiten gekomen zijnde, schijnt een dier aanstaande kolonisten zich een oogenblik van de anderen verwijderd te hebben en bij die gelegenheid over boord te zijn geslagen of gesprongen. Zooveel is ten minste zeker, dat toen het transport te Zwolle aankam, één man werd gemist, met name Bekkers, van 's Hertogenbosch, welke hoogst waarschijnlijk bij genoemde gelegenheid zijn graf in de golven heeft gevonden.

— Het prov. gerechtshof heeft heden morgen ten 10 ure uitspraak gedaan in de zaak van Ph. Kropveld, appellant van een vonnis der regtbank van Zwolle. Het hof heeft, met verwerping der exceptie van niet-ontvanke-lijkheid van de zijde des beklagden voorgesteld, het vonnis van den eersten regter, waarbij hij ter zake van laster tot zes maanden gevangenisstraf en eene geldboete van f 100 en in de kosten solidair met zijnen mede-veroordeelden was veroordeeld bevestigd, ook wat de opgelegde ontzetting der burgerschapsregten voor den tijd van vijf jaren betreft; doch dat vonnis vernietigd wat de schuldigverklaring aan hoorn betreft, en den beklagde onthieven van de deswege opgelegde boete.

* ASSEN, 20 Jan. In het huis van arrest en justitie alhier zijn gevangelijk binnengebragt twee kolonisten uit Veenhuizen, wegens het schrijven van brandbrieven.

* MEPEL, 20 Jan. Gedurende 1859 is aan de stads waag alhier ge-woogen 775,000 Ned. w. boter.

* 's HERTOGENBOSCH, 22 Jan. Uit de opgemaakte statistiek der bevolking dezer stad blijkt, dat op primo Januarij de wettige bevolking bestond uit 21,966 zielen, dat is 10,445 van het mannelijk en 11,521 van het vrouwelijke geslacht. Dat die bevolking is verdeeld in de navolgende godsdiens- Nederl. Herv. 2872, Waalsch Herv. 65, Christelijke Afgescheiden Herv. 79, Evang. Luth. 182, Herst. Luth. 3, Doopsgezinde 6, Remonstran-ten 3, Herenbutters, 1, Nederl. Israëlieten 347, Portug. Israëlieten 17, Roomsche Katholijken 18,391.

* MAASTRICHT, 22 Jan. Gisteren avond werd eene achtingswaar- dige familie dezer stad door een droevig ongeluk getroffen. Een der zonen van den Heer M., een verdienstelijk en veelbelovend jongeling, ge- gebuiten hetzoo door de duisternis, hetzij door den sterken wind in het kanaal buiten de Lieve Vrouwpoort, en zoo het schijnt heeft het aan de noodige hulp ontbroken of was het onmogelijk hem daartoe te redden. Eerst heden morgen werd zijn lijk opgevischt.

— Sedert de vorige week heeft men een aanvang gemaakt met de werk-zaamheden van den spoorweg van hier naar Luik, en wel in de nabijheid van Visé, om weldra ook op andere punten de handen aan het werk te slaan.

LAATSTE BERIGTEN.

TURIJN, Zondag 22 Januarij.

Naar luud van een berigt uit Verona is die stad met den gunschen rayon dier vesting eergisteren in staat van beleg verklaard.

(Naeds gisteren als Telegram in een gedeelte onzer oplage medegedeeld.)

WEENEN, Zaterdag 21 Januarij.

Van eene goed onderrigte zijde wordt verzekerd, dat de reis van den aartschertog Ferdinand Maximiliaan en zijne gemalin naar Brazilië niet zal plaats hebben.

— Uit Konstantinopel wordt berigt onder dagteekening van den 14den j., dat Derwisch Pascha, de nieuw benoemde gezant bij het Russische hof, dien dag uit de hoofdstad was vertrokken naar zijn post, den weg daartoe nemende over onze stad. Men zegt, dat het papieren-geld zeer spoedig uit den omloop zal genomen worden.

MADRID, Zaterdag 21 Januarij.

De volks-inschrijving ter gunste der gekwetsten van het leger in Afrika breidt zich over geheel Spanje uit. Heden zal de Baskische divisie worden ingescheept.

ROTTERDAM, 23 Jan. Granen bij kleinen aanvoer meestal onverge-veeld; Kanariezaad f 15 lager. Koolzaad zonder handel. Meekrap veel verscheider, vraagrijzen onveranderd met weinig kooplust.

* SCHIEDAM, 23 Jan. Garst verkocht: 129/2 w Libau f 192 3/w. — Montwijn f 134; Genever f 184; Amst. Proef f 20.

ROTTERDAM, Maandag 23 Jan. W. S. 21 pCt. 64½; Dito 4 pCt. 93½; Spanje Comp. Cert. 4½; Rusl. 1855 6de serie 99½; Dito 5e serie 91; Dito te Londen 3 pCt. 63½; Dito Spoorweg-Aand. volgejournaloerd 218½; Dito 218½; Dito Zilver 72½.

PER TELEGRAAF.

LONDEN, HEDEN, Maandag 23 Januarij.

Reuters Office deelt het volgende mede: Men verzekert, dat de onder-teekening van het Engelsch-Franche handelsverdrag is verdugd, om daarin wijzigingen te brengen, welke bestemd zijn om de Franche nijver-heid gerust te stellen.

TWEDE DEPECHE.

De Morning Post meldt, dat er geen congres zal plaats hebben. Hetzelfde blad deelt mede, dat morgen geen amendement zal worden voorgesteld op het adres van antwoord.

De Times protesteert tegen handelsverdragen, welke strijdij zijn met de denkbeelden van vrijen handel.

DERDE DEPECHE.

De Etna heeft uit New-York 56,000 doll. aangebragt. Illinois Bond 88. Suiker vast. Vrachten onveranderd. Volgens berigten uit Havana van 15 dezer, was Suiker flauw; voorraad 15,003 kisten.

LONDEN, HEDEN, Maandag 23 Januarij.

Goederen stil, prijzen gesontenerd. Lijnolie 27½. — Patentolie 39. — IJzer 57. 6. — Talk 58. 6, Maart 58. 6, Juni 56, Oct.—Dec. 53. — Gvansen: Tarwe en Garst vast, Haver hooger, Boonen onveranderd. — Boter: Friesche 120, Gron. 90, Zwolsche 108, Kamper 112.

Veemarkt: De aanvoer bestond uit 4380 Runderen, 17,940 Schapen, 130 Kalveren; de besteedde prijzen waren lager, vooral voor Runderen.

LONDEN, HEDEN Maandag 23 Jan. Consols 94½ a 95; Mexicanen 21½ a 22½; Spanje 3 pCts. 44½ a 45; Dito 1½ pCts. 33½ a 34; Coupons-Certif. —; Portug. —; Grenada —; Dito Uitg. —; Venezuela 26½ a 27½; Dito Uitg. 14 a 15; Ecuador — a —; Holl. 2½ pCts. —; Dito 4 pCts. —; Sardinie —; Illinois 58 a 59; Constr. Bonds — a —; 3 pCt. Peru —; Dito Doll. 4½ pCt. —; Russen 5 pCt. 97½ a 98½; Dito 4 pCt. 65½ a 66. — Wissel: Petersb. 3/m. —; Parijs 3/m. —; Hamb. 3/m. —; Amst. —.

LIVERPOOL, HEDEN, Maandag 23 Januarij.

Heden zijn alhier aangekomen de mailstoomschepen Etna en Canada met New-York, met tijdingen van den 11den dezer. De voorzitter van het congres was bij het afzenden der medegebragte tijdingen nog niet gekozen. Als gezant bij het Franche hof is benoemd de Heer Faulkner. Miramon heeft geprotesteerd tegen het verdrag met de Amerikaanse regering aangezaan. Geld ruimer. Wissel op Londen 108½. De notering van Illinois 57½; Katoen middling 11½; Granen flauw. Volgens berigten uit New-Orleans, van den 10ten, waren de prijzen van Katoen aldaar gezeten.

WEENEN, Zondag 22 Januarij.

De gemeente- en provinciale verkiezingen in de provincie Emilia zullen in het begin van Februarij plaats hebben.

PARIJS, HEDEN, Maandag 23 Januarij.

De Moniteur deelt mede, dat gisteren de uitdeling heeft plaats gehad van de prijzen aan de kweekelingen van de polytechnische en philotech-nische vereeniging. De minister van openbaar onderwijs, die de plegtig-heid bijwoonde, heeft te dier gelegenheid eene redevoering uitgesproken. Na eenige maadvingen aan de jonge lieden te hebben gegeven, heeft hij aan de roemrijke feiten van het leger in Italië herinnerd en voegde daarbij, dat het gestorte bloed en de gebragte offers zullen bewerken, dat Italië door erkentelijkheid aan Frankrijk zal zijn verknocht en aan geene andere natie zijne vrijheid zal te danken hebben. Ik zal niet gewagen, zeide hij, van de verwickelingen te weeg gebragt door de kracht van onvoorzienne gebeurtenissen, welke kunnen noelzaken om de meest loyale besluiten te wijzen. Wij willen nergens de aankokers van regeringloosheid of goddeloosheid zijn. In ons woont de vreeze des Heeren en wij blijven getrouw aan het geloof onzer vaderen. Wij zijn katholieken en nimmer is aan de godsdienst een cer-ebial bewezen, meer bescherming verleend. Maar wij zijn ook kinderen van Frankrijk, gehecht aan zijne belangen, aan zijne waardigheid, aan zijne wetten, en wij zullen blijven vertrouwen op de wijsheid en de loyauteit des Keizers.

TEXEL, HEDEN, Maandag 23 Januarij.

Binnen: Anna Maria Wilhelmina, Fischer, ...

BROUWERSHAVEN, HEDEN Maandag 23 Januarij.

Binnen: Noord-Brabant, Bok, Batavia.

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, Maandag 23 Januarij.

De prijzen der Ruwe Suiker worden heden als volgt genoteerd: Java bruin f 24 a 31, dito blond f 33 a 36, dito wit f 37 a 42; Brazil bruin f 24 a 32; dito blond f 33 a 35, dito wit f 36 a 40, Havana bruin f 28 a 32, dito blond f 33 a 40, dito wit f 41 a 45; Manilla bruin f 25 a 32, dito blond f 33 a 36, Mauritius bruin f 24 a 31, dito blond f 32 a 36; Surinaamsch f 25 a 33.

Uit de eerste hand zijn heden verkocht 5200 b. Soerabaya Rijst, per Elisabeth Antoinette, a f 6½.

De prijzen van het Vee, besteed ter markt van heden, waren als volgt: Runderen wegende 650 w. te kwal. f 240; 2e kwal. f 210; dito weg. 600 w. te kwal. f 220; 2e kwal. f 200; dito weg. 550 w. te kwal. f 210; 2e kwal. f 170; Schapen f 22 a 28; Varkens 48 a 52 e. het Ned. w.

Te Rotterdam zijn afgedaan 13 koopjes Chinesehe Kyson Congo Thee aanvoer 1859, gemerkt DT, N. 159 tot 120 e.

LEIDEN, 21 Jan. Boter 1ste kwal. per ½ vat f 46 a 52, dito 2de f 38 a 44, dito per Ned. w. f 1.15 a 1.30 en 95 a 1.10.

LEEUWARDEN, 20 Jan. Ten gevolge der slechts geleidelijk geopende scheepvaart was de aanvoer van Granen heden zeer gering. Tarwe met goedkoopst, meestal ter buitenl. verzending, tot eene verhoging van 10 c.; 75, 77 w. puike f 8.35, 8.70; 74, 76 w. knappe f 8.40; 72, 74 w. ord. en blaauw. f 7.30, 7.60; roode lijna niet ter veil. — Rogge met weinig kooplust 10 e. lager; 72, 74 w. inf. f 6.65, 90; buitenl. zonder handel. — Boekwit meestal hooger gehouden en in enkele gevallen 10 c. hooger betaald; 68, 68½ w. Fries. zaad f 6.30, 50; 68, 68½ w. dito veen f 5.80, 95. — Winter-Gerst met goeden kooplust tot ruim vorige prijzen ter verzending; 60, 62 w. f 5.35, 65; 57, 59 w. f 4.75, 5.20. — Haver tot ruim vorige prijzen ter verzending gekocht; 46, 48 w. f 3.65, 90; 43, 46 w. korte voor f 3.20, 50. — Kanariezaad met ruime aanbiedingen tot iets lagere prijzen, puik f 9.25, 50 en mindere soorten f 9.00, 10 n. kwal. — Boonen: Paarden f 7.00, 25; Duiven f 7.75, 8; Waalsche f 5, 6 n. kw. Boter f 50.

De aanvoer en besteedde prijzen aan de veemarkt waren heden als volgt: 359 Runderen als: 210 vette Koeijen f 115 a 280; 15 melke f 90 a 180; 6 vare f 65 a 130; 8 kalfs f 110 a 145; 16 vaarzen f 70 a 160; — pinken f — a —; 67 Ossen f 90 a 270; 21 Stieren f 80 a 135; 16 vette Kalveren f 14 a 36; 55 Varkens, als: 30 vette Varkens f 75 a 128; 14 vette Biggen f 28 a 64; 11 magere dito f 25 a 48; 74 Schapen, als: 45 vette Schapen f 13 a 26; 7 melke dito f 9 a 16; — magere dito f — a —; 22 Lammeren f 7 a 15. Trage handel door de klimmende prijzen.

HARLINGEN, 21 Jan. De uitvoer bedroeg alhier van 16 dezer tot heden: 3164/4 vat Boter, 500 Kanterkazzen, 75 Gouda Kazen, 238 Runderen, 8 Kalveren, 56 Schapen, 5 manden Wild, 2 manden en 3 b. Vleesch, 15 b. Spek, 5 zak Aardappelen, 1 pak Zand, 83 b. Klaverzaad, 5 last Kanariezaad, 1½ last Boonen, 598 b. Chichoreiwortelen, 27 p. Schapen-vellen, 24 b. Vlas.

DALESEN, 20 Jan. Nagelhouten 27 a 30 e.; Hammen 25 a 26 e.; Aardappelen f 2 per mud; Koehuiden 22 e.; Pinke 25 e.; Paardenhuiden f 7 a 1; Honig f 13; Was f 8 a 100.

ANTWERPEN, 21 Jan. De afloop der heden gehouden veiling van Vruchten was als volgt: 86 f. nieuwe Cephalonia Krenten van fr. 35 a 44.50; 832 matten en matjes Comadre Vijgen van fr. 2.25 a 5 en 75 b. Siciliaan-sche Hazelnoten van fr. 27 a 29.

BEZIERS, 20 Jan. (per telegraaf). Voorloop: Disponibel 115 fr. lat er werd 114 fr. betaald, op levering tot April 115 fr.

HAVRE, 20 Jan. Onze Katoenmarkt is heden zeer stil; de notering is 1 fr. verlaagd voor bas in alle soorten. Op levering werd voor Louisiana iets beter dan middling 97 fr. betaald. De verkoopen en verzendingen in deze week bestaan uit 10,685 balen; aangevoerd werden 42,673 balen en de voorraad op heden bedraagt 103,481 b. tegen 156,749 b. op 20 Jan. 1859.

HAMBURG, 20 Jan. Koffij vast prijshoudend. Sedert 13 dezer zijn verkocht 3000 b. Santos van 5½ a 6½ sch., 5500 Rio en Santos van 5½ a 6½ sch., 500 b. Laguayra van 6½ a 7½ sch., zeldene 3600 b. Santos van 5½ a 6½ per Stad Sluis en 3000 b. Santos a 6½ sch. per Union. — Ruwe Suiker bleef zich bij tamelijke vraag op vorige prijzen souteren. — Rijst over het geheel iets hooger gehouden, de omzet was echter weder niet be-langrijk. — Katoen met beperkten omzet wegens de hooge prijsvorderin-gen der houders. — Huïden onveranderd vast, doch zonder afloeningen. — Tabak: De verkoopen uit de eerste hand bestonden deze week uit 116 cer. Havana, 300 cer. Cuba, 1312 cer. Domingo en 100 p. Saratoot tot zeer goede prijzen. — Van Verfhout werden 90,000 G Jamaica blauw aange-bragt die tot ca. 44 sch. in de tweede hand overgingen. Buitendien werden 350,000 G Curacao Geelhout a 3 md. 10 sch. van den zolder verkocht. — Cassia Ligna ondervindt veel vraag zoo wel op speculatie als voor be-hoeft. — In Nagelen hadden eene afloeningen tot verhoogde prijzen plaats. — Peper vast en Piment iets hooger. — Raapolie flauw, loco 23 md., per Mei 23½ md. — Lijnolie 19½ a 19½, op het voorjaar 19½ md. — Palmolie: De per Carl Ritter aangevoerde lading is afgedaan 1 a. 30½ a 31½ md. — Russ. Talk zonder vraag, doch Stads-Smeer geniet iets meer

attentie en wordt op 35 mb. genoteerd. — Granen voortdurend met we-nig handel.

NEW-YORK, 7 Jan. Katoen voortdurend met weinig vraag, maar het artikel blijft goed gestemd en men heeft de volle prijzen bedongen; de omzettingen bedragen 5000 b. en de notering is vast op 11½ voor middling Upland. — Van Potasch werden 100 vts. a 5.25 en van Parelasch 25 v. a 5.37½ verkocht; 300 v. Montreal Potasch zijn a 5.37½ ter exportatie gedaan. — Quercitron: Te Philadelphia zijn 20 v. N. 1 a 26 d. afge-daan. — Koffij met goede vraag naar alle consumtiesoorten; Domingo voor uitvoer gevraagd en met 11½ c. betaald. — Campêchehout meer gevraagd, 300 ton Laguna werden a 22 d. ter export. genomen. — Huïden voor cons. ½ a 1 c. hooger betaald. — Honig stil; 31 f. Cuba vonden nemers voor behoefte a 67 c. — Terpentijnolie werd gisteren ¼ c. lager gedaan. In het geheel verkocht men 2500 v. van 44 a 45 c. — Harst: Ordinaire zeer schaarsch en goed gestemd; de verkoopen bestaan uit 2300 v. van 160 a 165 d. — Reusel flauw. — Rijst met levendige vraag en mooie kwal. ferm. Men heeft 1075 v. verkocht van 3.50 a 4.31½. — Specerijen stil; Noten N. 1 44 a 44½ c. — Suiker onveranderd. — Talk vaster en moeilijker te koop a 10½ c. — Tabak gevraagd, vooral mooie Kentucky, waarvan 154 v. verkocht zijn van 5 a 12½ c. — Meel was gisteren met eenige vraag op speculatie, 2000 vts. State choix extra werden verkocht a 5.45. — Tarwe wordt 2 a 3 c. hooger gehouden, waardoor de omzettin-gen vermindert werden; men besteedde 125 c. voor roode, witte 145, Pen-sylvanie 130; witte Kentucky 155 c.; dito Milwaukee 125 a 126; Mais 2 a 3 c. lager. Rogge schaarsch met kooperts tot 92 a 93, doch beneden-a 95 c. zijn geen verkoopers. — Vrachten flauw. — Wisselkoers op Lon-den 8½ a 9 pCt.; op Amst. 41½ a 41½.

CALCUTTA, 17 Dec. Indigo: Sedert de vorige berigten hadden er 4 veilingen plaats, te zamen 1859 k, die op 33 k. na, koopers vonden. Daarenboven werden nog uit de hand afgedaan 782 k, tot rs. 202.8 a 235, zijnde vorige prijzen. Er zijn nu nog 31 m. maunds voorhanden en er werden in het geheel verzonden 3952 k., waarvan naar Engeland 3492 k. Tegen 20 dezer zijn wederom 2 veilingen aangeslagen. — Koers op Engeland 2. ½ a 2. 1½.

Fondsen en Beurstijdingen.

LONDEN, Zaterdag 21 Jan. Consols cont. 94½ a 95; Dito op tijd 95 a 96; Brazil 1824 5 pCt. 102½ a 103½; Dito 1852 4 pCt. 93½ a 94½; Dito 1858 4½ pCt. 94 a 95; B.-Ayres 6 pCt. 84 a 86; Dito Uitg. 22½ a 24; Chili — a —; Dito 1858 — a —; Denemarken — a —; Russen 5 pCt. 110 a 111; Dito 4½ pCt. 98 a 99; Dito 1859 3 pCt. 65½ a 66; Mexic. 3 pCt. 22 a 24; Venez. 3 pCt. 26½ a 27½; Dito Uitg. 1½ pCt. 14½ a 15; Gren. Werk. 16½ a 17; Dito Uitg. 4½ a 5; Grieken 5 a 6; Ecuador Gecons. 12½ a 13; Dito Land-Warrant 3½ a 4; Peru 4½ pCt. 94½ a 95½; Dito 3 pCt. 71½ a 72; Dito Dollar Bonds 4½ pCt. 80 a 82; Dito Urubaran 4½ pCt. 81 a 82; Holl. 2½ pCt. 65½ a 66½; Dito 4 pCt. 102 a 103; Dito Rijnspoorw. 4½ a 4½ disc. — Spanje 3 pCt. 44 a 45; Dito 1½ pCt. 33½ a 34; Dito Coup. Certif. 4½ a 5½; Dito Passie 10½ a 11; Portug. 1853 3 pCt. 44½ a 45; Dito 1856/57/58 3 pCt. —; Sardinie 5 pCt. 85½ a 86½; Turksche 6 pCt. 79 a 80; Dito Nieuwe 66 a 67; Dito 4 pCt. 104½ a 105½.

In weerwil van de jongste verhoging van het disconto bij de bank blijft de vraag naar specie aanhouden; de Engelsche fondsen waren luste-loos, zonder dat zich verbetering laat voorzien. In vreemde effecten ging zeer weinig om en de prijzen vertoonden geene verandering.

Volgens de officiële prijscourant is gedaan: Consols cont. 95½, 94½ Dito op tijd 95½, 95; B.-Ayres 85; Dito Uitg. 22½; Ecuador 13; Mexic. 22½; Spanje 1½ pCt. 33½; Dito Coup. Certif. 5; Turksche 79, 78½, 79½; Dito Nieuwe 66½, 67; Dito Venez. 26½; Holl. 65½.

Scheepstijdingen.

Gepraaid, 30 Nov.; 24° 2' Z. Br. 25° W. L.: Prinses Amalia, van Rijn van Alkemade, Rott. n. Sydney (N. Z. W.) — 11 Dec.; op 2° 10' N. Br. 22° 16' W. L.: Graafstroom, Ruhaak, Rott. n. Bat. — 11 Jan.; op 44° 19' N. Br. 11° 6' W. L.: Hollands Trow, Keuler, Swansea n. Hongkong. — ...; op 49° 3' N. Br. 5° 30' W. L.: Krimpen aan de Lek, Ouwehand, Rott. n. Bat. en Kanagawa.

ROTTERDAM, 22 Jan. Volgens heden alhier ontvangen particulier berigt, is het barkschip Maria, kapt. v. Wulven, van Rio-Janeiro naar Hamburg, na veel inspanning en moeite door het menigvuldig drijfs op de Elve, met assistentie van twee stoomboten, op 15 Jan. niet verder dan Glückstadt kunnen komen en aldaar veilig in de haven gebragt.

GRIMSBY, 20 Jan. De Nederlandsche bark Ulysses, kapt. Möllinger, van Shields naar Maroim, is lek alhier binnengeloopen (zie A. H. B. van 23 dezer).

GIBRALTAR, 12 Jan. Het Ned. schip Kurkhandel heeft 8 dezer hier ter reede anker en ketting verloren, doch is op nieuw daaraan voorzien.

NEW-YORK, 7 Jan. Gedurende het jaar 1859 zijn alhier uit vreemde havens aangekomen 4027 schepen, waarvan 19 Hollandsche.

Alhier liggen in lading naar Amsterdam: De schepen Louisa, kapt. Antusch; Stostene Claussen, kapt. Storm; en Frederik, kapt. Rollenius; naar Rotterdam: Wabamo, kapt. Doty; Lotus, kapt. Brown; Burmah, kapt. Beckwitz.

BINNENGEKOMEN.

TEXEL, 22 Jan.; Mina, Cupido, Suriname.

VLEIE, 21 Jan.; eene kof, de naam onbekend.

BRIELLE, 21 Jan.; Alert, S., Hull. — 22 Jan.; Leo, S., Londen.

BROUWERSHAVEN, 22 Jan.; Ary Scheffer, Kunst, Batavia n. Dorid., vertr. 2 Oct.

VLISSINGEN, 21 Jan.; Telemachus, Hazewinkel, Riga. — 22 Jan.; In-dustrie, Kuiper, Aarhus.

HAMBURG, 20 Jan.; Amstel, S., Amst.

CUXHAVEN, 20 Jan.; Catharina, Haansen, Laguna.

LONDEN, 20 Jan.; Zwaantje, Dirks, Emden. — 21 Jan.; Nina, Boonstra, Rio Janeiro.

CARDIF, 19 Jan.; Johanna Maria Christina, Gorter, Amst.

PORTLAND, 20 Jan.; Angelita, Galzarra, Amst. n. Bilbao.

FALMOUTH, 20 Jan.; Samuel, Bakker, Domingo n. Amst.

Bij FALMOUTH, 19 Jan.; Bonheur, Pommer, Rott. n. Londonderry.

LEITH, 20 Jan.; Johannes, Voogd, Ystad.

SHIELDS, 20 Jan.; Arendina, Boerhave, Southampton.

HAVRE, 19 Jan.; Ary Scheffer, S., Rott.

GIBRALTAR, 11 Jan.; Ida, de Boer, Livorno n. Falmouth. — Margaretha, Jansen, Triest.

MESSINA, 2 Jan.; Christina Elisabeth, Boer, Genua.

Table with columns: MAANDAG 23 JANUARIJ, Laagste koers, Hoogste koers, Gebleven koers. Lists various financial instruments like Thesaurie, Nederl. Bank, and Obligations from different countries.

Koers van het Geld: Belegging 3, Prolongatie 2 1/2, Disconto 3 pCt. Aldus opgemaakt door het Bestuur der Effecten-Societeit, IJ. DE KOCK, BOON HARTSINCK, President, 1ste Secretaris.

Holl. fondsen waren heden prijshoudend. De markt in vreemde effecten was over het algemeen vrij vast. Alleen waren Oostenr. wederom tot verlaagde koersen verkrijgbaar.

Prijzen der Coupons: Metall. f 21.75; Dito Nationale f 28.55; Diverse in Eng. per £ f 11.57; 3 pCt. Eng. Russen per £ f 11.57; Fransch. f 55 1/2; Belg. f 55 1/2; Pruis. f 34 1/2; Hamb. Russen f 32 1/2; Russen in Z. R. f 34 1/2; Pap. R. f —; Poolische in Fl. f 26 1/2; Napelsche f 24; Spaansche f sters f 2.39 1/2; Spaansch Fransche f — Metall. per Mei f —.

Grancemarkt.

Tarwe onveranderd; 130 @ b. Pools. f 316; 131 @ Waard en Groet f 290; 127 @ n. Gelders. f 265; 176 k. Waard en Groet f 282; 77 k. dito f 290; 76 k. o. Deens. f 300 per 2400 k. Rogge bij partij iets lager; 119 @ Archangel f 185; 120 @ Petersb. f 187 beide bij partij; 116 @ dito f 180; 123, 124, 126 @ Pruis. f 212, 215, 221; op levering in April f 185, 186; Junij f 187, 188; Julij f 188, 187; Pruis. per Mei f 192.

Wisselkoers.

Table with columns: Parijs, Id., Bordeaux, Id., Madrid, Cadix, Seville, Bilbao, Lissabon, Oporto, Genua. Lists exchange rates for various locations.

Gisteren zijn ter Effecten-Societeit verhandeld: Integralen 64 1/2; Spaans. 1 1/2 pCts. 33 1/2; Dito Binnel. 3 pCts. 43; Metalliek 5 pCts. 51 1/2, 1/8; Dito Nation. 56 1/2, 1/8, 1/8, 1/8, 4.

ADVERTENTIE.

Die iets te vorderen hebben van, verschuldigd zijn aan of onder hunne berusting mogten hebben betreffende den Boedel en de Nalatenschap van wijlen den Hoog Edel Gestrengen Heer GERRIT FLEET, in leven Gepensioneerde Major van het Indische Leger, laatst gewoond hebbende te Nijmegen en aldaar op den 15den Januarij jl. overleden, gelieven daarvan voor den 8sten Februarij eerstkomende schriftelijke opgave te doen ten Kantore van den Notaris J. R. L. VAN DER GRONDEN, te Nijmegen. (1384)

PUBLIEKE VERKOOP OP TEXEL.

Kapt. HUGH MAC-ALLASTER, gevoerd hebbende het Engelse FREGATENSCHIP GLENORCHY, gedestineerd van Soerabaya naar Amsterdam, den 26sten Dec. II. in de Eijerlandsche Gronden verongelukt, als daartoe behoort geautoriseerd, presenteert op Maandag 30 Jan. e. k., des Voormiddags ten Elf Ure, aan de Coekdoorp op Eijerland, ten overstaan van de alhier residierende Notarissen Mr. WILLEM BOK en J. L. KIK-KERT, publiek te Verkoop: 20 Stuks ZELLEN, 2 KABELS, eenig gekapt TOUWWERK, BOOT en verdere SCHEEPSINVENTARIS, alsmede het WRAK van voornoemd Fregatenschip, met wat zich nog van ANKERS, KETTINGEN, TUIGAGE en LADING daarin moet bevinden. En op den volgende dag 31 Jan., des Avonds ten 7 Ure, in het Logement den Lindenboom, aan den Burg: Een 6e partij van 70 Leggers ARAK, ruim 600 Balen GEPELDE en ONGEPELDE RIJST en een partijje BINDROTING, alles in meerder of minder door Zeewater beschadigden toestand. Afkondiging van en geloggen uit voorn. Schip en Lading; zijnde twee dagen voor en op den Verkoopdag voor een ieder te bezichtigen. Nadere informatie te bekomen ten Kantore van voorn. Notarissen en den Heer CONRICK WESTENBERG aldaar. (1397)

De Ondergeteekenden, Directeuren der Maatschappij tot Zoutaanwinning op het Eiland St. Martin, hebben de eer Heeren Aandeelhouders in deze Maatschappij te berigten, dat de EERSTESTORING van 50 pCt. op de door hen ingeteeke Sommen, ingevolgt Art. Elf der Statuten, zal behooren plaats te hebben van den 15den Februarij tot en met den 21sten dier maand, en dat Directeuren hiertoe dagelijks zullen vaceren, van des Morgens 10 tot des Namiddags 2 Ure, ten Kantore der Maatschappij, Keizer-gracht bij de Spiegelstraat, N 681.

De Directeuren in Nederland, BERN. PAS. E. L. TIELENUS KRUYTHOFF. (1394)

MAATSCHAPPIJ TOT ZOUTAANWINNING OP HET EILAND ST. MARTIN.

HH. AANDEELHOUDERS worden uitgenoodigd tot bijwoning eener BUITENGEWONE ALGEMENE VERGADERING, welke zal gehouden worden op Zaterdag 25 Februarij 1860, des Avonds ten Half Acht Ure, in het Locaal de Eensgezindheid, op het Spui, alhier, ten einde te beraadslagen en te besluiten over eene voor de belangen der Maatschappij voordelige overeenkomst.

De Directeuren, BERN. PAS. E. L. TIELENUS KRUYTHOFF. F. A. PERRINON. (1395)

OMWISSELING VAN 6 pCt. PAPIEREN EN ZILVEREN INSCRIPTIEN.

De KEIZERLIJKE COMMISSIE te St. Petersburg, heeft in het St. Petersburgers Journaal van 6:18 December 1859 bekend gemaakt, dat de 6 pCt. INSCRIPTIEN verwisselbaar zijn in INSCRIPTIEN met COUPONS, en wel uiterlijk tot 15 Junij 1860. De Inscriptien zijn aan Toonder a Z. R. 500 elk.

De COUPONS zijn betaalbaar te St. Petersburg van 15 Januarij tot 1 Maart en van 15 Julij tot 1 September van elk jaar. De Ondergeteekenden, bij wie de verdere Informatie te bekomen zijn, belasten zich met deze omwisseling. (1370) A. S. VAN RAALTE & ZON.

VERWISSELING DER IN DE SERIE 308 UITGELOTE 4 pCt. OBLIGATIEN BIJ GOLL LITT. D EN 4 pCt. SUPPLEMENTAIRE OBLIGATIEN LITT. G.

DE ONDERGETEKENDEN adverteren als daartoe gemagtigd door de Heeren M. A. VON ROTHSCCHILD & ZONEN, te Frankfurt a M., en in overeenstemming met de autorisatie van het K. K. Ministerie van Financiën te Weenen, dat des Maandags en Dingsdags van 10 tot 1 Ure, ten hinnen Kantore zal geveerd worden ter VERWISSELING der op 1 Augustus 1859 te Weenen in de Serie 308 uitgelote 4 pCt. Obligatiën Litt. D van N°. 564 tot en met N°. 1983 en 4 pCt. Supplementaire Obligatiën Litt. G van N°. 1001 tot en met N°. 1200, voorspuitende uit de Negotiatie door tusschenkomst der Heeren GOLL & C. alhier gedaan, tezen 4 pCt. Metallieke Obligatiën à Fl. 800 C. M. voor de Obligatiën Litt. D en 4 pCt. Metallieke Obligatiën à Fl. 1000 C. M. voor de Supplementaire Obligatiën Litt. G. De Rente der Metall. Oblig. ingaande op 1 Augustus 1859. De in te leveren Stukken moeten zijn voorzien van alle op den dag der uitloting nog niet verschenen Coupons, zullende de daarop competierende Interest van 7 maanden op de Obligatiën Litt. D met f 23.33 en van 1 maand op de Obligatiën Litt. G met f 4.16 tevens worden voldaan. De inleveraars worden verzocht eene specifieke geteekende nota met de Stukken over te leggen. BECKER & FULD. (1451) AMSTERDAM, 24 Januarij 1860.

BERGBAU-GESELLSCHAFT HOLLAND, ZU WATTENSCHIED.

Nach § 6 des unterm 5 October 1859 landesherrlich genehmigten Nachtrags zu den Statuten unserer Gesellschaft vom 29 August desselben Jahres, ist den Stammactiönären bei der Zeichnung der darnach zur Verausgabung kommenden Prioritätsactien ein unbedingtes Vorkaufsrecht eingeräumt und bestimmt worden, dass dieselben zur Zeichnung besonders aufgefordert werden sollen. Demgemäss ersuchen wir die Stammactiönäre unserer Gesellschaft, sich alsbald, und zwar spätestens bis zum 5 März dieses Jahres ganz bestimmt darüber zu erklären, ob und inwieweit sie sich bei der Zeichnung der Prioritätsactien beteiligen und also von ihrem Vorrecht Gebrauch machen wollen.

Zur Prüfung der eingegangenen Zeichnungen und Feststellung des Gesamtbetrages derselben, sowie zur Beschlussnahme über die Beschaffung der zur Vollführung der Bergbauten u. s. w. hiernach etwa sonstweit noch erforderlichen Geldmittel, haben wir eine ausserordentliche GENERAL-VERSAMMLUNG auf Montag, den 5 März dieses Jahres, Vormittags 10 Uhr, in unserem Geschäftslocale zu Wattenschied anberaamt, zu welcher die Actiönäre unserer Gesellschaft hiernit eingeladen werden. WATTENSCHIED, DER VORSTAND DER (1410) den 20 Januar 1860. BERGBAU-GESELLSCHAFT HOLLAND.

DIJKGRAAF en HEEMRADEN van den Amstel en Nieuwer-Amstel, Adverteeren, dat op den 19den Januarij 1860 ten overstaan van den Notaris Mr. P. LEIJNDRAJER JR., en Getuigen alhier, zijn Uitgeloot van de AANDELEN, ten laste van gemeld Heemraadschap a f 1000; de Nummers 100, 181, 201, 317 en van de Aandeelen, Thammerschuld a f 500, Nummer 29; zullende de voormelde Aandeelen, mits voor Voldaan Geteekend en voorzien van al de nog onverschenen COUPONS, van helen af worden betaald ten Kantore van de Associatie-Cassa te Amsterdam, de vier eerstgemelde Nummers ieder met f 1000 en het laatstgemelde met f 500 en Bijbetaling van eene Maand Rente tot 1. Februarij e. k. a Vier ten Honderd in het Jaar, of f 3.33 per Aandeel, en van f 1.66 1/2 bij het Aandeel a f 500. (1385)

VERKOOPING op Donderdag en Vrijdag 2 en 3 Februarij e. k., des Voormiddags ten 11 Ure precies, in de Houtloodsen der Brunswick en Textelh Docke te Liverpool, van:

- 123 Blokken MEXICAANSCH BAYHOUT, zijnde de lading pas gelost ex Wild Wave, van Flacotal. Adres de III. A. DURANTY EN C.
- 159 Blokken IDEM IDEM, zijnde de lading pas aangevoerd per Chny, van Minatilan. Adres de III. GRAHAM EN C.
- 193 Blokken HONDURAS MAHONY, metende 133,944 vt., zijnde de lading pas aangekomen per Highland Brigade, van Livingston. Voor rekening van de Importeurs.
- 542 Planken BAHIA ROZENHOUT, pas gelost ex William Eduard, van Bahia. Adres de III. HOW EN BARCLAY EN JOSEPH TOPPIS EN C.
- 305 Blokken en Blokjes ST. DOMINGO MAHONYHOUT, zijnde de lading pas gelost ex Major Wolff, van Porto-Plata. Adres de III. IMRIE EN TOMLINSON.
- 268 Blokken en Blokjes IDEM IDEM, zijnde de lading pas gearriveerd per Hild, van Porto-Plata. Adres de III. IMRIE EN TOMLINSON.
- 825 Blokken en Blokjes CITY ST. DOMINGO MAHONYHOUT, zijnde de lading, die dagelijks per Pauline wordt verwacht van City St. Domingo. Voor rekening der Importeurs. Catalogussen en breedvoerige beschrijving zijn verkrijgbaar bij EDWARD CHALONER, Hout-Makelaar en Meter, 6, Eastside Queens Dock, te Liverpool. (1355)

KOEKBAKKERIJ.

Door voortdurende ongesteldheid van den Eigenaar wordt TEKOOP aangeboden: EENE BANKET- EN KOEKBAKKERIJ. Voor deze Winstgevende en gunstig bekende Affaire, wordt voor het HUIS en STAND slechts f 6000 gevraagd. Ook kan het Huis, waarvan jaarlijks voor ruim f 200 wordt verhuurd, afzonderlijk IN HUUR worden overgenomen. Iemand hiertoe genegen zijnde, gelieve zich met gefrankeerde Brieven te adresseren, onder Lett. O. O., Bureau Handelsblad. (1336)

HERTENKOPPEN met In- en Uitlandsche Vluchten, HAZENKOPPEN, VOGELS en VIERTOETIGE DIEREN worden geprepareerd en opgezet bij J. H. KAPPELHOFF. Uit Parijs ontvangen eene partij LEEUWEN-TIJGER- HONDEN, VOSSEN, HERTEN en REEOUEN, ook alle soorten Oogen voor Dameshandwerken, Utrechtsestraat bij de Heerengracht Y N°. 329 te Amsterdam. (1388)

ER WORDT GEVRAAGD TER HUUR, om dadelijk te aanvaaren voor een HEER, zijne Bezigheden buitenshuis hebbende: TWEE GE-NEUBILEERDE KAMERS, op een der voornaamste Grachten of Straten alhier, liefst in den omtrek van den Dam. Adres onder Lett. B. met opgave van Huurprijs bij de GEBROEDERS KRAMER, Kantoorboekverkoopers, Damrak, II 67. (1334)

Eene JUVFROU, van de P. G., welke eenige jaren als WIL-KEIJFROU in het Vak van MANUFACTUREN werkzaam is, wenschte tegen 1. Februarij in dusdanige ZAAK of als HUIS-ROUWSTER geplaatst te worden, kunnende de beste getuigenissen produceren. Reflecterenden adresseren zich met franco Brieven onder Lett. Z. B. bij den Boekhandelaar H. W. WILLEMS, Koningsplein te Amsterdam. (1374)

Tegen 1. April aanstaande vraagt men voor den Verkoop in een Magazijn van Modes alhier: Eene Fransche Taal bekende, Reflecterenden adresseren zich franco, onder Lett. A. A., in den Kantoorboekhandel van de W. I. ELLERMAN, Beurssteeg, E 176, alhier. (1372)

MANUFACTUREN.

In eene der Hoofsteden van Holland wordt voor een MAGAZIJN in fijne MANUFACTUREN, tegen ruim Salaris gevraagd eene WIL-KEIJFROU, P. G., zeer bekwaam voor het Vak van MAN-TELS, DIANTILLES, enz., enz. Inclinerenden gelieven zich te adresseren met opgave van vroegere Betrekking in dit Vak, franco Brieven onder Lett. A. en B., Bureau Handelsblad. (1378)

Tegen Primo Mei worden verlangd TWEE ONGEMEUBILEERDE of HALF GEMEUBILEERDE KAMERS, zooveel mogelijk in de nabijheid van den Dam. Bij voorkeur Warmoesstraat zijde van het Damrak. Te bevragen onder de Lett. Y. Z. Bureau Handelsblad. (1356)

Op een HANDELS-KANTOOR, in eene der Noordelijke Provincien wordt gevraagd een bekwaam BOEKHOUDER, van Handelskennis voorzien. Men adresseere zich met bewijzen van zedelijk gedrag, opgave van onderdom, enz. en tevens of men met Vreemde Talen bekend is, franco onder Lett. H. L. Bureau Handelsblad. (1348)

MEN VRAAGT tegen het einde van Februarij een GEZONDE MIN. Men adresseere zich met franco Brieven onder Lett. J. S., aan de Kantoor-Boekhandelaars M. WESTERMAA & ZONEN, Kalverstraat E 30, te Amsterdam. (1377)

UIT DE HAND TE KOOP, circa 200 LASTEN OUDE GROTE PUIN. Brieven franco, Lett. O., bij den Boekverkooper R. VOORLENSANK, te Gouda. (1383)

LEES MET ATTENTIE!!!

Door gevorderden leeftijd wordt in een druk bezocht Dorp in NOORD-HOLLAND te koop aangeboden, een Kapitaal HUIS met ERVEN, STALLING en SCHUUR, geschikt voor alle neringen, op den bestaande Stand en aangenaam gelegen aan het Water. Waar sints onheugelijke Jaren de Affaire van Kruideniers- en Grutterswaren, Tabak en Sterke Drank is en nog wordt uitgeoefend, kunnende desverkiezende de helft der Kooppemingen op het Perceel gevestigd blijven. Gedaglichen adresseere zich met franco Brieven onder Lett. R. L., aan het Hulp-Postkantoor te Schelagerbrug, Gemeente Zijpe. (1242)

De Perceelen WEI- en HOOLAND, door den Makelaar JOHANN VAN DIJK ter Publieke Veiling te Abeonde, ten overstaan van den Notaris P. VAN KEMPEN, tegen 26 Januarij a. s. aangeslagen, ZIJN GEEN VOORTGANG HEBBEN, als zijnde bereids uit de hand Verkocht. (1424)

UIT DE HAND TE KOOP:

Twee kapitale BOEREN-HOFSTEDEN, met annexe Getimmerde en daarbij behoorende WEI-, HOOF- en BOUWLANDEN, staande en gelegen in de nabijheid van Amsterdam. Te bevragen bij den Makelaar JOHANN VAN DIJK, op de Prinsengracht over het Amstelveld, N°. 433. (1382)

Door den Ondergeteekende zijn in de 240ste STAATS-LOTERIJ de volgende KAPITALE PRIJZEN gedeeltd: N°. 15922 f 50,000, onder de Handteekening van WED. G. C. v. HALL & T. J. ANSPACH. N°. 16701 f 25,000, onder de Handteekening van WED. M. G. CANTER & J. N. TORRES. J. ONEL, (1449) Lijnbaansgracht bij de Wetering-Barriere, BB 75.

HOTEL DE HOLLANDE, ARNHEM.

De ONDERGETEKEDE blijft zijn geheel nieuw ingerigt HOTEL bij voortdoring minzaamst aan het Geerde REIZENDE PUBLIEK aanbevelen. A. F. BURGERS. (1390)

3DE KWARTET-UITVOERING.

met medewerking van den Heer J. FELTKAMP, op MAANDAG den 30sten JANUARIJ aanst. FRANS COFEN. F. B. BUNTE. (1448)

DOOR PLAATSGEBIER ZIJN WIJ GENOODZAART VELE ADVERTENTIEEN TOT EEN VOLGEND NUMMER TE LATEN LIGGEN.

SCHOUWBURGEN, CONCERTEN, ENZ.

STADS SCHOUWBURG. Dingsdag 24 Jan. Italiaansch Oper Gezelschap. (Holl. Ab. en Dipl. niet gangbaar). Eene eerste voorstelling van: Linda di Chamouny, opera in 3 bedrijven, van Donizetti. (8 ure) TEKSTBOEKJES Italiaansch, met Hollandsche of Fransche vertaling, zijn à 25 Cents verkrijgbaar bij de ERVEN H. VAN MUNSTER & ZONEN, Warmoesgracht LL 58 en des Avonds in den Schouwburg. Woensdag 25 Jan. (N°. 60 Abonn.): De Vrouwe van Waardeburg, dramatisch taferel in 2 afdelingen, door Mr. J. van Lennep. (6 1/2 ure)

SCHOUWBURG FRASCATI. Voorstellingen der vereenigde Trooneelsten onder directie van J. EDUARD DE VRIES. Donderdag 26 Jan. Eene laatste voorstelling van: De Zeekapitein of het Geboorterecht, overgezet uit het Engelsch van Sir E. Bulwer Lytton door Mr. J. v. Lennep. (7 1/2 ure) Prijzen der plaatsen: 1ste Rang f 1, 2de Rang f 0.75, 3de Rang f 0.50. Bespreking der Plaatsen, Woensdag en Donderdag des middags van 11 tot 3 ure. Verwacht eerstdaags: Jane Eyre of de Wees van Louood, toneelstuk van Charlotte Birch-Fleisher.

SALON DES VARIETES in de Nes. Dingsdag 24 Jan. tweede Voorstelling van: Trombal-Cazar, of de Tooneelpefers Baudouin Muziekale Grol van Offenbach, in 1 bedrijf, naar het Fransch. (Met dansen en groepingen, enz.) Na hetzelfde: De Rivierbruid of de Geest der Closter vrolijke vaudeville in 2 bedrijven, naar het Fransch. (8 ure) Entrée 75 Ct. in vertering, 50 Ct. zonder vertering. J. E. DUPORT.

SALON DES VARIETES in de Amstelstraat. Dingsdag 24 Jan. Eene 5de voorstelling van: De Schipbreuk van La Perouse, nieuw genre melodrama in 9 tafereelen naar het Fransch, van het Theatre de la Porte St. Martin vrij gevolgd, met nieuwe decoratiën, costumes en machineries benevens nieuwe Muziek. 1e tafereel, de Voorspelling; 2e taf., de Schipbreuk van Cagliostro; 3e taf., het Vertrek van het Eskader; 4e taf., de Schipbreuk; 5e taf., de Redding van het Kind; 6e taf., aan de Zuidpool; 7e taf., de Droom van La Perouse; 8e taf., tusschen de IJsschoten; 9e taf., de Zinken van het Schip. Entrée 75 Cts. in vertering. BOAS & JUDELS. Wegens de uitgebreidheid van het stuk aanvang ten 7 1/2 ure.

GRAND THEATRE DES VARIETES, in de Amstelstraat. Om de uitgebreidheid der voorstelling aanvang TEN 7 URE. EINDE 11 URE. Dingsdag 24 Jan. (Remuneratie-Biljetten niet geldig). Eene 6de voorstelling van: De Schipbreuk van La Perouse, drama in 5 bedrijven van L. W. Linné, naar het Fransch door J. T. Kr., nieuwe muziek van L. W. Linné en nieuwe decoratiën van den Heer Plaant, waarvan bijzonder uitmuntende IJsvlakte op het oogtenlijk, dat de zee hare waterhoogte herneemt en het schip met 24 personen zinkt. Nieuwe Costumes, Dansen, Groepingen, Koren, enz., te Parijs in het Theatre de la Porte St. Martin den 1. Mei 1859 voor het eerst gemonteerd en 60 achtereenvolgende keeren opvoerd; 1e taf. de Schipbreuk; 2e de Rok van La Perouse; 3e de Inzinking; 4e Het Eiland Vanikoro; 5e de Menschenreuk; 6e de Overwinning op de IJsvlakte aan de Zuidpool; 7e het Vergaan van de Perouse. Entrée 75 Ct. in vertering. A. VAN IJER.

AMSTERDAM BIJ GEBR. OEFERICH. — ODDEKRT BIJ O. A. SPIN & ZONEN

STATEN-GENERAAL.

VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS VAN DE EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL OVER HET WETS-ONTWERP TOT BEKRACHTIGING VAN EENIGE ARTIKELLEN DER VERLEENDE CONCESSIONEN VOOR DEN AANLEG EN DE EXPLOITATIE VAN DE NOORDER- EN ZUIDERSPOORWEGEN.

1. De zoo gewichtige zaak betreffende het aanleggen van spoorwegen in Nederland is thans voor de eerste maal onderworpen aan de opzettelijke overweging van de Eerste Kamer der Staten-Generaal. Terwijl er in den anderen tak der Vertegenwoordiging reeds meermalen gelegenheid was om over de hoofdpunten, die in deze belangrijke aangelegenheid met valerende beschouwingen en bedenkingen aanleiding kunnen geven, te wisselen, heeft de Eerste Kamer zich uit den aard der zaak moeten bepalen, om bij zeer enkele gelegenheden met de meeste voorzichtigheid van dit gewichtig onderwerp te gewagen. Men erkende vrij algemeen bij den aanvang van het onderzoek dezer voordragt, dat deze omstandigheid de taak der Eerste Kamer op dit oogenblik bijzonder moeilijk maakt, en zulks te meer, omdat door de Regering voorgesteld datgene, waarover de Kamer zich nog nimmer uitgelaten had, noch heeft kunnen uitlaten.

2. Thans wordt aan de Kamer bij één wetsontwerp voorgesteld de bekrachtiging van eenige artikelen der verleende concessies voor den aanleg en de exploitatie van de Noorder- en Zuiderspoorwegen, waarover twielf artikelen, of de Raad van State gehoord is. Eenige leden, welke daarin een grondwettig bezwaar zagen, wenschten zeer bepaald aan de Regering te vragen, of zulks inderdaad het geval is. Men antwoordde daarop, dat het feit aan geen twielf meer onderhevig kan geacht worden van de verklaring van den Minister van Binnenlandsche Zaken, dat de Regering voorgesteld datgene, waarover de Kamer zich nog nimmer uitgelaten had, noch heeft kunnen uitlaten.

3. Onderscheidene leden betreurden dit te meer, omdat in de concessies van de Zuiderspoorwegen sedert het advies van den Raad van State belangrijke veranderingen zijn aangebracht. Zij verklaarden tevens, dat het niet wettig is, dat de Regering de concessies van de Noorder- en Zuiderspoorwegen, waarover twielf artikelen, of de Raad van State gehoord is, wettig schijnt, wanneer men de eigenaardige verhouding in overzigt neemt, waarin de Eerste Kamer zich tot dit wetsontwerp gevestigd heeft. Immers, terwijl de Tweede Kamer vroeger in de gelegenheden van de concessies van de Noorder- en Zuiderspoorwegen, waarover twielf artikelen, of de Raad van State gehoord is, wettig schijnt, wanneer men de eigenaardige verhouding in overzigt neemt, waarin de Eerste Kamer zich tot dit wetsontwerp gevestigd heeft, is het nu anders. De Tweede Kamer heeft nu de concessies van de Noorder- en Zuiderspoorwegen, waarover twielf artikelen, of de Raad van State gehoord is, wettig schijnt, wanneer men de eigenaardige verhouding in overzigt neemt, waarin de Eerste Kamer zich tot dit wetsontwerp gevestigd heeft.

4. Immers, terwijl de Tweede Kamer vroeger in de gelegenheden van de concessies van de Noorder- en Zuiderspoorwegen, waarover twielf artikelen, of de Raad van State gehoord is, wettig schijnt, wanneer men de eigenaardige verhouding in overzigt neemt, waarin de Eerste Kamer zich tot dit wetsontwerp gevestigd heeft, is het nu anders. De Tweede Kamer heeft nu de concessies van de Noorder- en Zuiderspoorwegen, waarover twielf artikelen, of de Raad van State gehoord is, wettig schijnt, wanneer men de eigenaardige verhouding in overzigt neemt, waarin de Eerste Kamer zich tot dit wetsontwerp gevestigd heeft.

vreed dat, wanneer men tot het daarstellen van een spoorweg niet zal besluiten, de bedoelde verbetering zeer ten nadeele van die steden achterwege blijven zal.

4. Ook het hoofddoel dat men zich, bij de rigting aan de verschillende spoorwegen in Nederland te geven, moet voorstellen, is in de afdeelingen besproken. Bijna algemeen was men van gevoelen, dat eene voor den handel bruikbare verbinding van onze zeehavens met het buitenland, te gelijk met eene genoegzame bevordering van het binnenlandsch verkeer, beoogd moet worden. De meeste leden waren evenwel geneigd om aan het binnenlandsch verkeer de grootste waarde te hechten. Daarvoor waren er velen, die van het goederenvervoer door middel van spoorwegen niet veel verwachtten. Zij waren van oordeel, dat onze waterwegen altijd voor een groot deel aan dat vervoer de meest geschikte gelegenheid zullen aanbieden. Des te belangrijker werd door hen het personenvervoer binnen 's lands geacht, inzonderheid voor die gedeelten van het vaderland, waar betere middelen van gemeenschap allezins vereischt worden. Zij zagen daarom ook minder bezwaar in de vele kronkelingen en bogten, waarvan aan dit spoorwegplan een verwijt is gemaakt. Zelfs het personenvervoer naar het buitenland en omgekeerd zou volgens enkele leden niet zoo belangrijk zijn. Men zou dus wel doen door de verst afgelegen plaatsen van het vaderland met deszelfs meest bevoekte gedeelten in verbinding te brengen. Men begeerde eene meer gemakkelijke gemeenschap van de onderscheidene deelen, en meende dat de eenheid van het binnenland daardoor veel bevorderd zoude worden. Daarbij werd gevoegd, dat, indien van rijkwege thans zoo aanzienlijke sommen voor den aanleg van spoorwegen worden besteed, het niet meer dan billijk is, dat de ingezetenen in de eerste plaats hun aandeel verkrijgen aan het voordeel van dien maatregel voor hun onderling verkeer. — Een veel geringer aantal leden vastigde vooral de aandacht op het belang, hetwelk naar hunne meening het daarstellen van spoorwegen voor het internationaal verkeer aanbiedt. Eene verbinding van onze zeehavens met bepaalde punten van het buitenland, langs den kortst mogelijke weg, werd door hen inzonderheid wenschelijk gekeurd. Enkel hadden liefst twee hoofdlijnen van spoorwegen daargesteld gezien, en de aanvulling van ons spoorwegnet door meerdere lijnen aan de latere bemoeijingen van onze nijverheid overgelaten. Anderen meenden dat, wanneer het inwendig verkeer alleen bedoeld wordt, alsdan de aanleg van spoorwegen ligt te kostbaar zou worden.

5. Over de vraag, of men aan staatspoorwegen, dan wel aan concessioneerde, de voorkeur moet geven, zijn zeer onderscheidene gevoelens medegedeeld. Verscheidene leden meenden dat deze vraag, als zijnde van meer theoretischen aard, bij het onderzoek van deze wet geen beantwoording schijnt te vereischen. Daartegen werd aangevoerd dat, bijaldien de wet door de Kamer niet werd aangenomen, het dan voor de Regering van veel belang kon zijn te weten hoe de leden der Eerste Kamer omtrent dit punt gezind zijn. Door zich thans daarover uit te spreken, zou het eerst kunnen blijken in hoe ver de Regering met juistheid beweerd heeft, dat de Vertegenwoordiging geen staatspoorwegen verlangt. Sommige leden konden zich met het beginsel van staatspoorwegen geenszins vereenigen, en wilden elke bemoeijing van den Staat met den aanleg van spoorwegen uitsluiten, daar deze geheel buiten den werkring van den Staat gelegen zijn, en er geen einde te voorzien is aan de aanvragen van spoorwegen, wanneer eenmaal de Staat zich daarmee belast. Men wees er ook op, dat aan het concessioneeren van spoorwegen altijd dit voordeel verbonden is, dat de concessioneerders zich verstaan kunnen met provincien en gemeenten, welke bij den aanleg dier wegen belang hebben. Daarentegen waren niet weinige leden gezind om de voorkeur te geven aan den aanleg van hoofdlijnen op kosten van den Staat en door deszelfs dadelijke zorg, waarna zij de exploitatie van die wegen aan de vrije mededinging van de nijverheid wilden opengesteld hebben. Enkele leden, die anders het beginsel van staatspoorwegen niet goedkeurden, zeiden dat zij zich, met het oog op het ahangig wetsontwerp, met het laatstgemelde gevoelen wel vereenigen konden, vernits zij, zelfs voor het geval dat de wet aangenomen werd, het tot stand komen der concessioneerde spoorwegen allezins meenden te moeten betwijfelen, en dus gaarne een middel te baat zouden nemen, hetwelk hunszins welligt beter het beoogde doel zou doen bereiken. Nog waren er verscheidene leden, die het onderhavig voorstel, als leidende tot den aanleg van vermoede staatspoorwegen, meenden te moeten afkeuren. Zij hadden in dezen stand der zaak veel liever gezien, dat de thans voorgestelde spoorwegen door den Staat zelf dan door concessioneerders werden tot stand gebracht.

Eindelijk werd door de tegenstanders van staatspoorwegen nog aangevoerd, dat onze regeringsvorm aan den aanleg daarvan eigenaardige moeilijkheden in den weg legt, omdat zoo ligt vele botsingen en twisten door tegenstrijdige belangen in deze zaak kunnen worden veroorzaakt. Dit gevoelen werd evenwel door voorstanders van staatspoorwegen bestreden, die zeiden dat in den toestand van de schatkist steeds een genoegzame waarborg is gelegen, dat men zich bij den aanleg van spoorwegen zal bepalen binnen de grenzen van hetgeen mogelijk is te achten is. Zij zagen in staatspoorwegen vooral dit voordeel, dat men langs dien weg meer meester blijft van de rigting der lijnen en van de kosten, die aan deze aanzienlijke werken besteed moeten worden.

6. Met betrekking tot het aantal en de rigting van de voorgedragen lijnen in het algemeen hebben zeer vele leden bezwaren doen gelden, ofschoon deze niet door allen met gelijke kracht werden aangedrongen, en er ook onder die leden waren, die verklaarden dat zij daarvan hunne goed- of afkeuring van het wetsontwerp niet afhankelijk wilden stellen. Aan de eene zijde oefenden de bepalingen omtrent de rentegarantie door den Staat, waarvan het bedrag zoo aanzienlijk en de duur zoolang gerekend is, blijkbaar grootten invloed op de beoordeeling uit. Men beweerde dat de voorgedragen lijnen door die garantie eenen grooten last op den Staat doen drukken. Daar deze last door al de ingezetenen gedragen wordt, zou het billijk geweest zijn, dat zooveel mogelijk ook aan allen een gelijk aandeel in het voordeel dezer lijnen ware verzekerd en bijv. een geheel gewest gelijk Noord-Holland, hetwelk tot de gemeene lasten zoo aanzienlijk bijdraagt, van die voordeelen niet ware buitengesloten. Aan de andere zijde had men gewenscht, dat door de Regering een meer beperkt stelsel van lijnen ware voorgedragen. Men meende dat daardoor beter te gemoet zou zijn gekomen het algemeen belang van het geheele vaderland, terwijl nu door te veel uitbreiding aan het geheele spoorwegnet te geven, in eens te groote lasten op den Staat worden gelegd, en de uitsluiting van sommige deelen des lands van het voordeel, aan andere toegekend, dubbel onregtvaardig wordt. — Tegen dit laatste gevoelen kwamen andere leden op, die, ofschoon de financiële bezwaren niet ontkennde, desniettemin verklaarden niet te begrijpen, hoe het tot stand komen van deze maatregel mogelijk zoude zijn, anders dan door aan het geheele plan eene behoorlijke uitbreiding te geven. Nog beweerden eenige leden, dat zelfs het internationaal verkeer door de voorgedragen lijnen niet wel verzekerd is. Zij wezen op het nadeel, dat zoewel Friesland als Groningen, maar meer bijzonder nog Noord-Holland en Utrecht, in dit opzigt zouden lijden. Verscheidene leden, die zich meer gunstig over de voorgedragen lijnen uitsloten, beweerden dat, indien men spoorwegen verlangt, het zaak schijnt te zijn om thans in de verleende concessies te berusten.

Onderscheidene leden opperden bedenkingen tegen de voorkeur aan de concessioneerders van de Noorder- en Zuiderspoorwegen gegeven tot het leggen en exploiteren van spoorwegen van Leeuwarden over Heerenveen naar Meppel, van Groningen naar de Hannoverse grenzen, van Tilburg naar Turnhout en van Eindhoven naar de Belgische grenzen. Zij gaven hunne vrees te kennen, dat nijverse ondernemers daardoor terug-

gehouden zullen worden om voor die lijnen concessies aan te vragen, zoodat die voorkeur aldus aan het tot stand komen dezer wegen dwarsom in den weg zou kunnen staan. Men vroeg, of om de aangevoerde redenen de Regering niet gezind zoude zijn om die gegeven voorkeur alsnog uit de beide concessies te ligten.

7. Op de concessie voor den aanleg en de exploitatie van den Noorderspoorweg zijn de volgende bedenkingen medegedeeld. Sommige leden waren van oordeel, dat de aansluiting van dien weg aan den Zuiderspoorweg in het midden des lands bepaald had moeten zijn. Zij meenden, dat Utrecht daartoe het meest geschikte centraalpunt aanbiedt. Vele andere leden achtten de verbinding met het buitenland ontoereikend, de belangen der provincie Friesland voorbijgezien, Groningen bepaald van het buitenland afgesneden, terwijl het voordeel, dat uit deze concessie voor Drenthe ontstaat, niet geacht kan worden op te wegen tegen het nadeel, dat Friesland en Groningen zullen ondervinden. Immers van Harlingen tot de reis naar het zuiden langs eenen omweg loopen, die met den werkelijken afstand buiten alle verhouding staat. Het gemis eener lijn van Harlingen, over Sneek, of over Leeuwarden en Sneek, naar Meppel zal voor de handelsverbinding van Harlingen met Duitschland zeer nadeelig werken en ook voor het personenvervoer bezwaarlijk zijn. Tusschen Leeuwarden en Meppel liggen verscheidene plaatsen, die tot dit vervoer veel kunnen bijdragen, hetgeen tusschen Groningen en Meppel minder het geval schijnt te zijn. Voor Harlingen zou aldus eene meer regtstreeksche verbinding met Rheine van groot belang zijn en ook het noorden van Overijssel, Steenwijk, enz. zouden daardoor bevoordeeld worden. In verband daarmee zou eene lijn van Zwolle, over Raalte, naar Almelo en Enschedé ook zeer in het belang zijn der verbinding van Harlingen met Rheine. Sommige leden zouden aan zoodanige lijn de voorkeur hebben gegeven, omdat belangrijke fabriekdistricten aldus beter geholpen zouden zijn dan door het tegenwoordig voorstel. — Daartegen werd door andere leden opgemerkt, dat de weg van Groningen naar Meppel voor het personenvervoer belangrijker geacht moet worden dan die van Leeuwarden naar Meppel, en dat de lijn van Groningen door Drenthe en langs de IJsselsteden dit vervoer meer bevordert zal dan een weg dwars door Overijssel en door de Veluwe gelegd. Eindelijk werd ook nog met nadruk het bezwaar vermeld, dat aan den zoo laids uitgedrukten wensch eener verbinding van Groningen met het buitenland te Leer of Aschendorf geen gevolg is gegeven. Men vroeg, waarom aan de Staten van Groningen nimmer antwoord gegeven is op hunne voor ruim drie jaren gedane aanvraag om concessie tot den aanleg van eenen spoorweg van Groningen, over Winschoten, naar Aschendorf.

In eene afdeeling werd ook nog deze vraag gedaan. Uit de beantwoording der Regering op eene aanmerking, in de Tweede Kamer omtrent de concessie voor de lijn Utrecht-Amersfoort-Zwolle gemaakt, is gebleken, dat de uitvoering dier concessie niet van wege de Regering afhankelijk is gesteld van de beslissing omtrent deze wet. Men wenschte te weten, of het dan welligt de concessioneerders voor dien weg zelven zijn, die het voorbehoud gemaakt hebben dat zij zich, wanneer deze wet mogt worden aangenomen, aan de hun verleende concessie zouden kunnen onttrekken.

8. Bij het onderzoek van de concessie betreffende den Zuiderspoorweg, hebben vele leden hunne goedkeuring niet kunnen geven aan de terzijdige stelling der belangen van Noord-Holland en Utrecht in deze concessie. Zij waren van oordeel dat Amsterdam en 's Hertogenbosch daardoor schade zullen lijden en dat beide deze steden van te veel gewicht zijn om hare handelsbelangen over het hoofd te zien. Door de tegenwoordige concessie wordt slechts een gedeelte van Zuid-Holland en van Noord-Brabant bevoordeeld, maar dit voordeel kan niet opwegen tegen het nadeel, dat aan Amsterdam, Utrecht en 's Hertogenbosch wordt berokkend. Men achtte het onstaatkundig, aldus nijver tusschen groote handelsplaatsen op te wekken, en meende dat de hoofdbelangen van Noord- en Zuid-Holland veel meer bevorderd zouden zijn geworden door eene aansluiting van de noorderaan de zuidzijde in het midden des lands, hetzij te Utrecht over Kullenburg, hetzij te Maarsbergen over Amerongen. Men erkende wel dat Dordrecht daardoor benadeeld zoude zijn, maar men oordeelde, dat het belang van die ééne stad niet kan opwegen tegen de schade, die aan zoo aanzienlijke plaatsen als de drie genoemde steden wordt toegebracht. Men wees daarop, dat de aanleg der Zuiderspoorwegen den Nederlandschen handel inzonderheid in staat stellen moet om de concurrentie met dien van België te kunnen uithouden, en dat daartoe de kortst mogelijke verbinding ook voor Amsterdam met den linker Rijnsoever door Noord-Brabant meer noodig is dan eene regtstreeksche gemeenschap met België, omdat het toch niet mogelijk is om in België zelf met den Belgischen handel mede te dingen, en de verbinding met Frankrijk, uit hoofde van het aldaar nog bestaande tarief, voor den handel aan de landzijde van luttel waarde te achten is. Uit dit oogpunt werd ook de lijn van Tilburg naar Turnhout, voor den aanleg waarvan aan de concessioneerders de voorkeur is gegeven, niet goedgekeurd, omdat dezelve geoordeeld werd van meer belang voor België dan voor Nederland te zijn en zelfs ten nadeele van Rotterdam te zullen strekken. Immers langs die lijn verkrijgt België eene regtstreeksche gemeenschap met het noordelijk gedeelte van Duitschland, waardoor voor Rotterdam eene gevaarlijke concurrentie geboren wordt.

Door onderscheidene leden zijn de grieven, die ten behoeve van Amsterdam geopperd waren, beschouwd niet vrij van overdrijving te zijn. Men kon dezelve, met het oog op de verbinding met Duitschland, niet beamen. Men erkende dat Rotterdam in het spoorwegverband met Noord-Brabant en met België voorrechten boven Amsterdam zal genieten, maar door de lijn over Arnhem en Nijmegen zal voor Amsterdam derwaarts ook een weg geopend worden. Daarenboven is het verschil in den afstand voor de beide groote handelssteden niet als van zoo groote betekenis aan te merken. Vooral ook met het oog op Dordrecht, dat anders geheel afgezonderd zou blijven liggen, keurde men de thans voorgedragen lijnen goed, als waardoor de gemeenschap met Zeeland en met het buitenland op de meest geschikte wijze zoude worden bevorderd.

9. Ter gelegenheid van deze gedachtenwisseling zijn de overgangen der rivieren en de daaraan verbonden gevaren opzettelijk overwogen. De voorstanders eener aansluiting van de Noorder- en Zuiderspoorwegen in het midden des lands beweerden, dat het daarstellen van een overgang der rivieren op twee plaatsen aan de oost- en aan de westzijde des lands geenszins noodzakelijk te achten is, en dat eene centrale aansluiting zich ook daardoor aanbeveelt, dat men langs dien weg met ééne overbrugging der rivieren kon volstaan. Zij gaven daaraan verre de voorkeur, dewijl het overgaan te Arnhem en te Nijmegen met het oog op ijsverstoppen en inundaties oneindig gevaarlijker scheen te zijn dan te Kullenburg, hetgeens hunszins in eens ondervinding van vele jaren is gebleken; daardoor zouden dan tevens de moeilijkheden worden ontgaan, die zich ten aanzien eener overbrugging van het Hollandsch Diep tusschen Willemsdorp en Moerdijk, waarvan de kosten bijna niet te berekenen zijn, zullen voordoen. — Door onderscheidene leden zijn tegen het overbruggen der rivieren bedenkingen zoowel van materielen als van finantielen aard, te berde gebracht. Het gevaar daarvan werd door sommige leden zoo groot gerekend, dat zij degenen, die zelven geen ooggetuigen waren geweest van de verwoesting, die door belemmerden ijsgang te weeg gebracht kan worden, niet genoeg meenden te mogen waarschuwen tegen de gevolgen, waaraan men zich door die overbrugging blootstelt. Zij wezen op vele adressen, uitsluitend door grondigenaren uit die streken ingediend, wier belang bij den aanleg van spoorwegen anders naauw betrokken is. Zij meenden zich daarom tegen alle overbruggen te verzetten, en verklaarden, dat ons vaderland de doorgang is voor al het verkeer, dat langs den Rijn en de Maas moet gaan.

de hoop te kennen dat, indien men tot eene overbrugging van de rivieren moet overgaan, deze dan slechts op één punt van overgang, waar de minste schade te duchten is, plaats hebben zal. — Intusschen waren de gevoelens omtrent de gevaren, die uit overbrugging voortspruiten kunnen, niet eenparig. Vele leden zagen daarin veel groote bezwaren, meenden echter dat een bruikbaar spoorwegstelsel zonder dit middel voor ons vaderland niet te verkrijgen is. Kunstwerken zullen daartoe altijd vereischt worden, en men kan vooraf weten, dat die kostbaar zijn. Sommige leden beweerden zelfs, dat het gevaar der overbrugging en nog bewezen moet worden. Enkelens zeiden dat, indien er in dit opzicht altijd eenige bezwaren zullen blijven bestaan, hetgeen ook voor de lijn over Kullenburg, met het oog op den Noorder-Lekdijk bovendien, niet geheel ontkend kan worden, dit bezwaar minder geldt ten aanzien van de rigting der lijn, welke in 1853 door eene commissie van den Waterstaat over Maarsbergen verkiezelijk is geoordeeld. Deze leden waren van meening dat voor eene overbrugging te Arnhem en Nijmegen evenmin eenig gevaar te duchten is, als voor die te Bommel en te Empel. Ook zagen zij uit ditzelfde oogpunt geen bezwaar in de lijn over Maarsbergen, ofschoon zij daaraan de voorkeur niet wenschten te geven.

Tegen de brug over het Hollandsche Diep tusschen Willemsdorp en Moerdijk zijn inzonderheid bedenkingen geopperd. Men vreesde dat die ligt de helft meer zou bijkomen dan daarvoor geraamd is geworden. Vrij algemeen is de wensch uitgedrukt, dat door de Regering aan de Kamer worde medegedeeld eene raming van de kosten, vereischt tot de aarstelling der onderscheidene rivierbruggen, tot dit spoorwegplan behoorende, in het bijzonder van de brug bij den Moerdijk. De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend dit verlangen terstond aan den Voorzitter der Kamer kenbaar te moeten maken om, ware dit mogelijk, reeds vooraf de gevraagde opgaven te verkrijgen. De Minister van Binnenlandse Zaken heeft thans ten deele aan dit verlangen voldaan door de overlegging van verscheidene ramingen, die bereids gedrukt en aan de leden rondgedeeft zijn.

Ten aanzien van den overgang bij den Moerdijk heeft men gevraagd, of het niet veel meer aannemelijk schijnt dien door middel van een stoomvlot te bewerkstelligen. Immers de waterstand zou de aanwending van dit middel daar ter plaatse veel gemakkelijker maken dan bij den overgang te Kullenburg. Bij den Moerdijk is het verschil in de waterhoogte gewoonlijk niet meer dan twee ellen. Voor het opontdooien van den overtoegte behoort niet meer dan een vierde van een uur gesteld te worden. Het verschil in de kosten zou beduidend zijn, daar men voor het stoomvlot niet veel meer zou behoeven dan de renten van het kapitaal aan de brug te besteden.

Ook zou het stoomvlot bij den Moerdijk minder kosten dan bij Kullenburg, omdat men daar zooveel meer zou behoeven voor de torens, welke uit hoofde van het meer verschil in de waterhoogte aldaar niet gemist kunnen worden. Men herinnerde tot aanprijzing van dit denkbeeld, dat de rijkstoombooten, bestemd voor den overtoegte bij den Moerdijk, door den ijsgang niet zijn genoodzaakt geworden, meer dan enkele dagen stil te blijven liggen. Ook zijn stoomvloten altijd minder gevoelig voor het ijs dan stoombooten, zoodat dit middel, hetwelk bij onderscheidene leden nog al waardering ontmoette, zich, vooral voor den overgang bij den Moerdijk, van vele zijden schijnt aan te bevelen. Bleek het nader, dat men toch buiten het leggen eener brug niet kan blijven, men zou dan altijd nog tot den bouw daarvan kunnen besluiten. Enkele leden gaven zelfs te kennen, dat zij het geld, voor de brug bij den Moerdijk bestemd, veel beter besteed zouden achten, wanneer dit gebruikt werd tot het aarstellen van de lijn over Kullenburg. Op die wijze zouden er, met eene geringe opoffering boven het geraamd bedrag, drie overgangen ontstaan, en men zou billijke voldoening geven aan de grieven, ten behoeve van Noordholland en Utrecht aangevoerd. — Eindelijk waren er nog verschillende leden, die het maken der bruggen niet aan de particuliere nijverheid wilden toevertrouwen hebben, maar hun verlangen mededeelden dat, zo er bruggen moeten zijn, die dan in het belang der publieke veiligheid door den Staat zelf worden gevestigd. — Dit laatste gevoelen werd door andere leden bepaald wedersproken, die meenden, dat er voor deze werken eene voldoende zekerheid is gelegen in het toezigt, hetwelk de Regering verplicht zijl daarop uit te oefenen.

10. Omtrent den Zuiderspoorweg is verder ook nog aangemerkt, dat het aantal lijnen dezer concessie veel te groot is te achten. Daarin heerscht blijkbaar eene weelde, die verbandt genoemd mag worden in vergelijking met andere minder bedeelde gewesten. Men wees op de twee aansluitingen met Duitschland te Venlo en te Roermond, op de beide wegen van Nijmegen naar Venlo en van 's Hertogenbosch over Grave naar Nijmegen, en beweerde dat de lijn van Nijmegen naar Venlo, waarvan men geen opbrengst verwachtten kan en waarop Limburg weinig prijs kan stellen, best gemist zou kunnen worden. Omtrent deze lijn werd door anderen, in de onderstelling dat dezelve aan de rechter zijde der Maas getrokken wordt, aangemerkt, dat die lijn door eene barre streek zal loopen en dus beter ware te plaatsen aan de linker zijde dezer rivier, zoowel uit een oogpunt van veiligheid, door niet langs een vreemd grondgebied te worden aangelegd, als met het oog op de opbrengsten, welke het aandoen van meer bevolkte plaatsen zou kunnen opleveren. Daar tegen werd opgemerkt, dat de voorgestelde rigting bepaald schijnt te zijn met het doel om het inuadateerterrein van de Beersche Maas te ontwerpen.

De verandering der vroegere lijn van Tilburg over 's Hertogenbosch naar Helmond in de lijn van Tilburg over Eindhoven naar Helmond werd door een aantal leden niet goedgekeurd. Toen er nog niet besloten was tot den aanleg eener lijn van 's Hertogenbosch naar Nijmegen, toen was de lijn van 's Hertogenbosch over Helmond naar Venlo volkomen goed, maar bij de thans aangebrachte veranderingen had er eene lijn van Eindhoven, of althans van Helmond naar Roermond, moet loopen. Nu zal men, om uit 's Hertogenbosch naar de laatstgenoemde plaats te komen, eene grooten omweg over Tilburg, Eindhoven en Venlo moeten maken. Dit schijnt niet in het belang te zijn van den handel met Maasrecht. Eene regstreekse verbinding met Roermond zou meer bevorderlijk geweest zijn voor het internationaal verkeer, daar men aldus te gelijk een dadelijk verband met Gladbach en met Keulen had verkregen, en het binnenlandsch verkeer daarbij geene schade zoude hebben geleden. Ook in het belang van 's Hertogenbosch werd de vroeger ontworpen lijn van Tilburg over de hoofdstad van Noordbrabant naar Helmond beter geoordeeld, dan de tegenwoordige regstreekse verbinding van Tilburg met Eindhoven. Daardoor wordt Tilburg meer centraalpunt, hetgeen 's Hertogenbosch had behoeven te zijn. De laatstgenoemde plaats wordt nu afgesloten van het zuidelijk en het oostelijk gedeelte van Noordbrabant, waarmede het zooveel handelsbetrekkingen heeft. De hier bedoelde leden gaven te kennen, dat in elk geval, wanneer de zaak zoo moet blijven, dan de lijn van Tilburg naar 's Hertogenbosch te gelijk aangelegd en in exploitatie gebragt zal moeten worden met die van Breda naar Tilburg, omdat anders 's Hertogenbosch te veel geïsoleerd blijft liggen en wellicht gedurende langen tijd voor die stad alle handelsgemeenschap afgesneden wordt.

11. De Zeeuwsche spoorweglijn werd door sommige leden sterk aangeprezen, door anderen aan verscheiden bedenkingen onderhevig geacht. De verdedigers wezen op het groote belang dat in het eindelijk verbinden van de provincie Zeeland aan den vasten bodem des vaderlands is gelegen. Zij beweerden dat onze handel daardoor allezins bevoordeeld en aan Antwerpen eene merklijke schade veroorzaakt zal worden. Indien spoorwegen inzonderheid strekken moeten ter bevordering van de nationale welvaart, dan mag men zich daarvan in het bijzonder voor Zeeland veel goeds beloven. Daarenboven is Vlissingen, zeiden zij, meer dan menige andere plaats, zoowel voor buitenlandsche als voor binnenlandsche gemeenschap uiterst gunstig gelegen. De aan het spoorwegplan verbonden afdamming van de Ooster-Schelde zou de grootste voordeelen aanbieden. Het Rijk zou daardoor in de gelegenheid gesteld worden om eene aanwinst van minstens 25,000 bunders land te maken. De schepen zouden in de haven van Middelburg eene veiliger ligplaats bekomen dan te Vlissingen, en door middel van het kanaal door Walcheren kunnen terugkeeren. Buitendien schijnt met het oog op de maritieme etablissementen te Vlissingen het nuttige der zaak ook voor het staatsbelang boven alle bedenking verheven te zijn.

Onderscheidene andere leden konden zich met deze aanbeveling van den Zeeuwschen spoorweg niet vereenigen. Volgens hen was het thans ontijdig, dien weg aan te leggen. Zij meenden dat daarmede te veel te gelijk ondernomen zal worden; dat tegenover de hooge kosten van dien weg, dezelve geacht kan worden veel te weinig te zullen opbrengen. Zeeland zou volgens hen niet met het vasteland verbonden, maar alleen Zuidbeveland en Walcheren toegankelijk gemaakt worden. De andere eilanden en Staats-Vlaanderen blijven daarbuiten liggen. Ook meenden zij dat er een groot onderscheid is te maken tusschen de gunstige ligging van Vlissingen en de vatbaarheid van die plaats, om tot een groot handelshaven te worden ingerigt. Er waren zelfs leden die beweerden, dat Vlissingen door die Zeeuwsche lijn eigenlijk eene voorhaven van Antwerpen zal worden. Wanneer namelijk deze laatste haven door het ijs gesloten, of door andere oorzaken niet genaakbaar mogt zijn, dan zouden de schepen, voor Antwerpen bestemd, te Vlissingen lossen en hunne ladingen per spoorreijn van Vlissingen naar Antwerpen vervoerd worden. Aldus zou het kunnen blijkten dat deze spoorweg meer in het belang van Antwerpen dan in dat van onzen eigen handel aangelegd wierd.

In drie afdelingen is vrij eenparig het verlangen uitgedrukt, dat door de Regering een bepaald antwoord mogt worden gegeven op de vraag aldaar geresen en besproken: of namelijk de concessie, indertijd verleend aan de Nederlandsche Maatschappij tot indijking der op- en aanwaaesen in de Ooster-Schelde, al dan niet ingetrokken is. Wel meende men die concessie, ook ten gevolge van de afkeuring door de Tweede Kamer nog seer onlangs van eene nadere overeenkomst tusschen de Re-

gering en die maatschappij, als vervallen te mogen beschouwen. Het was echter niet duidelijk gebleken, of dezelve reeds ingetrokken, dan wel of het vervallen daarvan bij regterlijk gewijsde uitgesproken is. Mogt het een of het ander voor alsof ontbreken, dan zouden de concessionarissen wellicht hunne regten kunnen doen gelden op de reeds drooggemaakte slikken, op- en aanwaaesen, en dan zoude zich ook thans, bij het vaststellen van deze wet, de vreemde verhouding voordoen, dat het afdammen der Ooster-Schelde aan de concessionarissen van de Zuiderspoorwegen wordt opgedragen, terwijl eene vroegere concessie van datzelfde werk aan anderen nog niet opgeheven zoude zijn.

12. Het onderzoek van de financiële voorwaarden van het spoorwegplan, bestaende zooder in het waarborgen door den Staat van een zeker bedrag aan renten voor dividend en inkoop, als in het toekennen van rijks-subsidien ter bestrijding der kosten van aanleg van bruggen en andere buitengewone werken, heeft mede aanleiding gegeven tot het uitdrukken van zeer verschillende gevoelens. Men was het vrij algemeen daaromtrent eens, dat die voorwaarden als hoogst belangrijke en in vele opzichten bezwarende offers, van staatswege aan het tot stand komen van spoorwegen te brengen, moeten worden aangemerkt, en dat de beschouwing van deze financiële aangelegenheid eene overwegende, ja beheerschende invloed uitoefent op die van het geheele onderwerp. Vele leden waren van oordeel, dat de geldelijke bepalingen dezer concessies, voor zoover die den Staat betreffen, de krachten der schatkist te boven gaan. Dit bezwaar kan geacht worden dubbel te moeten wegen na de verklaring van den Minister van Financiën (1) "dat, zoo het noodig mogt bevonden worden, om tot dekking der uitgaven, die de spoorwegen zullen worden, nieuwe lasten op de natie te leggen, het hem niet aan den moed zal ontbreken om dat voor te stellen." Men zag dus in plaats van de toegezegde hulp aan vele gemeenten in hare financiële ongeligheid, en van de vermindering van sommige belastingen, waarop het uitzigt nu benomen werd, nog verhoogde lasten in het verschieft. Zoo als het plan daar ligt, wordt er vooral voor de toekomst een ontzettend zware last op den Staat gelegd voor eene zaak, die, ja wenschelijk, maar niet zoo noodzakelijk geacht kan worden, dat daaraan zulke buitengewone groote sommen zouden mogen worden ten koste gelegd.

Tot staving van hun gevoelen, dat hier inderdaad te groote offers van de schatkist gevraagd worden, berekenden verschillende leden, dat de som der bijdragen, die naar het plan der Regering voor de onderscheidene spoorwegondernemingen in zes jaren tijds zou moeten worden verstrekt, f 27,100,000 bedraagt. Voegt men daarbij de kosten eener versmalling van het spoor op den Hollandschen spoorweg, begroot op eene som van f 1,420,000, welke maatregel toch niet achterblijven mag, zal de Regering haar doel bereiken met eene behoorlijke aansluiting van het Nederlandsche spoorwegnet, en neemt dan verder in aanmerking, dat de Minister van oorlog heeft verklaard deele voor de verdediging ten gevolge van den aanleg dezer spoorwegen, deels voor aankoop van geweren, deels tot verbetering van het defensie-wezen f 10,700,000 te zullen behoeven, waarbij dan nog niet eens berekend zijn de uitgaven voor de hazzerning ten laste van den Staat genomen, berekent men eindelijk daarbij de kosten van het maken van een kanaal door Holland op zijn smalst, geraamd op eene som van f 18,500,000, en die van f 15,000,000, welke de Minister van Koloniën begroot heeft voor het daarstellen der emancipatie van de slaven noodig te zullen zijn, dan verkrijgt men een totaal bedrag aan buitengewone uitgaven van f 72,720,000, waarvan de opoffering voor de toekomst aan groote bezwaren onderhevig schijnt te zijn.

Doch het was vooral tegen de rentegarantie, dat vele leden gemeend hebben zich te moeten verklaren. Met het oog op de toekomst kon men dezelve niet anders dan seer bedenkelijk beschouwen. Wanneer men de aandacht vestigt op de afhankelijkheid, waarin het vaderland zich ten opzichte van zijne financiële belangen van de opbrengst der Oost-Indische bezittingen bevindt, en in aanmerking neemt dat aldaar nog onlangs moeilijkheden zijn ontstaan en men in de Oost zelf eene vermeerdering van uitgaven, gepaard aan vermindering van inkomsten, te gemoet gaat, dan kon de band, waaraan de schatkist voor eene lange reeks van jaren door de overeengekomen waarborging van rente geleegd wordt, niet anders dan hoogst drukkend worden beschouwd. Daarenboven is uit een staathuishoudkundig oogpunt de rentegarantie over een zoo ruim aantal jaren niet goed te keuren. Sommige leden zeiden dat een spoorweg, die na verloop van 25 jaren het gewaarborgde rentebedrag niet opbrengen kan, ook niet geacht moet worden vatbaar te zijn om voortdurend te bestaan. Zij zagen hierin eene bevestiging van hun gevoelen, dat men hier eigenlijk met vermomde staatspoorwegen te doen heeft, en verklaarden nogmaals veel liever te zien dat dan die wegen door den Staat zelf wierden aangelegd.

Ook waren er leden, naar wier meening de Regering ten onregte geene proeven heeft genomen om op reeds gedane aanvragen eenige lijnen door particulieren te doen aanleggen. Er zijn reeds genoeg voorbeelden aanwezig dat, als een weg vatbaar is om goede opbrengsten te geven, het dan niet ontbreekt aan de zoodanigen, die zich aanbieden en in staat zijn om dit werk te ondernemen. Zij konden het niet goedkeuren, dat de Regering geen acht gegeven heeft op aanvragen om concessie gelijk die van de heeren Reerink c. s. en Dull en Co., welke naar hun inzien op veel voordeliger voorwaarden dan de tegenwoordige zijn gedaan. Hoezeer overtuigd, dat de aanleg van spoorwegen altijd kostbaar zou zijn, was het haar onaangenaam, de overtuiging niet te hebben kunnen verkrijgen, dat de geraamde kosten het laagste cijfer dat mogelijk was uitdrukken. Men betreunde dat eene redelijke concurrentie steeds uitgesloten was geweest en dat aldus de kosten uit den aard der zaak hooger, dan noodzakelijk was, zijn geklommen. Men verklaarde ook niet bevreesd te zijn, dat er geene spoorwegen in Nederland zullen komen, bijaldien de nu verleende concessie niet bij de wet bekrachtigd wierden. Eindelijk beweerden sommige leden dat aan financieel bezwaar, uit deze voordragt ontspuitende, te gemoet gekomen kan worden, indien men besloten had, de thans in de schatkist aanwezige gelden grootendeels te besteden tot de uitvoering der voorgenoemde werken en het waarborgen van het toegezegde bedrag aan rente. In dat geval zou een fonds, uit bijv. 25 à 30 miljoen gulden in eens daar te stellen, in volgende jaren met batige sloten aan te vullen zijn, totdat hetzelfde bij magte ware aan de voor den Staat uit dit wets-ontwerp voortvloeiende verplichtingen te voldoen. Mogt eene genoegezame aanvulling van het fonds bij de uitkomst blijken onmogelijk te zijn, dan zou des noods in het ontbrekende door eene geldleening kunnen worden voorzien. — Hiertegen werd evenwel opgemerkt, dat men niet regt inszag, hoe de financiële resultaten van zoodanigen maatregel gunstiger zullen zijn dan die van het plan der Regering. Buitendien is de door die leden aangeprezen weg thans door de Vertegenwoordiging bepaald verlaten door de aanneming der wet van 3 Junij 1858 (Staatsblad n°. 32).

13. Tegen de bezwaren, welke aldus met meerderen of minderen nadruk ten aanzien van de financiële voorwaarden in het midden werden gebragt, stelden vele leden, die anders gaarne voor een goed deel deze bezwaren erkenden, hun gevoelen over dat, als men eindelijk tot het aanleggen van spoorwegen zal overgaan, het niet mogelijk is om daartoe zonder het verliezen van subsidien en het waarborgen van een aanzienlijk bedrag aan rente te geraken. Zij zagen de toekomst niet zoo zwart gekleurd in als die door de tegenstanders was voorgesteld. Immers men nam van die zijde de houding aan, alsof door dezen maatregel aan allen voorspoed van 's Rijks finantien voor goed de bodem ingeslagen zou zijn. Zij meenden betere verwachtingen van de toekomst te mogen hebben. De te brengen offers toch, hoe aanzienlijk ook, staan in verhouding met het gewigt en de uitgestrektheid der werken, en beloven, zoo al geene regstreekse, dan toch stellig zijdelingsche voordeelen, daaraan evenredig. Naar hun inzien waren de beschouwingen der tegenstanders niet van overdrijving vrij te pleiten, vermits door hen gedurende den gansen termijn van de rentegarantie, de opbrengst der spoorwegen, als van geene betekenis, over het hoofd gezien en de mogelijkheid althans eener terugbetaling van de te geven bijdragen niet in rekening gebragt wordt. Daarenboven is het tijdstip, waarop die bijdragen thans gevraagd worden, gunstig te noemen. Het schijnt dus beter daartoe nu over te gaan, dan om de aarstelling van spoorwegen door het geheele Rijk weder aan de vissevaligheden prijs te geven, waaraan deze maatregel tot nu toe blootgestaan heeft en bij uitstel wellicht nog lang onderworpen zal blijven. Zij meenden genoegezame vertrouwen te kunnen stellen in het beleid der Regering ten opzichte van deze belangrijke aangelegenheid, om over verscheidene bezwaren heen te stappen. Zij beschouwden ook eene rentegarantie over een ruim tijdperk van jaren als het beste middel om in de bestaande behoefte te voorzien. Zij verwachtten dat het volle bedrag daarvan niet gevorderd zal worden, en voegden er bij, dat het niet meer dan billijk is te achten, indien ook het volgend geslacht de lasten moet helpen dragen, waarvan het de vruchten zal genieten. Zij meenden toch dat het verliezen van genoegezame subsidien voor den aanleg dezer werken door de schatkist in de eerstvolgende jaren niet zoo kunnen gedragen worden.

Deze laatste redenering werd door sommige tegenstanders nog wedersproken. Volgens hen waren door het tegenwoordig geslacht reeds zoo vele lasten op het nageslacht gelegd, dat men er seer naar omzien moest die te verminderen, dan er aan denken om daarbij nog zulk een aanzienlijk last te voegen. Zij zouden daarom verre de voorkeur gegeven hebben aan groote subsidien boven de rentegarantie, vermits die bijdragen niet in eens betaald, maar over een aantal jaren verdeeld hadden kunnen worden.

14. Ter dezer zake werd de vraag gedaan, of men de jaarlijkse bijdrage, waaraan de Regering de voorkeur gegeven heeft, wel als eene eigenlijke rentegarantie kan aanmerken. Immers niet aan de aandeelhouders der maatschappij, maar aan de vennootschap, waarop de concessie overgaaft, is een zeker bedrag van rente gewaarborgd. Kunnen de exploitatie-

kosten niet genoegezam worden gedekt, dan zullen de aandeelhouders geringer bedrag aan dividend erlangen. Men vreesde dat die omstandigheid, gepaard met de bepaling van artikel 49 van het Wetboek van Handel, zeer hinderlijk zal zijn aan het verkrijgen der benoedigde kapitaal en betwijfelde zeer, of het mogelijk zal wezen, op die wijze de zaak stand te brengen.

Ook door andere leden zijn redenen aangevoerd, die hen de vreesden koesteren, dat voor deze groote onderneming geene genoegezame kapitalen te verkrijgen zullen zijn. De bepalingen van artikelen 41 en 42 van het Wetboek van Koophandel schijnen hier zeer in den weg te staan. De aandelen in het kapitaal der vennootschappen zullen op de geldmarkt niet dan zeer bezwaarlijk verhandelbaar zijn, daar de ondervinding is, dat aandelen op naam, waarvan het volle bedrag niet gestort is, uiterst moeilijk zijn te plaatsen. Men vroeg, of in het stelsel der rentegarantie niet raadzaam zou geweest zijn, indien men, ter bevordering der onderneming, in dit geval eene afwijking van de aangeuide voorwaarden van het Wetboek van Koophandel had voorgesteld. Ook zijn de bepalingen in de beide concessies (artikel 58 Noorderspoorweg en 60 Zuiderspoorweg), betreffende het geval van vervallen-verklaring der concessie en ontbinding der vennootschappen, in dit opzicht nadeelig te achten. "Dan wordt de verkoopwaarde van de wegen, het materieel en de gereedschappen en ander behoort, geschat door drie deskundigen, van weeten een, en de derde door den Hoogen Raad te benoemen. De Staat betaald dan de drie deskundigen geschatte waarde, verminderd met 20 pCt." Dit laatste achtte men hoogst bezwarend voor de geldmarkt, vooral nadat de waardering door deskundige scheidsmannen op de beschreven wijze heeft plaats gehad.

15. In verband met de bepaling, dat na afloop van den termijn 99 jaren, voor de concessie bepaald, of zooveel vroeger als het kapitaal der vennootschap geheel zal afgelost zijn, de wegen met het materieel alles wat tot een ander behoort aan den Staat vervallen, kon men zich geene juiste rekenschap geven van de wijze, waarop dat doel worden bereikt. Men vroegde mitsdien:

10. In welke verhouding het jaarlijksch bedrag der rentegarantie tot de vennootschap voor te schieten, door deze tot aflossing van schuld tot het betalen van rente zal worden besteed; met andere woorden: veel van dat geld voor aflossing, hoeveel voor rentebetaling zal worden bestemd;

20. of in de artikelen 94 en 96 van de concessie voor de Noord-Zuiderspoorwegen een genoegezam middel voor den Staat gelegen te zorgen dat met de aflossing van het kapitaal der vennootschap, de Staat blijkbaar zoo groot belang heeft, geregeld voortgegaan worden.

MEMORIE VAN BEANTWOORDING.

1. De taak van de Eerste Kamer wordt in den aanvang van den verslag, wat de behandeling van het tegenwoordig wets-ontwerp aangaat, moeilijk genoemd, omdat de zaak der spoorwegen thans voor de maal aan hare opzettelijke overweging wordt onderworpen, terwijl deze tak der Vertegenwoordiging in de gelegenheid is geweest, te dachten te wisselen over de hoofdpunten, die in deze belangrijke aangelegenheid tot velerhande beschouwingen en bedenkingen aanleiding geven.

De Kamer schijnt die moeilijkheid niet te vinden in de overder vraag, of de verdere aanleg van spoorwegen hier te lande noodig is. Immers uit den inhoud van het Verslag is op te maken de meerderheid der Kamer in het algemeen gevoelen deelt, dat de uitbreiding noodzakelijk of hoogst wenschelijk is.

De moeilijkheid kan dus, naar het schijnt, alleen gevonden worden in de overweging, of de bij het voorstel van wet bedoelde lijnen volkomen van den Staat niet te boven gaat. Dan zij echter de bescheiden geoorloofd, of niet juist ten gevolge van die gedachtenwisseling hoofdpunten met den anderen tak der Vertegenwoordiging de Eerste Kamer minder moeilijk is. In de tot nu toe gewisselde en gehouden beraadelingen is toch de zaak zoodanig toegelicht, dat de wetsvoordragt nauwelijks iets nieuws te zeggen blijft.

Ongerekend enkele bepaalde vragen, die volgens het tegenwoordig verslag aan de Regering worden gerigt, worden daarin dan ook geene opmerkingen of bedenkingen aangetroffen, die niet bij de andere Kamer gewisselde stukken zijn beantwoord of opgelost. Het zal het Verslag op den voet worden gevolgd, voor zooveel verwijzing naar het antwoord op gelijke vraagpunten aan de andere Kamer gegeven.

Ten slotte dezer zinsnade van het Verslag wordt gezegd, dat de ring reeds een- en andermaal in deze zaak als door de Vertegenwoordiging uitgemaakt zou hebben voorgesteld datgene, waarover de Kamer zich nog nimmer had uitgelaten. Indien gezegen van dien aard de met de Tweede Kamer gewisselde stukken mogten voorkomen, dan daarbij niet anders bedoeld zijn dan het gevoelen door die Kamer gegeven.

2. Twee punten worden bij deze zinsnade van het Verslag vooreerst dat de Raad van State over het tegenwoordig wets-ontwerp is gehoord, en ten andere dat de beide vroeger aangeboden wets-ontwerpen betreffende de Noord- en Zuiderspoorwegen in werp zijn opgenomen.

Wat het eerste betreft zij opgemerkt, dat het niet op nieuw van den Raad van State heeft plaats gehad in overeenstemming sedert eene reeks van jaren gevolgd gebruik. Wanneer een wetsontwerp bij de Tweede Kamer in behandeling is en daarin veranderingen gebragt, wordt de Raad van State daarvoor in den regel nooit gehoord. Nu heeft men hier te doen met een reeds behandeld wets-ontwerp ter bekrachtiging van eenige artikelen der verleende concessie der Noorderspoorwegen, waarop de Raad van State is gehoord, en het wets-ontwerp is aangevuld met eene bepaling ter bekrachtiging van eenige artikelen der concessie voor de Zuiderspoorwegen, waarop de Raad van State is gehoord geweest. Er heeft hier dus, met betrekking tot de Noorderspoorwegen, niets anders plaats gehad dan hetgeen van elke andere voordragt van wet dagelijks gebeurt.

Wat het tweede punt aangaat, zijn de redenen, waarom de wetsontwerpen aangeboden wets-ontwerpen in één ontwerp zijn bijeen gebracht, de behandeling der zaak in de Tweede Kamer door de blootgelegd. Het zij geoorloofd daarnaar te verwijzen. Het Verslag gezegd, dat thans de door de Tweede Kamer genomen wets-ontwerpen en tegen het andere wets-artikel te stemmen, aan de Kamer ontbreekt. Dit valt niet te ontkennen. Doch in dit opzicht ontwerp van wet gelijk met alle andere voorstellen die aan de Kamer der Staten-Generaal, hetzij onveranderd, hetzij gewijzigd toegezonden, en waarvoor zij ingevolge de bepaling der Grondwet pligt is te stemmen zoodanig als zij door de Tweede Kamer worden genomen.

3. De vraag, in al de afdelingen opzettelijk overwogen, en leggen van spoorwegen hier te lande noodzakelijk is te achten, volgens deze zinsnade van het Verslag tot vele en uiteenlopende beschouwingen geleid.

De Regering, het laat zich licht gissen, is het volkomen meeneens, welke die vraag toestemmend hebben beantwoord, en voor ons binnenlandsch en internationaal verkeer onmisbaar. Aan hen, welke op de noodzakelijkheid, zelfs op de wenschelijkheid dien aanleg wilden hebben afgedongen, en beweerden, dat de afsteking behoefte aan meerdere spoorwegen bestond, zich reeds aanvragen om concessie tot den aanleg zouden hebben verzoeken, en die aanleg al voor lang zou zijn tot stand gebragt, kan het antwoord, dat het sedert meer dan 15 jaren niet aan aanvragen om concessie, noch aan verleende en aanvaarde concessies heeft ontbrekend, dat indien ver de meeste zonder gevolg zijn gebleven, daarvan worden afgeleid, dat er geene behoefte aan dit verzoeken lande aanwezig was. Eene lange lijst dier verleende concessies men opgeteekend in de Memorie van Beantwoording, van den 1859, op het Verslag der Commissie van Rapporteurs van de Kamer der Staten-Generaal over het wets-ontwerp ter bekrachtiging eenige artikelen der concessie van den Noorderspoorweg, blijkbaar.

4. Volgens deze zinsnade van het Verslag was men omtrent dooel, dat men zich bij de rigting, aan de verschillende spoorwegen, moest voorstellen, bijna algemeen van gevoelen, dat den handel bruikbaar verbinding van onze zeehavens met hetgeen te gelijk met eene genoegezame bevordering van het binnenlandsch verkeer beoogd moest worden. Die beide belangen zijn niet gescheiden. Voor het binnenlandsch verkeer is het wenschelijk dat de belangrijke gemeenten, als mogelijk is, aan de lijn worden gebragt, het internationaal verkeer daarentegen zouden lijnen, in de eerste rigting van onze zeehavens naar het buitenland loopende, worden. Is dit laatste voor den handel van belang, het eerste is het oog worden verloren. Niet alleen brengt het binnenlandsch verkeer in het algemeen het meest op, maar, wanneer eene lijn lijke ondersteuning uit 's lands kas wordt verleend, dan mag in het Verslag door hen, die aan het binnenlandsch verkeer internationale de voorkeur wilden toegekend, blijkbaar de verschillende deelen van het land zooveel mogelijk in de vermindering te doen deelen. Nu is bij het bepalen der rigtingen, die twee tegenstrijdige belangen zoo goed mogelijk te worden sprake gebragt, of men aan staatspoorwegen dan wel aan staatspoorwegen de voorkeur moet geven. Terwijl verscheidene

dat deze vraag, als naar hun inzien van meer theoretischen aard, bij het onderzoek dezer voordragt geen beantwoording scheen te vereischen, werd daartegen aangevoerd dat, bijaldien de voordragt door de Kamer niet werd aangenomen, het dan voor de Regering van veel belang kon zijn te weten hoe de leden der Eerste Kamer omtrent dit punt gestemd zijn. Dit doel schijnt echter, wanneer men den verderen inhoud van dit gedeelte van het Verslag raadpleegt, niet bereikt. Het blijkt alleen dat de vraag, gelijk die gesteld scheen, tot vele en zeer uiteenlopende gevoelen heeft geleid. Doch dit daargelaten zij het geoorloofd te verwijzen naar hetgeen, bij de behandeling der zaak met de Tweede Kamer, tegen het aanleggen van staatspoorwegen door de Regering is aangevoerd. Mogt het wetsontwerp onverhoopt den bijval der Eerste Kamer niet erlangen, dan zal behooren te worden overwogen op welke wijze het spoedigst en het best tot bevrediging van het algemeen verlangen naar den aanleg van spoorwegen is te geraken.

De vrees van verscheidene leden, dat de aanneming van het wetsontwerp zou leiden tot den aanleg van vermoede staatspoorwegen, mag, naar het schijnt, ongegrond worden genoemd. De Regering zal op den aanleg en de exploitatie van de voorgestelde spoorwegen toezigt hebben, zij zal er meer toezigt op hebben dan op niet gesubsidieerde wegen; maar de concessiearissen zullen toch in hun beheer volkomen vrij zijn.

6. Met betrekking tot het aantal en de rigting van de voorgedragen lijnen in het algemeen hebben zeer vele leden bezwaren doen gelden. Aan de eene zijde oeffende het bezwaar der rentegarantie grooten invloed op de beoordeeling uit. Aangezien de last der garantie op den Staat drukte en door alle ingezetenen gedragen wordt, zou het billijk zijn dat zooveel mogelijk ook aan allen een gelijk aandeel in het voordeel der spoorwegen verzekerd werd en hijv. een geheel gewest, gelijk Noordholland, van die voordeelen niet ware uitgesloten. Aan de andere zijde had men gewenscht dat een meer beperkt stelsel van lijnen ware voorgedragen. Men meende dat daardoor beter zou zijn te gemoet gekomen aan het algemeen belang van het geheele vaderland, terwijl nu door te veel uitbreiding aan het gehele spoorwegnet te geven in eens te grooten lasten op den Staat werden gelegd en de uitsluiting van sommige deelen des lands van het voordeel, aan andere toegekend, dubbel onregvaardig werd.

Uitbreiding en inkrimping staan hier tegen elkander over. Bij de toelichting van de beide afzonderlijke wetsontwerpen voor de Noorder- zoowel als voor de Zuiderspoorwegen, die in de tegenwoordige wetsvoordragt, waarin die twee ontwerpen zijn vereenigd, zijn voorgegaan, zijn de redenen ontwikkeld, die tot de keuze der voorgestelde lijnen hebben geleid.

Na al hetgeen ter verdediging dier lijnen in de tot nu gewisselde stukken en gehouden beredschapsingen is aangevoerd, zal zeker eene nieuwe verdediging van die lijnen tegenover algemeene beschouwingen, gelijk die in deze paragraaf van het Verslag worden aangetroffen, niet worden gevorderd. Bij ontentenis van nieuwe argumenten, zou niets overblijven dan eene herhaling van hetgeen reeds vroeger is gezegd.

Hoewel van het belang eener spoorwegverbinding tusschen Amsterdam en het Nieuwe Diep overtuigd, heeft de Regering deze lijn in hare voorstellen niet opgenomen, eensdeels omdat niet in alle deelen des Rijks te gelijk de aanleg van spoorwegen, met ondersteuning uit 's Rijks kas, kan worden ondernomen; en anderdeels omdat, bij het bestaan eener gemeenschap tusschen Amsterdam en het Nieuwe Diep, het aanleggen van een spoorweg tusschen die gemeenten uitstel scheen te kunnen lijden.

Wat het internationaal verkeer door de voorgedragen lijnen niet zou zijn verkeer, zoo als door eenige leden wordt beweerd, kan in geen deele worden toegegeven. Er schijnt intengedeel van de voorgestelde lijnen te mogen gezegd worden, dat daarin de twee tegenstrijdige belangen van binnenlandsch en internationaal verkeer zoo goed mogelijk zijn vereenigd.

Tegen de verleende voorkeur aan de concessiearissen tot het leggen en exploiteren van spoorwegen van Leeuwarden over Heerenveen naar Meppel, van Groningen naar de Hannoversche grenzen, van Tilburg naar Terhouth en van Eindhoven naar de Belgische grenzen zijn door onderscheiden leden bedenkingen geopperd. Zij gaven hunne vrees te kennen, dat nimmer ondernemers daardoor teruggehouden zullen worden om voor die lijnen concessie te vragen, zoodat die voorkeur aldus aan het tot stand komen dezer wegen duurzaam in den weg zou kunnen staan. Die vrees zal blijken niet gegrond te zijn, wanneer wordt gelet op hetgeen in de betrokken artikelen der concessie staat geschreven: "Wanneer door anderen concessie tot het aanleggen en exploiteren van die wegen, geheel of gedeeltelijk, wordt gevraagd, stelt de Minister van Binnenlandsche Zaken, onder mededeeling der voorwaarden, eenen termijn, binnen welken de concessiearissen zich moeten verklaren, of zij van de voorkeur gebruik willen maken of niet. Laten zij dien termijn zonder het geven van antwoord verlopen, dan is de voorkeur voor die wegen, waarvoor concessie gevraagd wordt, vervallen." Zijn er dus nimmer ondernemers, die voor die lijnen concessie willen vragen, de verleende voorkeur behoef hen daarvan niet terug te houden. Zij zullen slechts hebben af te wachten den tijd die noodig is om de concessiearissen in de gelegenheid te stellen, zich over de aanvaarding der concessie op de door den Minister van Binnenlandsche Zaken gestelde voorwaarden te verklaren, welke voorwaarden hun zullen worden voorgelegd indien de concessiearissen niet bereid worden gevonden het werk uit te voeren. Wanneer zich de ondernemingszucht zoo openbaart zal, hetzij door middel van de bestaande onderneming, hetzij door eene andere, het werk kunnen worden tot stand gebracht.

7. In deze zinsnede van het Verslag worden de bedenkingen medegegeven, waartoe de concessie van den Noorderspoorweg aanleiding heeft gegeven. Volgens sommige leden had de aansluiting van dien weg aan den Zuiderspoorweg in het midden des lands, te Utrecht, moeten zijn bepaald. Vele andere achten de verbinding met het buitenland ontoereikend, de belangen van Friesland waren daarbij voorbijgezien, Groningen bepaald van het buitenland afgesneden en aan den zoo luide uitgedrukten wensch eener verbinding van Groningen met Leer of Assendorp was geen gevolg gegeven.

De aansluiting van den Noorder- aan den Zuiderspoorweg, in het midden des lands, te Utrecht.

Bestond de Rhijnspoorweg niet, moesten de IJsselsteden niet onderling en met Arnhem worden verbonden, was het slechts te doen om eene kortere verbindinglijn van de groote Hollandsche koopsteden met Duitschland en de Noordelijke provincien, dan zou het punt Utrecht in aanmerking kunnen komen. Thans kan dit, naar het inzien der Regering, het geval niet zijn. Het zij geoorloofd te verwijzen naar hetgeen ter toelichting van de verdediging dezer zinsnede is vervat in de Memorie van Antwoord op de verlagen der Tweede Kamer, van den 22sten April 1859 en van den 28sten October van dat jaar.

De belangen van Friesland voorbijgezien.

Het schijnt dat het inzicht juist is van die leden der Kamer, die volgens de onderwerpelijke zinsnede van het Verslag hebben opgemerkt, dat de weg van Groningen naar Meppel voor het personenvervoer belangrijker geacht moet worden dan die van Leeuwarden naar Meppel, en dat de lijn van Groningen door Drenthe en de IJsselsteden dit vervoer meer bevordert dan een weg dwars door Overijssel en door de Veluwe geleid. Dat de belangen van Friesland bij de keuze dier lijn zijn voorbijgezien kan niet worden toegegeven. Harlingen, Leeuwarden en Groningen worden regstreeks verbonden. Komt later eene verbinding van Groningen met Leer of Papeburg tot stand en wierd die lijn met Bremen en Hamburg verbonden, dan zouden Harlingen en Leeuwarden in die rigting den kortst mogelijken weg naar de Noord-Duitsche spoorwegen verkrijgen. Wordt de lijn van Meppel op Groningen aangelegd, dan zal, wanneer daaraan voor de haven van Harlingen behoefte ontstaat, de lijn van Leeuwarden naar Meppel zeker volgen. Wanneer men let op de groote uitbreiding die binnen de twintig laatste jaren aan het net van spoorwegen in de ons omgevende landen gegeven is, dan valt het redelijkerwijze niet te betwijfelen, dat het in Nederland niet blijven zal bij de wegen, die volgens deze voordragt thans zullen worden gemaakt.

De redenen die er toe geleid hebben, de directe verbinding van Groningen langs Assen naar Meppel, niettegenstaande hetgeen in het voorbeeld van een weg hetzij over Beesterzwaag, hetzij over Heerenveen is aangevoerd, niet te verlaten, vindt men onstandig ontwikkeld in de hiervoor reeds vermelde Memorie van Antwoord van 22 April 1859, bladz. 6.

Groningen bepaald van het buitenland afgesneden en aan den zoo luide uitgedrukten wensch eener verbinding met Leer of Assendorp geen gevolg gegeven.

Groningen wordt, hoewel langs een omweg, met Duitschland over Rheine verbonden. Zoo lang de lijn van Groningen naar Leer of Papeburg niet verder dan de Hannoversche Westbaan werd doorgetrokken, zou zij alleen het voordeel hebben der locale verbinding met Groningen, Leeuwarden en Harlingen, en zou zij de kwinde Hannoversche Westbaan voeden ten koste van den Nederlandschen spoorweg van Groningen over Zutphen naar Rheine, zonder dat de tijdwinst, door de reis langs de Hannoversche lijn te verkrijgen, van eenig noemenswaardig belang kan zijn.

Hoewel dus geenszins het nut der verbinding van Groningen met de Hannoversche spoorbanen over Leer of Assendorp is te ontkennen, zou dit voor alomt groot zijn, dan sommigen meenen.

In het Verslag van de Commissie van Rapporteurs der Tweede Kamer van den 15den October 1859 werd, onder andere gevraagd, of de Regering sedert de laatste behandeling van dit punt iets naders vernomen had omtrent het verlenen van concessie voor eene lijn van Oldenburg naar Groningen, en of zich bij voortdurende neiging bij de Hannoversche regering zou onderstellen om, indien de lijn Harlingen-Groningen de gransen bepalende, de aansluiting met Leer of Assendorp te doen plaats hebben.

Op de eerste vraag (zie de Memorie van den 26sten October 1859, blz. 7) werd ontkennend geantwoord. Sedert is vernomen dat de handel van Bremen wel het verlangen heeft te kunnen gegeven dat spoedig een spoorweg van daar naar Oldenburg mogt worden aangelegd, doch dat aan een gunstigen uitlag van zoodanige onderneming werd getwijfeld, en dat, welk gevolg daaraan eventueel mogt worden gegeven, er weinig uitzigt scheen te bestaan, dat van de zijde van de Hannoversche regering gelden voor de verlenging van de lijn op Hannoversch gebied van Oldenburg tot Leer zouden worden toegestaan. In dat geval zou zich de medewerking van Hannover bepalen tot de aansluiting en doortrekking van de Westbaan tot de Nederlandsche grenzen en zou dus, ten minste aanvankelijk, de verbinding met Bremen en Hamburg en de daarmede in verband staande Noord-Duitsche banen worden gemist, en alleen worden verkregen eene verbinding met Rheine langs de Westbaan, die men evenzeer en zonder noemenswaardig tijdsverlies over Zutphen erlangt.

Ten slotte is gevraagd, vooreerst waarom aan de Staten van Groningen geen antwoord is gegeven op hunne ruim voor drie jaren gedane aanvraag om concessie tot den aanleg van eenen spoorweg van Groningen over Winschoten naar Assendorp.

Die aanvraag, welke onder datering van den 24sten Julij 1857 is gedaan en aanleiding gaf tot vernieuwing der briefwisseling met Hannover over de aansluiting en de verdere doortrekking tot de Westbaan, werd aanvankelijk voor geen inwilliging vatbaar geacht, omdat, mogt er van die lijn bij de toen aan te bieden wetsvoordragt sprake zijn, het verlenen van eene concessie voor al de lijnen in het noorden des lands boven het geven van partiele concessies te verkiezen scheen. Eene beantwoording der aanvraag werd intusschen hangende de overweging over de keuze der lijnen onnoodig geacht. Zij werd vervolgens overbodig toen in de wetsvoordragt, welke bij Koninklijke boodschap van den 11den October 1858 aan de Tweede Kamer werd ingezonden, de lijn Groningen-Leer niet was begrepen.

Ten andere is gevraagd, of de concessiearissen voor de lijn Utrecht-Amersfoort-Zwolle het voorbehoud hebben gemaakt dat zij zich, wanneer de onderwerpelijke wetsvoordragt niet mogt worden aangenomen, aan de hun verleende concessie konden onttrekken. Op deze vraag is het antwoord ontkennend.

8. Bij het onderzoek betreffende den Zuiderspoorweg konden, zoo als in deze zinsnede van het Verslag gezegd wordt, vele leden hunne goedkeuring niet geven aan de ter-zijde-stelling in deze concessie van de belangen van Noordholland en Utrecht. Zij waren van oordeel, dat Amsterdam en 's Hertogenbosch daardoor schade zullen lijden. Het voordeel van een gedeelte van Zuid-Holland en Noordbrabant kon, naar het gevoelen dier leden, niet opwegen tegen het nadeel dat aan Amsterdam, Utrecht en 's Hertogenbosch wordt toegebracht. Men achtte het onstaatkundig, aldus nauwer tusschen groote handelsplaatsen op te wikkelen, en meende, dat de hoofdbelangen van Noord- en Zuidholland veel meer bevorderd zouden zijn geworden door eene aansluiting van de Noorder- aan de Zuiderlijn in het midden des lands, hetzij te Utrecht over Kulenburg, hetzij te Maarsbergen over Amerongen.

Wanneer het moet worden toegeschreven dat geen spoorweg tusschen Amsterdam en het Nieuwe Diep, voor zoover men dit ter-zijde-stelling van Noordholland mogt heeten, in deze voordragt werd opgenomen, is hiervoren bij de behandeling van § 6 opgegeven. Waarom Utrecht, hier eene handelsplaats genoemd, niet als punt van aansluiting van de Noorder- aan de Zuiderlijn is gekozen, is bij de voorgesagde paragraaf nader toegeelicht. Waarom de weg niet over Kulenburg of Maarsbergen wordt genomen, vindt zijn grond in de keuze der rivierovergangen.

In de Memorie van Beantwoording van de Regering aan de Tweede Kamer, van den 8sten September 1859, is op bladz. 2 in het breede vermeld, dat het vorige Kabinet voornemens was aanvankelijk slechts één rivierovergang met bruggen in aanmerking te brengen, namelijk van Maarsbergen langs Tiel naar 's Hertogenbosch; dat echter daarvan is afgezien, omdat het raadzaamer scheen twee rivierovergangen, de eene in de rigting van Arnhem op Nijmegen en de andere in de rigting van Rotterdam en Dordrecht tot over den Moerdijk, aan te nemen. Ten einde niet in herhaling te vervallen, wordt met opzigt tot dit punt naar den inhoud van dat antwoord, bladz. 2 en volgg., verwezen.

Welke bezwaren er tegen de rivierovergangen in de rigting van Utrecht-Kulenburg-'s Hertogenbosch, naar het gevoelen der Regering, aanwezig zijn, is in het jongste antwoord aan de Tweede Kamer, van den 26sten October 1859, nadat die lijn aldaar meer bepaald ter sprake was gebracht, insgelijks in het breede ontwikkeld. Het zij vergund, aangezien geene nieuwe argumenten in het voordeel dier lijn in dit gedeelte van het Verslag worden aangetroffen, ook naar bladz. 8 en volgg., van dat antwoord te verwijzen.

Dat de hoofdbelangen van Noord- en Zuidholland bij het aannemen van de voordragt zouden worden gekrenkt, Amsterdam vooral zou worden benadeeld, het kan thans evenmin als in de met de Tweede Kamer gewisselde stukken worden toegegeven. De Regering kan zich veleer vereenigen met het gevoelen dier leden, die, volgens het slot van de onderwerpelijke zinsnede van het Verslag, de grieven, die ten behoeve van Amsterdam geopperd worden, niet vrijspreken van overdrijving, en erkennen, dat, hoewel Rotterdam in het spoorwegverband met Noordbrabant en België voorrechten boven Amsterdam zal genieten, door de lijn over Arnhem en Nijmegen derwaarts voor Amsterdam ook een weg zal geopend worden; dat daarenboven het verschil in den afstand voor de beide groote handelsteden van geene groote beteekenis is; dat, bij afwijking van het bestaande plan, Dordrecht geheel afgezonderd zou blijven liggen en de gemeenschap met Zeeland onvolkomen zou zijn.

9. Door de voorstanders eener aansluiting van de Noorder- en Zuiderspoorwegen in het midden des lands wordt beweerd dat het maken van overgangen der rivieren op twee plaatsen, aan de oost- en aan de westzijde des lands, geenszins noodzakelijk te achten is, en dat eene centrale aansluiting zich ook daardoor aanbeveelt, dat men langs dien weg met ééne overbrugging der rivieren kan volstaan. Zij gaven daaraan de voorkeur, dewijl het overgaan te Arnhem en te Nijmegen met het oog op ijsverstoppen en inundaties oneindig gevaarlijker scheen te zijn dan te Kulenburg, hetgeen, huns inziens, uit eene ondervinding van vele jaren is gebleken; daardoor zouden dan tevens de moeilijkheden worden ontgaan, die zich ten aanzien eener overbrugging van het Hollandsch Diep tusschen Willemsdorp en Moerdijk, waarvan de kosten bijna niet te berekenen zouden zijn, zullen voordoen.

Bij het ontwerpen van een algemeen spoorwegstelsel voor Nederland is zeker eene der moeilijkste en gewichtigste vragen de overbrugging der hoofdrijvers. Het was dan ook eerst na zeer rijk beraad dat twee overgangslinien in het aangeboden spoorwegplan werden opgenomen. Welke bedenkingen ook tegen dit plan kunnen in het midden gebracht worden, geene behoorlijke verbinding der noordelijke en zuidelijke deelen van het Rijk schijnt te kunnen worden verkregen, zonder tot den aanleg van twee overgangen te besluiten. Dat het aannemen van eene centrale lijn het voordeel zou hebben dat men de rivieren slechts eenmaal, en niet te Nijmegen en te Arnhem zou behoeven over te gaan, wordt toegeestemd. Maar er kan niet worden toegegeven, dat die overgangen te Arnhem en te Nijmegen, met het oog op ijsverstoppen en inundaties, oneindig gevaarlijker zouden zijn dan die te Kulenburg. In de gewisselde stukken met de Tweede Kamer is dit punt zeer breedvoerig behandeld, en ook na al hetgeen daartegen later werd ingebragt, moet de Regering bij haar gevoelen blijven, dat de gevaarlijkste lijn die is, waarbij de Noorder-Lekdijk bovendams wordt bedreigd. Eene doorbraak toch van dien dijk kan 220,000 bunders land, waarvoor groote en diepe droogmakerijen, en vele steden in de provincien Utrecht, Noord- en Zuid-Holland in gevaar brengen. Daarbij komt nog, dat de Lekdijken, hoeveel verbeteringen zij ook hebben ondergaan, bij de door de Regering geraadpleegde deskundigen bij voortdurende eenige vrees voor hun waterkeerend vermogen blijven inboezemen.

Het bezwaar van den overgang over het Hollandsch Diep is geenszins ligt te tellen. Intusschen zijn er geene redenen om terug te komen van de meening, dat de aldaar te leggen brug met behoorlijke afmetingen voor ongeveer acht miljoenen gulden kan worden gebouwd.

Breed zijn door onderscheidene leden de gevaren uitgemeten, bij ijsgang te duchten van de bruggen, over onze hoofdrijvers te leggen. De gevoelens omtrent die gevaren zijn niet eenparig; vele leden zagen daarin wel groote bezwaren, doch meenden dat een bruikbaar spoorwegstelsel zonder dit middel voor ons vaderland niet is te verkrijgen. Dit is ook de meening der Regering. Zij heeft zich wel de bezwaren aan de rivierovergangen verbonden niet licht voorgesteld, maar meent dat door het nemen van gepaste voorzorgmaatregelen zoo niet geheel, dan toch groote deelen aan die bezwaren kan worden te gemoet gekomen. Blijft er dan nog eenig gevaar bestaan, men mag aannemen dat het zeer gering te achten is; wiskunstige zekerheid kan hieromtrent niet wel worden verkregen.

Ten aanzien van den overgang bij den Moerdijk is gevraagd, of het niet veel aannemelijker ware, dien door middel van een stoomvlot te bewerkstelligen. Dit middel zou zeer goed aan den Moerdijk toe te passen zijn op gelijke of soortgelijke bestond dan ook daartoe het voornemen. Later is evenwel begrepen dat geene behoorlijke verbinding der noordelijke en zuidelijke spoorwegen in deze rigting ware verkregen, zoo zij van eene brug verstoeken bleef. Zowel voor de reizigers als voor de vrachtoederen is het een zeer groot ongerief wanneer men aan den eenen over de rivier van den spoorweg op stoomboot of stoomvlot moet overgaan, om die aan den anderen over, na een overtocht van 15 of 20 minuten, wederom te verlaten; bij ijsgang kon dat ongerief groot zijn. Daarom is bij nadere overweging besloten, al dadelijk tot den aanleg van de brug over te gaan, en niet eerst eene kostbare inrigting te stichten, die weldra zou kunnen aan de behoeven van den tijd niet te voldoen en daarom al spoedig door eene brug zou moeten vervangen worden.

Eene inrigting als te Ruhrort is kostbaarder dan schijnt ondersteld te worden. De kosten hebben daár bedragen (1):

twee heftorens.....	f 176,750
twee beweegbare bruggen.....	17,675
twee stoomtuigen.....	56,560
twee stoomtuiggebouwen.....	42,420
twee havens.....	1,634,938
een stoomschip.....	132,563

Alzoo te zamen..... f 2,060,906

Aan het denkbeeld om de gelden, voor de brug aan den Moerdijk bestemd, te gebruiken voor het maken van eene lijn over Kulenburg, zou niet wel gevolg kunnen gegeven worden, al mogt het beschikbare geld daartoe toereikende zijn, hetgeen geenszins het geval is. Evenzeer toch als thans het maken van twee rivierovergangen raadzaam is te achten, ware het gelijktijdig aanleggen van drie overgangen raadzaam. Daardoor zou aan de gemeenschap te water meer ongerief worden veroorzaakt dan in het belang van de behoorlijke gemeenschap te land noodig is.

Eindelijk waren er nog verschillende leden, die het maken der bruggen niet aan de particuliere nijverheid wilden toevertrouwd hebben, maar door den Staat wenschten te zien geschieden. Voor de publieke veiligheid zou zoo doende, naar het inzicht dier leden, beter kunnen worden gewaakt. — Met de andere leden, die dit gevoelen hebben weersproken, is de Regering het eens, dat voor deze werken eene voldoende zekerheid kan gelegen zijn in het toezigt dat van rijkswege daarop zal worden uitgeoefend. Bovendien mag niet onopgemerkt blijven, dat eene vermindering van uitvoering der werken tusschen den Staat en de particuliere nijverheid tot vele verwickelingen kan aanleiding geven en groote moeilijkheden zou ten gevolge kunnen hebben. Zoo bijv. de brug, die van staatswege zou worden gebouwd, niet in tijds gereed was, zouden ligt de ondernemers van den spoorweg dien ten gevolge aanspraak op schadevergoeding maken en winstderving doen gelden. Het is bovendien raadzaam, dat het geheele werk door ééne hand worde tan uitvoer gelegd.

10. Dat het aantal lijnen voor den Zuiderspoorweg veel te groot is kan niet worden toegestemd. Zal eene behoorlijke verbinding worden verkregen, dan schijnt geene der voorgestelde lijnen te kunnen worden gemist. Zoo voor andere provincien niet meer lijnen zijn voorgedragen, het is een gevolg der overtuiging, dat men niet te veel in eens mag ondernemen, en dat door het gedane voorstel de grens bereikt is van hetgeen thans schijnt te kunnen worden ondernomen.

Men heeft gewezen, als bewijs van te groote weelde, op de twee aansluitingen met Duitschland, te Venlo en te Roermond. Reeds is in de stukken, gewisseld met de Tweede Kamer, aangehouden dat het doel, dat men zich met elke dier aansluitingen voorstelt te bereiken, niet hetzelfde is. De lijn Venlo-Vierssen moet strekken tot verbinding der Noord-Brabantsche en vooral van de Zeeuwsche lijn te Ruhrort met de spoorwegen in Noord-Duitschland, en met die welke te Dusseldorp te zamen komen. Daarentegen heeft de verbinding van Roermond met de meer zuidelijke spoorwegen de strekking om over Erkelens naar Duren te worden verlengd en aldaar de uit het zuiden komende spoorweglijn te ontmoeten, terwijl tevens eene meer directe verbinding met het zoo nijvere Eifeldal zou zijn verkregen.

Men heeft ook gewezen op de beide wegen van Nijmegen naar Venlo en van Grave naar Nijmegen, en beweerd dat de eerstgenoemde gemist kon worden; omtrent welke lijn door andere leden werd aangemerkt dat zij op den regter Maasoever door eene barre strek zal loopen en beter te plaatsen ware op den linker rivieroever.

De lijn van Nijmegen naar Venlo mag echter beschouwd worden als de natuurlijke doortrekking van de lijn, die van Groningen te Arnhem en te Nijmegen komt. Die lijn zal Amsterdam aan de eene zijde en de Noordelijke provincien aan de andere zijde in de kortste rigting in gemeenschap brengen met Maastricht, en van daar over Luik met de Fransche spoorwegen. Die lijn loopt wel door eene weinig bevolkte strek, maar daar staat tegenover dat de kosten van aanleg ook gering zullen zijn. Wilde men den weg langs den linker-oever der Maas aanleggen, het zou te bezien staan, of de meerdere onkosten en de omweg zouden opgewogen worden door de meerdere opbrengst, die de weg in eens meer bevolkte landstreek voor de onderneming zou beloven.

Omtrent de lijn van Nijmegen over Grave naar 's Hertogenbosch kan opgemerkt worden, dat ook deze is te beschouwen als de eigenaardige en natuurlijke verlenging van den weg, die uit het noorden komt. Voor de bewoners toch van de noordelijke provincien is de weg van Arnhem over Nijmegen naar 's Hertogenbosch de kortste weg om te 's Hertogenbosch en te Tilburg te komen.

Ook de lijn van Tilburg over Eindhoven naar Helmond en Venlo werd door een aantal leden niet goedgekeurd. Naar het gevoelen dier leden zou eene regstreeksche verbinding met Roermond meer bevoorliefd zijn geweest voor het internationaal verkeer, daar men aldus te gelijk een dadelijk verband met Gladbach en met Keulen had verkregen en het binnenlandsch verkeer daarbij geene schade zou hebben geleden.

Zoo als hierboven reeds werd opgemerkt, is de verbinding van den Noordbrabantschen en vooral van den Zeeuwschen spoorweg met de spoorwegen in het noorden van Duitschland en met Dusseldorp gezocht in de lijn Venlo-Vierssen, waardoor de rigting op Venlo zich aanpreept. Dit is ook gedaan, dewijl de belangen van 's Rijks defensie beter worden behartigd door een rivierovergang te Venlo dan door een te Roermond. Buitendien kon eene aansluiting met de noordelijke spoorwegen in Duitschland door eene lijn van Tilburg op Roermond en Gladbach minder goed bereikt worden, daar die twee plaatsen daartoe te zuidelijk zijn gelegen.

Evenzo bleek 's Hertogenbosch te noordelijk te liggen om in de directe verbindinglijn naar Noord-Duitschland, bij Ruhrort, te worden opgenomen. Dit scheen ook niet meer noodzakelijk, indien 's Hertogenbosch werd opgenomen in de lijn, die van Tilburg naar Nijmegen en Arnhem zal loopen. Dat Tilburg daardoor meer centraalpunt wordt, zoo als in het Verslag wordt opgemerkt, kan niet worden ontkend. Maar daaruit volgt geenszins, zoo als beweerd wordt, dat 's Hertogenbosch zou worden afgesloten van die deelen van Noord-Brabant, waarmede het zoovele handelsbetrekkingen heeft; alleen zal men het nadeel van eenen minderen of meerderen omweg ondervinden, en zulke omwegen geven op spoorwegen geene aanleiding tot groot ongerief.

De leden, die de zoo even besproken bedenking hebben geopperd, gaven te kennen, dat in elk geval, wanneer de zaak zou moet worden, dan de lijn van Tilburg naar 's Hertogenbosch te gelijk aangelegd en in exploitatie zal gebragt moeten worden met die van Breda naar Tilburg. De Regering is overtuigd dat dit geheel ligt zoowel in het belang van 's Hertogenbosch, als in dat van de spoorwegondernemingen. Zij houdt zich dan ook overtuigd dat aan het hieromtrent uitgedrukt verlangen zal voldaan worden.

11. De Zeeuwsche spoorweglijn werd door sommige leden sterk aangeprezen. Met dat gevoelen wordt gaarne ingestemd. Geenszins aanneemelijk schijnt de meening der leden, die den aanleg dier lijn thans ontijdig noemen, en beweren, dat de daarvan te verwachten opbrengst met de hooge uitgaven in geen geoegzaam verband zou staan; dat alleen Zuidbeveland en Walcheren zouden worden gebaat; dat Vlissingen bezwaarlijk tot eene groote handelsplaats zou zijn te verheffen; dat de Zeeuwsche spoorweg meer in het belang van Antwerpen dan van onzen eigen handel zou wezen.

Het is algemeen bekend met hoeveel aandrang in Zeeland de spoedige aanleg van deze spoorweglijn wordt voorgestaan, hoe die verbinding daár met eene eenparigheid wordt gewenscht, die wellicht elders voor geene zoo groote lijn bestaat. Hierin is grond te vinden voor de meening, dat die lijn de algemeene belangen van Zeeland allezins zal bevorderen, a zal zij niet alle eilanden aandoen en ook Staats-Vlaanderen niet in verbinding brengen. Wanneer een werk zoo aller wenschen bevredigt, kan het niet ontijdig genoemd worden; onzonderheid niet, als, zoals het geval is, niet meer te gelijk wordt ondernomen dan de krachten toelaten waarvoor men beschikken kan.

Dat de te verwachten opbrengst niet in evenredigheid zou staan met de groote kosten, voor den aanleg van den weg vereischt, is eene onderstelling waartegenover staat het gevoelen van velen, dat van de Zeeuwsche lijn eene zeer groote opbrengst is te verwachten. De ondervinding alleen kan hier beslissen. De Zeeuwsche lijn schijnt groepen, eene geheel nieuwe verbinding van het vasteland met de zoo algemeen en zoo gunstig bekende diepe haven van Vlissingen tot stand te brengen. Nieuwe bronnen van verkeer zullen hierdoor kunnen worden geopend, zonder dat het mogelijk zij vooraf te berekenen hoe mild die bronnen zullen vloeijen. Ofschoon die toekomst onzeker is, de beste verwachting schijnt van die lijn te mogen worden gekoesterd, niet alleen voor het direct verkeer van Vlissingen of Middelburg naar Noord-Brabant, Limburg en Duitschland, maar ook voor het verkeer met de groote Nederlandsche handelsplaatsen. Waar eigen handel op eenigzins groote schaal gedreven wordt, bestaat behoefte aan vele inrigtingen, die in Zeeland thans niet of slechts in geringe mate aanwezig zijn. Naar mate van toememende behoefte zullen zich die instellingen evenwel meer en meer in Zeeland ontwikkelen. Intusschen zijn die inrigtingen in de Hollandsche koopsteden voorhanden, en de handelsconnecties, die vooreerst in Zeeland zullen gemist worden, zullen in ruime mate in de Hollandsche koopsteden worden aangetroffen. Wanneer er dus vooreerst in ligt voor de zeeschepen om hunne ladingen te Vlissingen te lossen, dan zal, wanneer de gemeenschap met het binnenland goed is, verzekerd, het ligt gebeuren dat die ladingen naar de Hollandsche koopsteden worden overgebracht. Ook is het bekend hoe op Vlissingen meermalen werd gewezen als op eene haven bij uit-

(1) Zie Verhandelingen van het Koninklijk Instituut voor de Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten, 1859-1860, bladz. 18.

nemendheid geschikt als uitgangspunt van eene transatlantische zeevaart. De voordeelen, die deze voorhaven daardoor kan verkrijgen, zouden, wij moeten het erkennen, aan Antwerpen verzekerd zijn, en de Hollandse koopsteden daarvan verstoken zijn, zoo zij niet te gelijk in het bezit kwamen eener goede en regstreekse spoorwegverbinding met Vlissingen. Het is op deze overweging dat het gevoelen steunt, dat het ook voor de Hollandse havens van belang is, de dadelijke verbinding van Holland met Middelburg en Vlissingen zooveel mogelijk te bevorderen. Dat de Zeeuwsche spoorweg in den winter ook voor Antwerpen nuttig kan zijn, lijdt geen twijfel. Maar de ondernemers van het werk en de bij het transit betrokken Nederlandsche belangen zullen dan ook worden bevoordeeld. Bovendien zal dit voordeel der Belgische handelstad ruimschoots worden opgewogen door de bevordering der belangen van Zeeland en van de Hollandse koopsteden.

In drie afdeelingen is bepaald gevraagd, of de concessie, in der tijd verleend aan de Maatschappij tot indijking der op- en aanwassen in de Ooster-Schelde, al dan niet is ingestrokken.

Hierop kan worden geantwoord, dat, hoewel geen twijfel kan bestaan, of het regt der maatschappij op hare concessie moet als vervallen worden beschouwd, echter, daar het bij Koninklijke bodschap van den 17den Maart 1859 aangeboden wetsontwerp is afgestemd door de Tweede Kamer, waarschijnlijk de weg van regten zal moeten worden ingeslagen om deze zaak tot een einde te brengen.

12 en 13. Ook met het oog op hetgeen in § 3 van het Verslag is gezegd, schijnt het eer voor te mogen worden gehouden dat de stelling, in § 12 opgenomen: "de beschouwing van de financiële aangelegenheden oefent eenen overwegenden, ja beheerschenden invloed uit op die van het geheele onderwerp," alle betrekking heeft op de meening van vele leden, dat de offers, uit het wetsvoorstel voortvloeiende, al te zwaar geacht moeten worden, dat zij de krachten der schatkist te boven gaan. Dit toch mag wel als vaststaande worden aangemerkt dat, indien men in het geheel geene ondersteuning van staatswege wil verleenen voor den aanleg van spoorwegen, die aanleg nog langen tijd verschoven zal worden. Het hoofdpunt in beschouwing is: wil men spoorwegen? wil men ondersteuning van staatswege verleenen voor den aanleg daarvan? En worden deze vragen toestemmend beantwoord, dan komt de vraag voor, reeds op blz. 18 der Memorie van Beantwoording, van 26 October 1859, gedaan, of men de verlangde zaak den noodzakelijken prijs waardig keurt.

De eerste vraag is dus, of de voorgedragen opofferingen de krachten der schatkist te boven gaan. Dat de omvang en het gewigt dier opofferingen door de Regering nooit in de schaduw gesteld of te licht geteld zijn, daarvan levert de geheele behandeling der zaak menigvuldige en herhaalde bewijzen op. Maar dat zij te zwaar zouden zijn, dat zij de financiële kracht te boven gaan, mag niet worden toegegeven.

In de eerste plaats komen in aanmerking de sommen voor subsidies en andere uitgaven, voor ééns te bestemden.

In § 12 van het Verslag worden daarbij al de uitgaven opgeteld, waarvan in den laatste tijd sprake is geweest. Op die optelling moet al dadelijk aangemerkt worden, dat daaronder veel wordt gebracht, waarvan wel gesproken is, doch waartoe nog geene bepaalde voordragt bij de Kamers aanhangig is; zelfs eene uitgave — het subsidie aan den Hollandischen spoorweg — waaraan de Tweede Kamer hare toestemming heeft geweigerd. Langs dien weg komt men in het Verslag tot een cijfer van f 72,720,000. Doch van de hulpmiddelen, waarover beschikt kan worden om die uitgaven te bestrijden, wordt niet gesproken, evenmin als van de omstandigheid, dat die uitgaven over eene vrij lange reeks van jaren verdeeld zouden moeten worden.

Gesteld echter, dat de gemaakte berekening juist ware, en dat die geheele som besteed moest worden, dan houde men in het oog, dat hetgeen benodigd is voor de twee eerste jaren, ruimschoots reeds nu in 's Rijks schatkist aanwezig is. Bij de indijking der begroeting van 1860 werd de som der beschikbare baten onder 31 December 1859 op 26 miljoen gesteld. Daarvan is sedert dien tijd 9½ miljoen tot buitengewone amortisatie bestemd. Er blijven dus 16½ miljoen geheel beschikbaar. En wanneer men, in eene rekening als deze, zelfs het ook vastigt op uitgaven, waarvoor nog niet eens door de Regering eene aanvraag is gedaan, dan brengt de billijkheid mede, dat men niet verzuime ook het oog te slaan op toekomstige baten, waansuit die uitgaven bestreden zullen kunnen worden. Bepaaldelijk komen dan in aanmerking de koloniale bijdragen voor 1860. Deze zijn, blijkens de Memorie van Toelichting tot de Wet op de Middelen, naar zeer matige prijzen der producten van de kolonien geraamd; zij laten dan echter nog eene vermoedelijke bate van ruim 10 miljoen over. Gesteld, dat daarvan een rond cijfer van 3 miljoen voor de gewone dienst van 1861 gevorderd zal worden, dan laat deze raming nog altijd eene bate over van 7 miljoen, waarop gerekend zal kunnen worden, wanneer van latere uitgaven, behalve die voor de spoorwegen, sprake zal zijn; inzonderheid, om de kosten der eventuele slavenemancipatie te bestrijden.

Wat de toekomst na de twee of drie eerstvolgende jaren betreft, zoo men uitgaan wil van de onderstelling, dat de financiële voorspoed nu op eens ophoudt, en dat de volgende dienstjaren hoegenaamd geene baten meer zullen opleveren, dan mag het beginsel niet voorbij gezien worden, hetwelk, zooval bij de heraadeling over de wet van 13 Augustus 1857 als bij die over de wet van 3 Juni 1858 is vooropgezet. De eerstgenoemde wet had ten doel de oprigting van een reservefonds van den aard, als waarvan thans wederom in § 12 van het verslag sprake is. Bij de laatste genoemde kwam men op dat denkbeeld terug. Als beweegreden daarvan werd uitdrukkelijk te kennen gegeven, dat het doel, hetwelk men zich door den aanleg van dat fonds voorstelde, even goed kon bereikt worden, wanneer men, zoo het noodig ware, in vervanging van de in te koop en schuld nieuwe schuld uitgaaf. Uitdrukkelijk werd meer dan eens te kennen gegeven, dat de bestemming, die aan voorhanden baten gegeven werd, in geenerlei opzigt te kort deed aan de voornemens der Regering, ten aanzien van de ondersteuning, ten behoeve van de spoorwegen en andere groote werken te geven.

In de verslagen van de afdeelingen van beide Kamers der Staten-Generaal zijn die verklaringen der Regering niet tegengesproken, of zelfs ongunstig beoordeeld. Evenmin zijn zij bij de discussiën wederproken, en de aanneming der wet, in de Tweede Kamer met algemeene stemmen op ééne na, in de Eerste Kamer met algemeene stemmen, moest noodwendig de Regering bevestigen in hare meening, dat haar stelsel door de Kamers werd goedgekeurd; dat derhalve, zoo het al onverhoopt noodig mogt bevonden worden, wederuitgifte van schuld ter vervanging der ingekochte, een der hulpmiddelen zou zijn, waarop de Regering bij het ontwerpen harer plannen het oog gevestigd mocht houden.

Krachtsens de wet van 13 Augustus 1857 is sedert dien tijd is een bedrag van bijna 56 miljoen tot buitengewone amortisatie besteed, behalve de gewone amortisatie, en behalve hetgeen uit het domeinfonds en uit de bespaarde renten van het fonds der muntbiljetten tot gelijk doel werd aangewend.

Voor de spoorwegen en het Noordzeekanaal nu wordt gevorderd eene geheele uitgaaf van f 45,600,000. Daarvan is, gelijk boven is aangehouden, 16½ miljoen aan baten voorhanden. In het onverhoopte geval dat toekomstige dienstjaren hoegenaamd geene baten meer opleverden, zou het dus noodig kunnen worden, ter uitvoering van de werken waarvoor aanvraag is gedaan, nieuwe schuld uit te geven ter vervanging van de ingekochte, en wel tot een bedrag van 29 miljoen. Die vermeerdering van schuld, nadat nu in elf jaren tijds 140 miljoen tot buitengewone amortisatie is besteed, zal wel geene overwegende zorg baren. Mogt men daartegen opzien, of zou men reden kunnen verwezen worden naar vroegeren tijd, toen de wetgeving onder veel ongunstiger geldelijke omstandigheden, en terwijl veel zwaarder lasten de natie drukten, toch niet aanzelde hare toestemming te geven tot het sluiten van leeningen voor den aanleg van verscheidene straatwegen en voor de grootsche onderneming van de droogmaking van de Haarlemmermeer. Is het roekeloos, onder zooveel gunstiger financiële omstandigheden, ter vervulling van algemeen erkende behoeften, een plan te ontwerpen dat, niet het onmiddellijk uittevoeren van eene leening van 30 miljoen vordert, maar alleen de mogelijkheid daarvan onderstelt, terwijl intusschen op nieuw, om geen renteverlies te ondergaan, 9½ miljoen tot buitengewone amortisatie bestemd worden?

Doch het bezwaar is zeker niet zoo zeer in dat cijfer gelegen als in de omstandigheid, dat bovendien rentegarantie tot een aanzienlijk bedrag wordt verlangd.

Ten dien aanzien vooral moet in de eerste plaats de vraag overwogen worden, of de zaak, die men verlangt, zonder zoodanigen last verkregen kan worden. Steunende op de verschillende inlichtingen, welke de Regering bij magte was in te winnen, moest zij wel tot het besluit komen dat rentegarantie een onmisbaar vereischte is. Eerst langen tijd nadat de concessie verleend waren en de wet in de Tweede Kamer geroed was voor de discussie, is door de heeren Dull en Co., in Juni 1859, eene nieuwe aanvraag gedaan, waarbij niets anders dan een aanzienlijk subsidie van rijkswege werd verlangd. Dat subsidie zou moeten bedragen 40 per cent ongeveer van het kapitaal tot den aanleg van spoorwegen in het noorden des Rijks volgens hunne berekening benodigd; dat is 10 miljoen van de 26 miljoen. Het zou hun in vijftig maandelijksche termijnen uitbetaald hebben moeten worden, aan te vragen met het tijdstip waarop de wet zou zijn aangenomen, welke het algemeen nut der onteigeningen zou hebben verklaard te bestaan. Zonder nu nog te treden in het onderzoek der vraag, of een renteloos voorschot van 10 miljoen gedurende 99 jaren voordeliger zou zijn voor den Staat dan de voorwaarden die aan de concessie-aanvragers in September 1858 eene rentegarantie onmisbaar hadden geacht. En onder alle andere aanvragen van vroeger of later dagteekening, de uitvoering van de ontworpen wegen betreffende, komt er geen voor, waarbij niet rentegarantie als volstreekte voorwaarde werd gesteld.

Wanneer men nu daarbij in het oog houdt hetgeen van verschillende zijden beweerd wordt, dat zelfs met de aangeboden rentegarantie het bij-

enbrengen van de noodige kapitalen hoogst moeilijk zal zijn, dan mag gevraagd worden, of er eenige waarschijnlijkheid bestaat, dat het bezwaar dier garantie vermeden worden kan, indien men althans spoorwegen wenscht te verkrijgen en niet tot den aanleg van staatspoorwegen wenscht over te gaan; iets waartegen zoo groote bedenkingen bestaan.

Levert nu de uitgelofde rentegarantie, en vooral zoo behalve dien last nog gedacht moest worden aan de rentebetaling van de schuld die men eventueel ter vervanging van de ingekochte weder zou moeten uitgeven, een al te zwaren last voor onze geldmiddelen op? Reeds meermalen is gedurende den loop der behandeling van de zaak in de Tweede Kamer daarover van gedachten gewisseld.

Met de leden, wier gevoelen in § 13 van het Verslag wordt opgegeven, is de Regering van oordeel dat men de zaken veel te donker kleurt, wanneer men de houding aannemt als of door den voorgestelden maatregel aan allen voorspoed voor 's Rijks financiën voor goed de bodem ingeslagen zou zijn. Men mag het bezwaar gewis niet te licht tellen, maar er bestaat inderdaad geen grond om te vreesen dat de gunstige gevolgen van den aanleg van spoorwegen, welke zich overal, ook hier te lande, vertoonen, nu juist hier achterwege zouden blijven; in dat de opbrengst der wegen juist hier moeit toereikend zou zijn om in de rentebetaling, zelfs niet voor een deel, te voorzien, en dat de grootere gemakelijkheid van het verkeer en van het vervoer juist hier geen invloed zou uitoefenen op de algemeene welvaart, en dus niet langs honderde zijwegen, ook aan de inkomsten der schatkist, vergoeding zou schenken voor de offers, die zij zou moeten brengen. Men neme intusschen den meest ongunstigen toestand aan; men stelle dat het vol bedrag der rentegarantien betaald zou moeten worden, en dat tevens de begroeting verhoogd zou moeten worden met de rente van 30 miljoen, die men zou moeten leenen, en vervanging van een deel der ingekochte schuld. Tegen zoodanige hoogst ongunstige onderstelling mag dan wel in aanmerking komen (gelijk vroeger reeds is opgemerkt), dat op de begroeting voor 1860 een bedrag van bijna f 2,700,000 aan buitengewone uitgaven voorkomt; uitgaven welke voor eens worden gevorderd. Indien volgende dienstjaren geene baten meer opleverden, men zou later die som aanmerkelijk kunnen verminderen, en (vermits de rentegarantien dan toch eerst na zes jaren gepresteerd zullen moeten worden) inmiddels, zonder verhooging van de jaarlijkse begroeting, een deel dier som kunnen aanwenden tot andere buitengewone uitgaven, zoo als die voor den aankoop van geweren of voor de verbetering der kazernering.

Evenzeer mag nogmaals worden gewezen op de omstandigheid, dat de opbrengst der gewone middelen jaarlijks toeneemt. Eene matige berekening, op ondervinding gegrond, wijst aan, dat die vermeerdering, over langere termijnen, gerustelijk op vijf tonnen gouds 's jaars kan worden gesteld.

Evenzeer mag, eindelijk, gewezen worden op de omstandigheid, dat, indien de nood het eische, niets verhinderen zou om aan de rente van het waarborgfonds der muntbiljetten eene andere bestemming aan te wijzen, dan die, welke art. 4 der Wet van 22 April 1855 (Staatsbl. No. 34) daaraan heeft gegeven; op de omstandigheid, dat de last der burgerlijke pensioenen, door de werking der Wet van 1° Mei 1846, in de toekomst aan lieverlede zal moeten verminderen, en dat enkele bronnen van gewone inkomsten des Rijks, zonder bezwaar voor de belastingsschuldigen, was het noodig, meer vruchtdragend gemaakt zouden kunnen worden.

Een en ander bracht het besluit te weeg, dat de last, voor 's lands geldmiddelen uit het voorstel voortvloeiende, wel aanzienlijk, maar niet te zwaar moet geacht worden. Wilde men, tegenover dit alles, op de wisselvalligheid van de koloniale bijdragen wijzen, of op de mogelijkheids, dat oorlog of andere buitengewone rampen het vaderland treffen, het antwoord zou noodwendig alleen dit kunnen zijn, dat deze vrees zou moeten leiden tot het besluit om, onder geenens vorm, van staatswege ondersteuning tot den aanleg van spoorwegen te verleenen. Want welke vorm men ook uitdenke, zeer groote uitgaven zullen er altijd aan verbonden zijn.

Het mag zeer betwijfeld worden, of een zeer beperkt plan van aanleg van spoorwegen bij de Vertegenwoordiging genoegzaam bijval zou vinden: de wensch om op uitgebreide schaal in deze behoefte van onzen tijd te voorzien, is te algemeen en door het allereerste plan, deswege gevormd, te zeer aangewakend. Een goed deel van den tegenstand, dien het regeringsvoorstel ondervond, is niet aan de zucht tot beperking, maar aan den wensch tot nog grooter uitbreiding toe te schrijven. De wensch om ook in Noordholland eene spoorweg aan te leggen, om den weg van Groningen naar de Duitsehe grenzen reeds nu door te trekken — een wensch, die ook in de afdeelingen der Eerste Kamer blijkens het Verslag ondersteuning vond, — moge daarvan ten bewijze strekken.

Er zijn onderscheidene plannen van een spoorwegnet ter sprake gebracht; welke als minder kostbaar werden aanbevolen: kan men zeggen dat ook maar één van die plannen van zoo geringen omvang is, dat de vrees voor de gevolgen van groote rampen of de zorg voor de wisselvalligheid van de koloniale bijdragen daardoor vermindert of weggenomen zou worden? En indien men tot den aanleg van staatspoorwegen overging, in den waan dat de Staat, zelf de onderneming deende, bij magte zou zijn, onder ongunstige omstandigheden het werk te staken, men zou groot gevaar loopen om zich in die meening grovelijk te bedriegen. Vooreerst toch mag men vragen, of het zeer denkbaar is, dat de aanleg van eene enkele lijn op kosten der schatkist veel bijval bij de Vertegenwoordiging zou vinden. En zoo neen, indien het dus noodig werd op meer dan één punt den aanleg van staatspoorwegen aan te vangen, zou het dan zoo licht vallen, onder ongunstige financiële omstandigheden, den bouw te staken en het aangevangene onvoltooid te laten? Zou men niet veel eerder alsdan met allen grond kunnen beweren dat zoodanige afbreking der werkzaamheden alle waarde aan het gedeeltelijk voltooide benemen, de behoefte onvervuld laten zou? Zouden de kosten van exploitatie van een half voltooiden spoorweg niet buiten alle verhouding tot de opbrengst kunnen stijgen? Zou het zelfs wel mogelijk zijn zonder groote schade, de contracten van aanbesteding, die dan toch tot den aanleg gesloten zouden moeten worden, onuitgevoerd te laten of te verbreken?

Wat den termijn betreft gedurende welchen de rentegarantie gepresteerd zal moeten worden, het is gewis te betreuren dat die niet korter gesteld heeft kunnen worden. Tijdens de onderhandelingen, die over de concessie-aanvraag zijn geworden, is van geen korteren termijn sprake geweest bij de gegadigden die zich destijds voordeden. Eerst in de aanvraag om concessie, welke den 21sten September 1859 door de heeren Reerink e. a. is ingediend, werd een termijn van 40 jaren gesteld.

Hoogst belangrijke offers zullen in ieder geval van de schatkist gevorderd worden, indien men wil dat de Staat zich de zaak der spoorwegen aantrekke. Proeven om op gedane aanvragen eenige lijnen door particulieren te doen aanleggen, welke men wenschte genomen te zien, waaronder dus de aanleg zonder ondersteuning van den Staat schijnt verstaan te worden, zijn in menigte gedurende de laatste jaren te vergeefs genomen. De lange lijst der sedert eene reeks van jaren verleende concessies in de Memorie van Beantwoording van 22 April 1859 medegedeeld, concessies welke alle zonder gevolg bleven, is daar om dit te bewijzen.

Ongegrond is het verwoit, dat de Regering geen acht heeft geslagen op de aanvragen om concessies door de heeren Reerink e. a. en Dull & Co. gedaan. Daarlatende de vraag, of inderdaad de voorwaarden, in die aanvragen gesteld, zooveel voordeliger zijn dan die, welke aan de concessie-aanvragers zijn gegund, en evenzeer de vraag, of de twijfel, door velen geopperd aangaande de mogelijkheid om de noodige kapitalen bijeen te brengen, niet nog in sterker mate tegen die aanvragen gerigt zou kunnen worden, moet men het tijdstip in acht nemen, waarop die aanvragen bij de Regering werden ingediend. Immers zij kwamen eerst in geruimen tijd, nadat de concessies reeds aan anderen waren verleend, dus nadat de Regering zich jegens anderen verbonden had; op een tijdstip dus waarop zij, behoudens de goede trouw, of die latere aanvragen geene acht mocht slaan. De aanbiedingen, die vóór dien tijd werden gedaan, behelsden óf genoegzaam dezelfde, óf veel nadeeliger voorwaarden dan die, welke aan de concessie-aanvragers zijn verleend geworden.

14. In deze paragraaf wordt op grond van eenige bepalingen der concessies, in verband met de voorschriften van het Wetboek van Koophandel, twijfel geopperd, of de voor deze ondernemingen benodigde kapitalen wel op de voorgestelde voorwaarden zullen te verkrijgen zijn.

In de eerste plaats wordt gewezen op de omstandigheid dat aan de aandeelhouders zelve geen vast rentebedrag over hun kapitaal is verzekerd, terwijl art. 49 van het Wetboek van Koophandel van zijnen kant verhindert, dat dergelijke vaste uitkeering door de op te rigten maatschappij aan hare aandeelhouders worde toegezegd.

Eene onbepaalde verzekering van renten van staatswege, op den voet als hier bedoeld schijnt te worden, zoude echter aan zeer gegronde bedenkingen onderhevig zijn te achten. Immers allereerst zoude dat de tegenwerping mogen gelden, dat er hier bedektelijk eene staatsleening zoude plaats vinden; eene staatsleening nog wel, die bij het tegenwoordig credit van het Rijk waarschijnlijk op voordeliger voorwaarden dan de onderwerpelijke zoude hebben kunnen gesloten worden.

Dat de aandeelhouders, voor het geval dat de bruto inkomsten niet voldoende zijn om de exploitatiekosten te dekken, een geringer bedrag aan dividend zullen moeten erlangen, is juist, doch ging de garantie van regeringswege verder dan zij thans doet, en strekte zij zich dus facto ook uit tot versterking tegen ondoelmatige bedrijfsvoering, dan ware inderdaad elke prikkel voor de maatschappij om sulnig te exploiteren weggenomen.

Bij de aanneming van dat beginsel, welks verslappende invloed wel spoedig in de uitkomsten der onderneming zoude merkbaar zijn, en gaandeweg groter bijdragen van staatswege zoude doen vereischen, zoude men, met aanzienlijk grooter bezwaren voor de schatkist, niet eens die voordeelen genieten, welke eene directe exploitatie door den Staat, met eigen personeel en onder zijn onmiddellijk toezigt, zoude aanbieden. Dergelijk stelsel, waarvan de geldelijke offers niet wel bij mogelijkheid vooraf zouden te berekenen zijn, mag gerustelijk als uiterst gevaarlijk beschouwd worden, en als verraag misdeed verklaard dan het tegenwoordig stelsel,

waarbij en door de belangen der aandeelhouders, en door die der directie, eene blijvende aansporing tot voordelige exploitatie aanwezig is.

Eene afwijking voor deze ondernemingen van de artt. 41 en 43 van het Wetboek van Koophandel zoude men niet wel dan bij duidelijk gebleken noodzakelijkheid verdedigbaar mogen rekenen. Immers het geldt hier fundamentele bepalingen ten aanzien van alle naamloze vennootschappen, gesteld, waarborgen voor den den aanspraken hebben op de onderneming, dat het volgens de statuten aangewezen kapitaal ook werkelijk bij de aandeelhouders aanwezig zij. Eene opheffing of wijziging deser waarborgen zoude wellicht het plaatsen en verhandelen der aandelen op den geldmarkt kunnen bevorderen, doch niet dan waarschijnlijk ten koste van de soliditeit der onderneming, hetgeen dan ook weder in casu indirectelijk op schade voor den Staat zoude kunnen uitloopen.

Mogt het te eeniger tijd blijken, dat de genoemde beperkende bepalingen der algemeene wetgeving als onnoodig of wellicht belemmerend zijnen te beschouwen, dan zoude het veelmeer een punt van overweging kunnen uitmaken, om ten dien aanzien eene wijziging van het Wetboek van Koophandel voor te stellen, dan om de hier bedoelde aanzienlijke maatschappijen, met opzigt tot de uitgifte harer aandelen, in eenen exceptionelen toestand te brengen tegenover alle andere naamloze vennootschappen, die zich daaraan hebben moeten onderwerpen.

Eene derde aanmerking in deze paragraaf geldt de bepaling van art. 58, 1°. der concessie voor den Noorderspoorweg, en art. 60, 1°. van de Zuiderspoorweg-concessie.

De aldaar vastgestelde voorwaarden van de overname door den Staat van de wegen en het materieel, tegen de door drie daarduidigen geschatte waarde, vermindert met 20 percent, worden als hoogst bezwarend voor de geldschietters aangemerkt.

Eene aandachtige overweging van het verband dezer bepaling met den overigen inhoud der concessie zal echter hare billijkheid moeten doen erkennen. Immers het geldt hier eene strafbepaling, eene, in het contract opgenomen *penale clause*, op het niet nakomen van daarbij opgenomen verplichtingen, zoo als, bijv. voor het onderwerpelijke geval, het niet voltooien der wegen binnen den bij art. 23 dier concessie gestelden tijd.

Buitendien, zoo als de vooraangaande inhoud van de betrokken artikelen uitdrukkelijk meldt, is hier slechts sprake van eene bevoegdheid van den Staat bij gebleken nalatigheid der maatschappij, en dien ten gevolge vervallen-verklaring der concessie, en geenszins van een regt, eene als het ware verboden naasting, welke naar goedvinden zou kunnen worden uitgeoefend. Geschiedde in het hier bedoelde geval de overname tegen voordeliger voorwaarden voor de maatschappij dan de aangeduide, dan zoude bij dit onderwerp, waarbij een publiek belang in hooge mate is betrokken, eene noodeloze en moeilijke verklaarbare toegenoudheid jegens de onderneming plaats vinden.

Dat ook hier het geldelijk belang der aandeelhouders niet vóór alle andere consideratiën konde gaan, behoeft nauwelijks verdediging. Trouwens men zoude zich bedriegen indien men hier eene voor de aandeelhouders bepaald nadeelige voorwaarde meende te zien. De in het Verslag aangehaalde wijze van overneming door den Staat betreft, gelijk gezegd is uitsluitend eene bevoegdheid, in het geval van groote nalatigheid (nalatigheid waarbij het der onderneming is vrijgelaten om het geval van overneming te bewijzen), en dan zal toch moeten toegegeven worden, dat alle aandeelhouders, welke ook, die hunne gelden aan eene nalatige maatschappij toevertrouwen, steeds op de eene of andere wijze schade zullen lijden; terwijl er hier geenerlei roeping bestaat voor den Staat om daarvoor ten koste van het algemeen te vrijwaren.

Het is dus niet wel aan te nemen, dat de aangehaalde strafbepaling, waarin een billijke prikkel tot bespoediging der werkzaamheden is geleverd, eene vertrouwen verdienende directie bij het vinden der benodigde gelden zal behoeven te bemoeielijken.

Voor den Staat kan er overigens hier geen sprake van onredelijk voordeel wezen, daar de geheele onderneming met al hare baten en lasten wordt toegeëigd. Die toeëigening zoude klaarblijkelijk slechts geschieden om de dienst in het publiek belang te kunnen voortzetten (ochter niet, zooals in de voorgaande zinrede van het artikel wordt ondersteld, ten bate en laste van de liquidatie der onderneming, doch thans voor eigen risico, hetzij door exploitatie in direct beheer, hetzij met verpachting). Voor dergelijke overname wordt nu, waar sulks mogelijk is, de opbrengst der zeven laatste jaren (echter na aftrek der twee voordeligste) tot grondslag genomen. Maar dergelijke grondslag ontbreekt voor het geval, hetwelk in het Verslag bedoeld wordt, wanneer namelijk nog gedeeltes der wegs in exploitatie is geweest. In zoodanig geval te verlaten, dat de Staat eene industrie-onderneming als deze tegen de volle waarde zoude overnemen, en wel omdat de onderneming in hare verplichtingen is te kort geschoten, zoude met reden eenigzins ongerijmd genoemd worden. Men heeft alsoo maar eenen anderen maatstaf moeten omzien, en dien gevonden in de onderwerpelijke strafbepaling, welke trouwens veel overeenkomst heeft met het voor de andere gevallen van toeëigening gestelde maximum der vergoeding, in de laatste zinrede van artt. 58 en 60 der concessies Noorder- en Zuiderspoorwegen.

15. In deze paragraaf wordt de vraag voorgeesteld, hoeveel van het bedrag, hetwelk ingevolge de garantie is uit te keeren, door de vennootschap tot aflossing en hoeveel tot rentebetaling zal worden bestemd. Tot dien opzigt kan hier worden gewezen op hetgeen bij de behandeling der concessie bij de Tweede Kamer, bepaaldelijk in de Memorie van Beantwoording op het Voorloopig Verslag van de Noorderspoorweg-concessie op pag. 29 is gezegd.

Er zijn in die concessie geene bepalingen opgenomen aangaande het bedrag, hetwelk tot verpligte aflossing zal moeten worden aangewend, en dat hetwelk mitsdien als zuivere rentenuitkeering zal worden genomen. Dergelijke bepaling was trouwens niet noodig, daar het minimum van aflossing indirectelijk in de concessie is aangeewezen, namelijk zoodanig som als vereischt wordt om door rente-op-rente-belegging het kapitaal aan het einde van den termijn der concessie te hebben afgelost, welk bedrag, volgens de daarvan opgemaakte berekeningen voor 93 jaren, op een tiende per cent kan worden gesteld.

Uitgaande van deze gegevens ontrent den jaarlijkschen verpligten inkoop, zoo kan uit het voor dividend en inkoop te zamen gewaarborgde bedrag de gevolgtrekking worden afgeleid, dat de aandeelhouders eene uitkeering van ongeveer 4½ pCt. als minimum van dividend zullen mogen rekenen; het onverhoopte geval van bovenmatige exploitatiekosten hierbij natuurlijk buiten aanmerking blijvende.

Het straks genoemde minimum van aflossing van ruim 1/10 per cent jaarlijks verpligtend, ten gevolge de artt. 86 en 88 der concessies, die aanwending wordt verzekerd door de artt. 94 en 99 der concessies, waarbij de balans en de winst- en verliesrekening niet alleen aan de onderzeker, maar uitdrukkelijk aan de goedkeuring van de Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën worden onderworpen. Die goedkeuring zou natuurlijk niet worden verleend, tenzij gebleken ware dat ook, wat het onderwerp der jaarlijksche aflossingen betreft, aan de voorwaarden der concessie voldaan ware.

Hierin is tevens de beantwoording gelegen van de tweede in deze paragraaf gestelde vraag, of namelijk in de artt. 94 en 96 van de concessie voor de Noorder- en Zuiderspoorwegen een genoegzaam middel voor den Staat is gelegen om te zorgen dat met de aflossing geregeld voortgegaan worde.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend tevens de door haar medegedeelde bedenkingen ook het daarop door de Regering gegeven antwoord aan de Kamer te moeten voorleggen.